

SANA, KOKEMUS JA MUSIIKKI

ELÄMÄLÄHTÖINEN MATERIAALIPAKETTI SEURAKUNNAN NUORISOTYÖHÖN

Jouni Aalto ja Juuso Kekki

SANA, KOKEMUS JA MUSIIKKI

Elämälähtöinen materiaalipaketti seurakunnan nuorisotyöhön

Jouni Aalto ja Juuso Kekki
Opinnäytetyö, syksy 2013
Diakonia-ammattikorkeakoulu,
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön
suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) + kirkon
nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Aalto, Jouni ja Kekki, Juuso. Sana, Kokemus ja Musiikki – Elämälähtöinen materiaalipaketti seurakunnan nuorisotyöhön. Syksy 2013, 125 s., 1 liite.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyöntekijän virkakelpoisuus.

Opinnäytetyöllä oli kolme päätavoitetta: 1. Tuoda Raamattu nuorten jokapäiväiseen elämään sekä poistaa ”väliverho” nuorten ja Raamatun väliltä. 2. Antaa materiaalin avulla nuorille eväitä aikuisuuteen: tukea itsetuntoa, vahvistaa minäkäsitystä ja antaa keinoja tunteiden käsittelyyn. 3. Avata musiikin maailmaa sekä yleisellä tasolla että hengellisen musiikin sisällön osalta. Tarkoitus oli tuottaa osallistava, ryhmätoimintoihin perustuva elämälähtöinen matalan kynnyksen pohdintapaketti, joka ei aseta osallistujalleen vaatimuksia aiemmista tiedoista tai taidoista.

Opinnäytetyö on produkti, jonka tavoitteena oli tuottaa materiaalipaketti seurakunnan nuorisotyön käyttöön. Materiaalia voi käyttää rippikoulussa, isoskoulutuksessa, nuortenleirillä tai nuortenillan ohjelmana. Valitsimme muutamia aiheita, jotka ovat mielestämme tärkeitä ja jokaista ihmistä koskevia. Näiden aiheiden ympärille loimme materiaalit, joissa aiheita käsitellään nuorten elämän, Raamatun ja musiikin kautta.

Opinnäytetyöprosessi alkoi keväällä 2012 ja jatkui marraskuuhun 2013 asti. Materiaalia kokeiltiin kehittämissvaiheessa neljällä leirillä vuoden 2013 aikana.

Materiaalin teoreettiset lähtökohdat olivat ryhmä, itsetunto, oppiminen, nuoruus ja kasvu, kirkon nuorisotyö ja musiikkipedagogiikka. Työn raporttiosassa esitellään se taustatieto ja teoria, eli tietoperusta jonka pohjalta materiaali on luotu.

Johtopäätöksenä ja opinnäytetyöprosessin loppupäätelmänä on, että elämälähtöinen työote ja ryhmätoiminta ovat toimivia lähtökohtia kirkon nuorisotyön toteuttamiseen.

Asiasanat: Raamattu, nuoruus, ryhmä, itsetunto, musiikki

ABSTRACT

Aalto, Jouni ja Kekki, Juuso. Scripture, Experience and Music – Life oriented material package for the church youth work. 125 p., 1 appendix. Language: Finnish. Autumn 2013. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth work. Degree: Bachelor of Social Services.

This study had three main objectives: 1. To bring the Bible and Scripture to the lives of the teenagers. 2. To give teenagers aid and help in preparing for adulthood via the material. 3. To open the world of music in both general level, and in the concept of spiritual music.

The form of this study is a product, which is a material package for the church's youth work. The material is can be used in confirmation camps, group-leader training for confirmation camps, weekend camps in youth work and in separate meetings in youth work's activity. We selected few subjects that we think are important and apply to everybody. We created the material around these topics, where the subjects are dealt through life, the Bible and music. Our plan was to create a life-oriented low-threshold material that would be participatory and based on group activities, but which does not present the participants with requirements of previous knowledge or skills.

The thesis process started during the spring 2012 and lasted until November 2013. We tested our material at 4 camps during 2013.

The theoretical approaches of this material were: group, self-esteem, learning, youth, growth, church youth work and music pedagogy. The report part of this thesis shows the knowledge base of this material.

The conclusion of this thesis is that life-oriented approach to work and group activities are a workable base for church youth work.

Key words: Bible, youth, group, self-esteem, music

SISÄLTÖ

JOHDANTO	8
2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT	11
3 NUORUUS JA KASVU	13
3.1 Murrosiän taite minäkuvassa.....	13
3.2 Aikuisuuden kynnyksellä	14
4 OPPIMINEN.....	15
4.1 Mielekäs oppiminen.....	16
4.2 Konstruktivismi	17
4.3 Konstruktivisesta prosessista ja prosessitekijöistä	17
4.4 Intentionaaliskonstruktivismi - tutkiva oppiminen.....	19
4.5 Motivaatio oppimiseen.....	19
4.6 Kasvatus.....	20
5 VUOROVAIKUTUS.....	22
5.1. Vuorovaikutus ryhmässä	22
5.2 Sosiaalisen pääoman vahvistaminen	23
6 RYHMÄ.....	26
6.1 Ryhmän kehitys.....	26
6.2 Pedagoginen ryhmä	27
7 ITSETUNTO.....	28
7.1 Itsetunnon peruskahdeksikko	28

7.2 Itsetunnon tukeminen ja vahvistaminen	32
7.3 Itsetunto on arvostusta ja luottamusta	32
7.4 Pettymysten sietäminen	33
8 MUSIIKKIPEDAGOGIIKKA.....	35
8.1. Musiikin didaktiikka ja musiikkiopetuksen lähtökohdat	35
8.2 Musiikillinen minäkuva.....	36
8.3 Musiikki asuu meissä kaikissa.....	37
8.4 Laulaminen.....	37
9 KRISTINUSKON KÄSITTEISTÄ JA NUORISOTYÖN TEOLOGIASTA	38
9.1 Kirkon nuorisotyö.....	38
9.2 Kristillinen kasvatus	40
9.3 Spiritualiteetti.....	41
10 TYÖN TAVOITTEET	43
11 MATERIAALI - Teoria käytännöksi	45
11.1 Teoreettiset yhtymäkohdat	45
11.2 Elämänkulku: Kasvaminen ja elämänvaiheet	49
11.3 Kärsimys: Kokemuksemme ja kirjoitukset kärsimyksestä.....	50
11.4 Rohkaisu: Rohkaisevia sanoja Psalmeista ja kirjeistä	51
11.5 Rakkaus: Erilaiset rakkaudet	52
11.6 Yhteys: Pyhä Henki ja kristityn identiteetti	54
11.7 Musiikkimateriaali	55

12 OPINNÄYTEPROSESSI ja LOPPUSANAT	58
12.1 Alkutaival - syksy 2012	58
12.2 Selkeät vedet - kevät ja kesä 2013.....	58
12.3 Materiaalin kokeilu leireillä - kevät ja kesä 2013.....	59
12.4.1 Ensimmäinen leiri	60
12.4.2 Toinen leiri.....	63
12.4.3 Kolmas leiri.....	65
12.4.4 Neljäs leiri.....	67
12.5 Loppusuora - loppukesä ja syksy 2013	69
12.6 Tavoitteiden toteutumisen arviointi	69
12.6 Kehittämisaatuksia tuotteesta ja prosessista	71
12.7 Jounin loppusanat	72
12.8 Juuson loppusanat	72
13 LÄHTEET	75
14 LIITTEET	79
LIITE 1: Sana, kokemus ja musiikki -materiaalipaketti	79

JOHDANTO

Opinnäytetyömme aihe on kirkon nuorisotyössä käytettäväksi tarkoitettu materiaalipaketti, jonka pohjalta toteutetulla toiminnalla on kolme päätavoitetta. Tärkeimmäksi tavoitteeksi koemme Raamatun tuomisen nuorten jokapäiväiseen elämään. Kokemuksemme seurakunnan rippikoulutyössä on osoittanut, että monille nuorille Raamatun lukeminen on ikään kuin juhlallinen erikoistilanne, joka vaatii erikoisjärjestelyjä tai jonkin erityisen syyn, eikä se suinkaan ole jokapäiväinen asia. Mielestämme Raamattu kuuluu olennaisena osana kristityn elämään, ja siksi haluamme materiaalimme avulla pyrkiä muuttamaan ja tukemaan nuorten suhtautumista Raamatun lukemiseen. Lisäksi materiaalissa tutustutaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vuonna 1999 hyväksytyyn kristinoppiin, eli Eero Huovisen selityksiä sisältävään Katekismukseen. Tällä pyrimme siihen, että nuoret ymmärtävät, miksi kirkko opettaa tietyllä tavalla esimerkiksi sakramenteista ja mikä on tutuimpien messun osien merkitys.

Halusimme rakentaa materiaalimme siten, että se on osallistava, ryhmätoimintoihin perustuva elämälähtöinen matalan kynnyksen pohdintapaketti, joka ei aseta osallistujalleen vaatimuksia aiemmista tiedoista tai taidoista. Otsikossakin mainitulla elämälähtöisyydellä tarkoitamme ajatustamme siitä, että asioita ja elämää on sekä luontevaa, että tarkoituksenmukaista tarkastella ja pohtia nuorisotyössä nuorten elämästä nousevista kysymyksistä, ihmetyksistä, kokemuksista, sanoista ja teoista käsin. Materiaalin toisena tavoitteena on antaa osallistuvalla nuorelle eväitä aikuisuuteen: tukea itsetuntoa, vahvistaa minäkäsitystä, antaa keinoja tunneilmaisuuksiin ja tunteiden kanavointiin, jakaa ja poistaa pelkoja, sekä yhdessä pohtimisen ja tekemisen kautta kokea yhteenkuuluvuutta sekä onnistumisen tunnetta.

Yhteisen kokemuksemme mukaan leirijumalanpalvelukset tuntuvat usein hieman hajanaisilta, ja sellaisilta, että musiikki olisi hieman päälle liimattua. Toivomme, että materiaalimme lauluvalintojen lyriikoita pohtimalla saataisiin hartaushetkien musiikki hetken muuhun sisältöön sopivaksi. Haluamme lisäksi avata musiikin jännittävää maailmaa ja sitä, miten musiikki ja Sana liittyvät yhteen ju-

malanpalveluksissa ja hartaushetkissä. Kolmantena tavoitteena on saada nuoret ymmärtämään musiikin maailmaa. Se ei ole salattu maailma, jonka löytämiseksi tarvittaisiin synnynnäisiä lahjoja, vaan kaikkien saatavilla oleva asia, josta kaikki voivat nauttia omalla tavallaan – oli se sitten soittamista, laulamista, tai yksinkertaisesti musiikin kuuntelemista.

Materiaalimme kohderyhmänä ovat evankelisluterilaisten seurakuntien nuorisotyöntekijät, sekä seurakuntien teini-ikäiset nuoret. Materiaalia on mahdollista käyttää rippikoulussa, isoskoulutuksessa, nuortenleirillä tai vaikkapa nuortenilman ohjelmana.

Materiaalipaketti koostuu kahdesta osiosta. Ensimmäinen osa koostuu viidestä sekä Raamatullisia sisältöjä että teemallisesti Raamatullisen sisällön kanssa yhtenevästi elämää yhteispohdinnallisesti tutkivasta aihealueesta, jotka sisältävät erilaisia pohdinta- ja toimintahetkiä. Jokainen aihealue on itsenäinen kokonaisuus, eivätkä aihealueet ole toisistaan riippuvaisia. Yhden aihealueen kesto on vahvasti ohjaajasta kiinni. Järjestämiemme koetilanteiden perusteella aktiivista toiminta-aikaa on hyvä varata ainakin kaksi tuntia.

Materiaalissa on teemoitettujen osioiden jälkeen musiikkiosio, jonka toimintoja on mahdollista yhdistää ensimmäisen osan toimintaan joko sen lomaan, tai esimerkiksi erillisenä pajatyöskentelynä. Musiikkiosio on ikään kuin eväskori, josta ohjaaja voi poimia toimintaansa mukaan haluamiaan yksittäisiä toimintoja. Ohjaajan on käytettävä omaa harkintaa musiikkiosiota käyttäessään, sillä ohjattavan ryhmän dynamiikka, musiikillinen taitotaso ja harrastuneisuus ovat kriittisiä tekijöitä musiikkitoimintahetken onnistumisen kannalta. Olemme pyrkineet tuottamaan sellaista materiaalia, joka ei vaadi osallistujalta minkäänlaista musiikillista osaamista. Näin voidaan avata musiikin maailmaa myös niille, joille se ei ole entuudestaan tuttu. Vaikka musiikkiin perehtynyt ohjaaja saattaakin saada tästä osiosta enemmän irti, ei kokemattomammankaan ohjaajan kannata sitä hylätä. Riippumatta siitä, sujuuko itseltä soittaminen, on musiikki käsitteenä kaikille ainakin jollakin tasolla tuttu.

Kutsumme materiaalimme Raamattua ja Katekismusta käsittelevää osaa nimellä Sana. Elämälähtöistä, kokemuspohjaista ja itse elämää käsittelevää osaa kutsumme nimellä Kokemus. Musiikkimateriaalia kutsumme nimellä Musiikki. Aiheita käsitteleviä kokonaisuuksia kutsumme teemoiksi. Kokemus ja Sana on tarkoitettu aina käytettäväksi yhdessä, tässä järjestyksessä. Musiikkiosion työkentelyiden liittäminen teemojen yhteyteen on vapaaehtoista, mutta se lisää teemojen toiminnallisuutta, sekä vahvistaa nuorten hengellistä elämää yhteislaulujen muodossa.

2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT

Olemme molemmat työskennelleet kirkon nuoriso- ja rippikoulutyössä eri seurakunnissa jo useiden vuosien ajan ennen opiskelujen aloittamista ja opintojen ohessa. Kokemuksemme mukaan nuoren omasta elämästä kumpuaviin kysymyksiin vastaaminen sekä opetuksessa että toiminnassa on erittäin olennaista ja tarkoituksenmukaista. Mielestämme tällä tavoin evankeliumin julistaminen on nuorisotyössä käytännönläheisempää ja luontevampaa. Opinnäytetyössämme halusimme hyödyntää aiempaa työkokemustamme nuorisotyöstä, sekä visioitamme elämlähtöisestä nuorisotyöstä.

Halusimme materiaalimme tuovan Raamatun vahvemmin nuorten elämään, sillä koimme, että Raamatun lukeminen on nuorille hieman vierasta. Kokemuksemme mukaan monet nuoret ajattelevat, että Raamatun lukeminen on jokin erityistilaisuus. Halusimme materiaalimme olevan sellainen, että Raamatun lukeminen olisi luontevaa työskentelyä ja hengellisyyden hoitamista. Luontevan työskentelyn ja aktiivisen Raamatun lukemisen kautta haluamme pyrkiä vahvistamaan positiivista käsitystä Raamatusta.

Halusimme tuottaa materiaalin, joka olisi luonteeltaan osallistava, matalan kynnyksen pohdintapaketti. Materiaalin aiheet on rakennettu niin, että ne käytännössä koskettavat mahdollisimman monen nuoren elämää. Tällöin on mahdollista tarjota pohdintaan apuja, joiden kautta nuori voi saada itselleen konkreettisia vastauksia häntä askarruttaviin kysymyksiin. Nämä kysymykset liittyvät usein kasvavan ja kehittyvän nuoren kohdalla itsetuntoon, minäkäsitykseen, muuttuviin ja uusiin tunnetiloihin, seksuaaliseen identiteettiin sekä spiritualiteettiin. Materiaaliin on valittu teemoja, jotka koimme luonteiltaan sellaisiksi, että ne koskettavat vahvasti nuorten elämää, sekä liittyvät samalla myös spiritualiteettiin ja Raamatun tekstien aiheisiin ja sisältöihin. Halusimme kuitenkin valita sellaisia aiheita, joiden tarkastelun keskipisteessä eivät ole tavanomaisen rippikoulun opetusaiheet, kuten esimerkiksi luominen tai käskyt. Teemojemme liittämisen rippikoulun opetusaiheisiin on kuitenkin mahdollista, sillä elämä ja Raamattu ovat laaja-alaisia kokonaisuuksia.

Yhteisen musiikkiharrastuksen sisällyttäminen opinnäytetyöhön tuntui luontevalta tavalta hyödyntää erikoisosaamistamme. Produkti materiaalipaketin muodossa valikoitui jo opinnäytetyönprosessin alkuvaiheessa parhaaksi opinnäytteen toteutustavaksi. Emme halunneet esimerkiksi tehdä tutkimusta, koska tutkimustulos saattaisi olla omasta mielestämme ja mahdollisesti tilaajan mielestä hyödytön. Materiaalipaketin uskomme palvelevan vähintään meitä itseämme.

Näistä lähtökohdista olemme koonneet taustatietoa ja teoriaa, eli tietoperustaa materiaalimme tueksi. Tietoperusta ja materiaali on rakennettu siten, että niissä molemmissa kantavina käsitteinä ovat nuoruus, oppiminen, ryhmä, itsetunto, vuorovaikutus, minäkuvan kehitys ja spiritualiteetti.

3 NUORUUS JA KASVU

Tärkeän aikuisen läsnäolo ja kannustus on tärkeää lapsen terveen kehityksen kannalta. Pieni lapsi oppii tarkkailemalla, tutkimalla ja kuuntelemalla. Aikuisen myönteinen tuki edesauttaa ja rohkaisee lasta tutkimaan maailmaa entisestään, mutta ei pidä unohtaa aikuisen kannustavan roolin merkitystä myöhemmissä kehitysvaiheissa aina murrosiän ja aikuisuuden taitteeseen asti. (Roberts 2002, 97.) Ihmisen kehityksessä on kaksi kehitysvaihetta, jotka sijaitsevat aikajanalla eri kohdissa, mutta muistuttavat toisiaan merkittävästi. Uhmaikä noin 2–3-vuotiaana, sekä murrosikä siitä noin 10–15 vuotta myöhemmin. Molemmille kehitysvaiheille ovat ominaisia tunteen purkaukset, jotka nousevat ristiriitaisesta tunnetilasta, jossa lapsi tasapainoilee vauvaiän pumpuliparatiisin ja leikkiikäisen omatoimisen maailman välillä, sekä jossa murrosikäinen toisaalta kaipaa vanhempien läheisyyttä, mutta haluaa toisaalta irrottautua vanhemmistaan ja heidän holhouksesta. Murrosiässä muuttuva keho ja seksuaalisuus asettavat uusia haasteita kehittyvälle ruumiille ja mielelle, jota on koeteltu aiemmin vain pääasiassa kouluissa, urheilussa, harrastusten sekä ystävien parissa. (Sinkkonen 2008, 23.)

3.1 Murrosiän taite minäkuvassa

Minäkuvalla tarkoitetaan ihmisen omaa käsitystä hänestä itsestään. Esimurrosikäisessä lapsessa ja murrosikäisessä nuoressa selvää eroa tekee se, kuinka nuori kuvailee itseään. Esimurrosikäinen kuvailee itseään konkreettisten tapahtumien kautta – mitä hän on tehnyt tai mitä hänelle on tapahtunut. Murrosikäinen kykenee kuitenkin kuvailemaan itseään ja minäkuvaansa erilaisten psyykkisten piirteiden avulla. Kuvauksessa esiin nousevat usein mielialat, ajatukset, päämäärät ja tulevaisuudensuunnitelmat. Murrosikäinen nuori eriyttää itseään nuoremmista lapsista myös siinä kuinka hän kuvailee omaa toimintaansa erilaisissa tilanteissa. Nuori ei enää tarkastele itseään vain oman maailmansa kautta, vaan peilaa minäkuvaansa ja toimintaansa myös siihen, mitä muut ovat hänestä sanoneet. Murrosikäisen nuoren minäkuva ei ole kuitenkaan vielä samalla tavalla jäsentynyt kuin esimerkiksi aikuisella, vaan siihen vaikuttaa ja

sitä muokkaa esimerkiksi se, mitä muut hänestä sanovat. (Keltikangas-Järvinen 1994, 110–116.)

3.2 Aikuisuuden kynnyksellä

Nuoruusiän jälkipuolella ihminen alkaa muodostaa käsitystä minäkuvastaan aikuisena, eikä enää niinkään lapsena. Koulujen opetussuunnitelmissa on usein kirjattu tavoitteisiin korkealle "eheäksi persoonallisuudeksi kasvaminen", joka on keskeinen tekijä aikuisuuden kynnykselle siirryttäessä. Järjen, tunteiden ja tahdon tasapuolinen ravitseminen ja ruokkiminen, sekä realistisen ja myönteisen minäkuvan saavuttaminen ovat keskeisiä tekijöitä eheäksi persoonaksi kasvamisessa. (Jokinen 2008, 15.)

Varhaisnuoruudessa kiivaasti vanhempiin tehty pesäero sekä voimakkaat tunnekuohut tuovat usein myöhempään nuoruuteen tiettyä tyyneyttä ja rauhaa. Yleisellä tasolla seksuaalisuus sekä sen heijastuminen ihmissuhteisiin ovat keskeisessä asemassa, ja nuori kokeileekin viehätöksensä ja kelpaavuutensa rajojaan suhteessa muihin tuntemiinsa nuoriin. Eheän kasvun kannalta on kuitenkin tärkeää, ettei läheisyyttä tai hyväksyntää tarvitsisi hakea seksistä, vaan hän voisi saada sitä riittävästi kotoa ja kaveripiiristään. Nuoruuden jälkivaihe on ikään kuin tasoittumisen, vakavoitumisen ja järkevöitymisen aikaa, jolloin nuori alkaa suunnitella itsenäisesti tulevaisuuttaan ja nähdä mahdollisuutena sen, että hän olisi joskus itse isänsä tai äitinsä kaltainen. Monilla esimerkiksi jatko-opiskelu merkitsee kotoa pois muuttamista, joka puolestaan tuo täysin uusia haasteita itsenäiseen elämään liittyen. (Sinkkonen 2008, 23–25.)

4 OPPIMINEN

Oppiminen tarkoittaa muutoksia jonkin elollisen käyttäytymisessä. Jokaisella on oma yksilöllinen käsityksensä oppimisesta. Oppiminen voi olla joko tahallista ja tarkoitushakuista, tai täysin tahatonta ja huomaamatonta. Harva pohdiskelee oppimistaan tietoisesti, mutta käsitykset oppimisesta ohjaavat oppimistamme tiedostamattominakin (Tynjälä 1999, 12). Kun ihmisiä on tutkimustarkoituksissa haastateltu ja pyydetty kuvailemaan oppimista, he ovat maininneet mm. seuraavanlaisia oppimiskäsityksiä (Marton, Dall’Alba & Beaty 1993, 277):

1. Oppiminen on tietojen lisääntymistä.
2. Oppiminen on asioiden muistamista sekä toistamista (esim. koetilanne).
3. Oppiminen on aiemman tiedon soveltamista (esim. autolla ajo).
4. Oppiminen on ymmärtämistä.
5. Oppiminen on ajattelun muuttumista, sitä että näkee asian uudessa valossa.
6. Oppiminen on ihmisenä kasvamista.

Nämä kuusi oppimiskäsitystä voidaan jakaa kahteen pääryhmään. Kolme ensimmäistä, oppiminen tietojen lisääntymisenä, muistamisena ja toistamisena, sekä soveltamisena ovat luonteeltaan *toistavia* toimintoja. Kolmessa jälkimmäisessä kohdassa oppimisen luonne on enemmänkin *kehittyvä* tai *muuttuva*. Kuvaukset oppimiskäsityksistä eivät ole esiintyneet haastatteluissa sanatarkasti edellä mainitulla tavalla, vaan tutkijat ovat koonneet ne useista samankaltaisista ja samansisältöisistä vastauksista. Kaikki kuusi oppimiskäsitystä esittävät hieinan erilaisen näkökulman oppimiseen, mutta niistä nousee esiin sama keskeinen sisältö. Oppiminen mielletään tiedon lisääntymisenä. (Tynjälä 1999, 12–13.) Tärkeää on kuitenkin ymmärtää, että esimerkiksi muistaminen ja ymmärtäminen ovat erilaista oppimista, vaikka ne eivät pois suljekaakaan toisiaan. Toistavien toimintojen ajatustyön prosessi poikkeaa kehittyvistä ja muuttuvista toiminoista. (Phillips & Soltis 2004, 5–10.)

Oppiminen on monimutkainen ja pitkä prosessi, johon liittyy lukemattomia eri muuttujia. Aikojen saatossa tutkijat ovat menestyksettä yrittäneet kehittää yhtä yleispätevää teoriaa oppimisesta. Teorioita siitä kuinka oppiminen tapahtuu, on esitetty lukuisia, mutta niistä tunnetuimmiksi ovat nousseet behavioristinen ja kognitiivinen oppimiskäsitys. Kaiken oppimisen taustalla on lapsen halu ja mielenkiinto oppia joka kehittyy varttuessa. (Phillips & Soltis 2004, 18–19.) Kun pieni lapsi tutkiskelee maailmaa ja häntä tukee ja ohjaa tilanteen tasalla oleva aikuinen, oppii lapsi "tutkiskelevansa oikein" ja säilyttää näin mielenkiintonsa ympäristönsä tutkiskeluun (Roberts 2002, 95–97).

4.1 Mielekäs oppiminen

Kuten edellä on mainittu, oppimista voi tapahtua useissa eri muodoissa ja useilla erilaisilla tavoilla. Luonteeltaan oppimisprosessia voidaan pitää tietyin edellytyksin *mielekkäänä*. Mielekästä oppimista tapahtuu, kun oppija hyödyntää aiemmin saamaansa informaatiota *tietoisesti* suhteessa saamaansa uuteen informaatioon. Ulkoa opeteltaessa (rote learning) asioita painetaan mieleen irrallisina käsitteinä, eivätkä ne ole suhteessa mihinkään aiempaan tietoon. Mielekkyys on universaalisti subjektiivinen kokemus, mutta oppimisen teoriassa mielekkään oppimisen periaatteelle voidaan asettaa kolme edellytystä (Novak 2002, 29–31.):

1. Aiemman tiedon on oltava merkityksellistä – oppijan on tiedettävä ja ymmärrettävä jotain, joka liittyy uuteen informaatioon.
2. Materiaalin on oltava relevanttia. Opittavan tiedon tulee olla sisällöltään merkityksellistä muuhun aiemmin opitun tiedon kontekstiin nähden, ja sen tulee olla käsitteiltään rikasta.
3. Oppijan tulee tietoisesti päättää, että hän haluaa oppia mielekkäästi, eli toisin sanoen tarkoituksellisesti päättää, että hän aikoo liittää uuden tiedon jo ymmärtämäänsä tietoon.

Mielekäs oppiminen on perusta ajattelun, tunteiden ja toiminnan rakentavalle eheytymiselle, joka johtaa voimien lisääntymiseen (empowerment), sitoutumiseen ja vastuuntuntoon. (Novak 2002, 29–31.)

Esimerkki mielekkästä oppimisesta: Maija on kiinnostunut luonnontieteistä, ja erityisesti metsästä ja sen kasvillisuudesta. Maija tietää jo ennestään, että mustikka ja puolukka ovat marjoja. Olisi triviaalia tietää, että myös lakka on marja, mutta Maija voisi silti opetella kyseisen faktan ulkoa. Jos Maija sen sijaan päättää edetä pidemmälle ja oivaltaa, että marjat kasvavat metsässä ja ovat osa metsän aluskasvillisuutta aluskasvillisuuden ollessa puolestaan osa koko metsän kasvillisuutta kyseisellä kasvillisuusvyöhykkeellä, Maija muodostaa organisoituneen tietorakenteen. Toisin sanoen Maijan oppiminen on ollut mielekkään oppimisen periaatteiden mukaista.

4.2 Konstruktivismi

Konstruktivismin ajatus pohjautuu siihen, että uusi tieto opitaan vanhalle perustalle. Uusi tieto saattaa joko korvata vanhan tai täydentää sitä, mutta olennaista on se, että ilman pohjatietoa ei voi syntyä konstruktivistista oppimista. (Phillips & Soltis 2004, 41–50.) Tällöin oppiminen ei välttämättä ole tietoista, mutta se on jatkuvaa. Omaa oppimistaan tulee harvoin ajateltua, mutta omaa oppimista voi myös pyrkiä tiedostamaan ja ohjailemaan – oppija toimii tällöin aktiivisena tiedon muokkaajana. Tällaista oppimista kutsutaan intentionaaliseksi oppimiseksi. Asioiden pelkkää muistamista kutsutaan pintaoppimiseksi. Opittujen asioiden yhdistämistä isompiin kokonaisuuksiin kutsutaan syväoppimiseksi. (Tynjälä 2002, 5, 12, 16.)

4.3 Konstruktivisesta prosessista ja prosessitekijöistä

Konstruktivistisessa oppimiskäsityksessä oppiminen nähdään aktiivisena prosessina, jossa tietoa vastaanotetaan, jäsennetään, prosessoidaan, arvioidaan, jonka jälkeen prosessi muodostuu tiedoksi. Olennaista on, että vaikka oppiminen ja tiedon prosessointi ei olisikaan tietoista, sen on silti oltava aktiivista aja-

tustyötä. Oppia ei voi kaataa oppijan päähän, vaan se on työstettävä itse prosessin kautta. (Salakari, 2007, 52–55.)

Konstruktivistisessa oppimismallissa voidaan teoreettisesti erottaa kolme osaa, jotka ovat taustatekijät, prosessi ja tuotos. Taustatekijöihin kuuluvat nimensä mukaisesti oppijan taustat ja oppimisympäristöön liittyvät seikat, eli se millä pohjalla oppiminen tapahtuu. Näistä mainittakoon oppijan älykkyys, persoonallisuus ja kotitausta sekä oppiaine, opettaja ja opetusmenetelmät. Nämä voivat joko hyödyttää tai haitata oppimisprosessia. Konstruktivismin mukaan tiedon siirtäminen oppijalle juuri siinä muodossa, kuin opettaja sen esittää on jokseenkin mahdotonta edellä mainitusta syystä. Usein edellä mainitut seikat vaikuttavat myös motivaatioon, joka taas vaikuttaa oppimisprosessin onnistumiseen. Jos oppija pyrkii sisäistämään oppimansa asian syvällisesti, kutsutaan opiskelua metakognitiiviseksi toiminnaksi. Oppimisen tuotoksilla tarkoitetaan esseitä, produktioita, työsuorituksia ja muita sellaisia. Tuotosten avulla on totuttu arvioimaan oppimista. (Tynjälä 2002, 18, 43.)

Skeemalla tarkoitetaan kokemustemme myötä opittuja malleja siitä, miten tapahtumat tulevat etenemään. Uuden tiedon liittämisestä vanhaan skeemaan käytetään muun muassa termejä assimilaatio ja akkommodaatio. Assimilaatiolla tarkoitetaan vanhentuneen tiedon uusimista, ja akkommodaatiolla tarkoitetaan vaihtoehtoisen skeeman oppimista vanhan lisäksi. Näistä voisi käyttää esimerkkinä kaupassakäyntiä, joka arkisena toimina käyttää vahvasti totuttua skeemaa. Kuitenkin kaupoissa tapahtuvat muutokset, kuten palvelutiskiltä tilaamisen muuttuminen itsepalveluksi vaatii meitä assimiloimaan skeemamme uudelleen, jotta kaupassakäynti olisi jälleen sujuvaa ja rutinoitunutta. Ulkomaille kaupassakäynti voi olla hyvin monella tavalla erilaista kuin kotimaassa, joten tällöin akkommoimme totutun kotimaan kaupassakäynnin skeeman lisäksi myös ulkomaille tapahtuvan kaupassakäynnin skeema. Tällöin meillä on useampi skeema sujuvan toiminnan varmistamiseksi. (Tynjälä 2002 41–43.)

Oppijan kulttuuri- ja muu tausta sekä kulttuuri, jossa opetustilanteessa eletään voivat myös vaikuttaa olennaisesti vaikuttaa siihen, millä tavalla opittava asia

ymmärretään. Asiat, jotka on mahdollista ymmärtää monella tavalla, on tästä syystä järkevää opettaa erilaisten keskusteluiden kautta. Tämä hyödyttää myös selkeiden asiavirheiden korjaamista aiemmin opittujen asioidenkin kohdalla. Oman ajattelun reflektointi toisten ihmisten kautta nähdään konstruktivismissa tärkeäksi. (Tynjälä 2002 61–63, 65.)

4.4 Intentionaaliskonstruktivismi - tutkiva oppiminen

Aikaisemman tiedon selvittämiseksi, intentionaaliskonstruktivisen oppimisen tueksi voi myös käyttää erilaisia taulukoita tai mind mapia. Yksinkertaisimmillaan taulukossa voi olla kolme saraketta. Ensimmäiseen sarakkeeseen tulee nykyinen tieto käsiteltävästä aiheesta. Toiseen sarakkeeseen kirjoitetaan se, mitä halutaan tietää. Kolmanteen sarakkeeseen kirjoitetaan oppimisen jälkeen se, mitä on oppinut. Taulukoita voi verrata oppilaiden kesken jo ennen varsinaista tiedonhakua. Näin he ehtivät jo täydentää toistensa tietoja sekä lisätä kysymyksiä. Yhtä lailla voi aiheesta kirjoittaa vapaasti, ilman taulukkoa, esimerkiksi oppimispäiväkirjaan. (Tynjälä 2002 85–89.)

Tutkivalla oppimisella tarkoitetaan sitä, että konstruktivistisena prosessina ymmärretty oppiminen nähdään ikään kuin tutkimuksena. Oppijalla on hallussaan jotain tietoa aiheesta ja jokin tutkimusongelma. Oppija vertaa tietoja muiden oppijoiden tietoihin sekä vaihtaa tietoja tiedeyhteisön, eli muiden oppijoiden kanssa. Tällöin oppija myös käsittelee tietoa, eikä pelkästään yritä painaa sitä mieleen. (Tynjälä 2002 95–96.)

4.5 Motivaatio oppimiseen

Konstruktivistisessä näkemyksessä oppiminen ja asioiden laaja-alainen ymmärrys ovat oppijalle itselleen tärkeitä, motivoivia asioita. Behaviorismissa sen sijaan on totuttu siihen, että asia painetaan mieleen jonkun toisen tarjoamalla tavalla, ja että joku toinen myös saattaa arvottaa asian tärkeyden. Tällöin motivaation lähteenä on pikemminkin hyvä arvosana. Sosiokognitiivisessa näkemyksessä motivaatioon vaikuttavat oppijan arvostus (tehtäväorientaatio) ja tavoitteet tehtävää kohtaan (tavoiteorientaatio) sekä tietynlainen halu ylittää itsen-

sä (suoritusmotivaatioteoria) ja analysoida suoriutumistaan (attribuutioteoria). Sosiaalisella riippuvuussuuntatuneisuudella tarkoitetaan sitä, että toisilta saatu palaute on oppijalle hyvin tärkeää. Tällöin oppijan sisäinen motivaatio on yleensä heikko, eikä se pääse kehittymään. Oppiminen ei ole tässä tapauksessa välttämättä oppijalle tärkeää, vaan tärkeää on sosiaalinen hyväksyntä. (Tynjälä 2002 98–104.)

Motivoinnin ja oppimisen edistämiseksi olisi järkevää vaihdella opetusmenetelmiä, oppimismateriaaleja, työmuotoja ja oppimistehtävien laatua. Oppijaa motivoi usein eniten sellaiset tehtävät, jotka hän pystyy soveltamaan omaan elämäänsä myös tehtävän ulkopuolella tai tehtävät, joihin liittyen oppijalla on jotain kokemusta. Sopiva haasteellisuus ja valinnanmahdollisuus lisäävät motivaatiota. Usein myös ryhmätehtävillä, joilla saadaan oppilaita kannustettua itseohjautuvuuteen, vastuullisuuteen ja työnjakoon motivoivat oppilaita. Osa oppijoista motivoituu silti suorituskeskeisesti hyvän arvosanan toivossa, ilman halua oikeasti sisäistää asiaa. (Tynjälä 2002 107–110.)

Henkilökohtaiset oppimiskäsitykset kuvaavat oppijan ajatuksia hänestä itseltään oppijana, tiedon luonteesta, opiskelusta ja tehtävien tavoitteista. Toistavassa näkemyksessä oppija painaa tiedon päähänsä, jotta osaa toistaa opitun asian. Tällaisessa näkökulmassa korostuu saavutusorientaatio ja ulkoinen ammatillisuusmotivaatio, jossa on tarkoitus näyttää paperilla hyvältä. Kehittyvän ja muuttuvan näkemyksen mukaan tietoja ja taitoja rakennetaan oman ymmärryksen mukaan edellisten päälle, jolloin oppimisen katsotaan olevan kokonaisvaltaisempaa ihmisen elämän kannalta. Tällaisessa näkökulmassa korostuu merkitysorientaatio, jossa etsitään asioiden välisiä yhteyksiä, ja jonka mukaan ihminen yrittää todella kehittyä hyväksi ollakseen hyvä. (Tynjälä 2002 115–117.)

4.6 Kasvatus

Termi kasvatus mielletään usein vanhemmuuteen ja lapsien opettamiseen siitä miten maailma toimii. Kasvattamisella on aina jokin tietty konteksti, kuten esimerkiksi lapsen kasvattaminen. (Novak 2002, 191.) Kasvattaminen on toiselta nimeltään myös opettamista. Tällaisen opettamisen oikeaoppinen toteutus vaatii

kasvatuksen teoriaa. Kasvatuksen merkitys on tehdä yksilöistä kykenevämpiä ottamaan vastuu omasta merkityksen luomisesta. Merkitysten luominen pitää sisällään ajattelutyötä, tuntemista ja toimimista. (Novak 2002, 16–18.) Ajatus merkityksen luomisen sisällöstä on jo lähes puoli vuosisataa vanha. Jo vuonna 1961 The Educational Policies Commission esitti väitteen, jonka mukaan kaiken kasvatustoiminnan päämäärä on ajattelukyvyyn kehittäminen (Educational Policies Commission 1961, 16). Merkitysten luominen on olennaista, jotta esimerkiksi pitkäjaksoinen, konstruktivinen oppiminen, sekä sosiaalisen älykkyyden kehittyminen (jo entisestään) olisi mahdollista (Novak 2002, 24).

5 VUOROVAIKUTUS

Vuorovaikutus tarkoittaa merkityksellistä kanssakäyntiä muiden ihmisten kanssa (Pennington 2002, 8). Käsite itsessään ei sisällä positiivista eikä negatiivista sävyä. Kanssakäynnin ei tarvitse olla laatuaikaa parhaan ystävän kanssa, tai nyrkkitappelua nakkioskilla ollakseen vuorovaikutusta. Se on kaikkea sitä mitä ihmisten kesken tapahtuu joka hetki kodeissa, työpaikoilla, ravintoloissa, bussipysäkillä ja jopa internetissä. Asiat, jotka sanotaan ääneen, tehdään fyysisesti toiselle ihmiselle tai kirjoitetaan internetiin sekä asiat, jotka vaikuttavat suoraan toiseen ihmiseen ovat kaikki vuorovaikutusta. Television katselu ei siis sinänsä ole toimintona vuorovaikutusta, sillä se ei vaikuta kehenkään muuhun kuin television katsojaan itseensä, mutta esimerkiksi television katselu yhdessä jonkun muun kanssa voidaan katsoa vuorovaikutukseksi. Vaikka itse television fyysinen katsominen ei vaikuta toiseen ihmiseen, on silti yhteisen ajan ja tilan jakaminen molempien ajatuksiin ja mieleen vaikuttavaa vuorovaikutusta. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 56–58.)

Vuorovaikutukseen kuuluu merkittävänä osana myös tunneäly ja siihen liittyvät tunneälytaidot. Vuorovaikutus- ja tunneälytaitoja voidaan nimittää yhteisellä nimellä: *sosiaalinen pääoma*, tai vaihtoehtoisesti *sosiaaliset taidot*. Huomionarvoista on kuitenkin se, että vuorovaikutustaidot ovat näistä taidoista enemmän ulospäin näkyviä ja pinnallisia (kuten esimerkiksi hyvät käytöstavat ja etiketti), kun taas tunneälytaidoissa keskeisiä tekijöitä ovat ne pinnan alla olevat luonteenpiirteet ja kyvyt, jotka mahdollistavat ihmissuhteiden pysyvyyden ja syvennymisen. (Isokorpi 2004, 13, 28–29.)

5.1. Vuorovaikutus ryhmässä

Erilaisilla ryhmillä on useimmiten jokin tarkoitus niiden olemassaolon vakuuttamiseksi. Tarkoituksesta huolimatta vuorovaikutusta tapahtuu ryhmässä samalla tavoin kuin kahdenkeskisessä kanssakäynnissä. Voidaan ajatella, että ryhmän ollessa koolla vuorovaikutusta tapahtuu merkittävästi enemmän kuin kahden

ihmisen välillä esimerkiksi yhden puhuessa ja muiden kuunnellessa. (Isokorpi 2004, 97.)

Ryhmässä sen jäsenet viestivät toisilleen erilaisin keinoin. Viestintä voi palvella useita tarkoituksia, kuten esimerkiksi ryhmän hallintaa, tunteiden ilmaisua, motiivointia tai informaation jakamista – yhdistävänä tekijänä viestinnän tarkoituksena on siis palvella ja edistää ryhmän tarkoitusta. (Pennington 2002, 17.) Ryhmän jäsenten viestiessä toisilleen tärkeäksi tekijäksi viestinnän onnistumisen kannalta nousevat ne sosiaaliset taidot, jotka painottuvat muiden huomioon ottamiseen. Ryhmän ollessa vuorovaikutuksessa keskenään sen yksittäisten jäsenten on hyvä kiinnittää huomiota esimerkiksi siihen, ottavatko he huomioon muiden näkökulmia ja ajatuksia sekä antavatko he niille tilaa. Lisäksi on hyvä pohtia, sietävätkö he itse epävarmuutta ja keskeneräisyyden tunnetta, sekä miten he osaavat sekä tuoda esiin omia näkemyksiään korrektisti että seistä niiden takana. Keskustelussa myös vuorokuuntelu on tärkeää. Vuorollaan jokainen kuuntelee toisen puhetta ja pohdiskelee sitä osatakseen rakentaa erilaisista näkemyksistä uusia näkemyskokonaisuuksia, eikä esimerkiksi ilmaise välittömästi omaa mielipidettään heti toisen perään. (Isokorpi 2004, 97–98.)

5.2 Sosiaalisen pääoman vahvistaminen

Sosiaalisen pääoman, eli vuorovaikutus- ja tunneälytaitojen vahvistamiseksi on tiedostettava, että on pyrittävä yhdistämään sekä järjellinen ajattelu, että kokemuksellinen tunnemaailma. Kyse on siis kyvystä tunnistaa omia tunteita ja käyttää tunnistettuja tunnetiloja järkevästi eri tilanteissa, kuten esimerkiksi ongelmanratkaisussa, ryhmätyöskentelyssä tai vaikkapa parisuhteessa. Tunneälytaitoihin kuuluvat osa-alueet voidaan jakaa neljään osa-alueeseen, joiden tunteminen helpottaa sekä omien tunneälytaitojen tietoista kehittämistä, että esimerkiksi kirkon nuorisotyössä työskenneltävien nuorten tunneälytaitojen harjaannuttamista. Nämä neljä osa-aluetta ovat (Isokorpi 2004, 19.):

- 1) Tunteiden tiedostaminen itsessä, sekä muissa ihmisissä
- 2) Tunteiden helpottaminen

3) Tunteiden ymmärtäminen ja järkevä, rehellinen selittäminen

4) Tunteiden hallinta ja säätely

Omien tunteiden tiedostaminen lienee itsestään selvää. Ihminen voi havaita omia tunnetilojaan, ja pyrkiä tarkastelemaan niitä siten, että hän voi säädellä toimintaansa. Tämä on tärkeää nuorisotyössä esimerkiksi rippikoulun opetuksessa. Mitä opettaja tuntee, jos rippikoululainen on passiivinen, ei kuuntele, häiritsee oppituntia tai ei ymmärrä opetusta? On tärkeää, että tunnistaa ajoissa esimerkiksi häiriköivän oppilaan kohdalla omat ärsyyntymisen ja vihan tunteet, jottei synny hallitsemattomia tunteenpurkauksia. Toisten tunteiden tunnistamiseen liittyy tietynlainen pelisilmä siitä, että eri ihmiset tuntevat eri tavoin eri tunteita samassa tilanteessa. Merkkejä toisten tunneilmaisusta ovat suorat tunteenilmaukset, sekä epäsuorat ilmaukset kuten ilmeet, eleet ja kehonkieli. (Isokorpi 2004, 19–20.)

Tunteiden helpottaminen liittyy negatiivisten tunteiden tietoiseen käsittelyyn. Negatiivisia tunteita, kuten kyllästymistä, kokemusta riittämättömyydestä, kateutta ja vihaa on mahdollista hallita. Tunnetiloja voi lievittää, tai ne voi korvata jollakin toisella tunteella käyttämällä järkeä, eli ajattelemalla rationaalisesti. Voi esimerkiksi pohtia, kuinka on aiemmin päässyt kyseisistä tunnetiloista eroon, tai kuinka on onnistunut niitä lievittämään. (Isokorpi 2004, 20.)

Tunteiden ymmärtäminen ja rehellinen selittäminen tarkoittavat sitä itsetutkiskelua, jossa keskiössä ovat toistuvat tunteet ja niiden alkuperän selvittäminen. Herääkö itsessä toistuvasti sama tunnetila tietyssä tilanteessa? Miksi juuri kyseinen tunnetila nousee pintaan? Miltä se tuntui ensimmäisen kerran? Miltä se tuntuu nyt, useiden kertojen jälkeen? Tunteet ovat usein niin sanotusti siirtovaiikutteisia, eli ympäristö ja tilanne vaikuttavat tunnekokemukseen ajattomasti. Vaikka tietty tunnetila aktivoituu nykyhetkessä, se voi juontaa juurensa pitkälle lapsuuteen – lapsuudessa koettu tunnemuisto voi vaikuttaa nykyhetkessäkin. (Isokorpi 2004, 20–21.)

Tunteiden hallinnalla tarkoitetaan sitä, että tunteita osataan käyttää tavoitteellisesti ja määrätietoisesti hyödyksi. Esimerkiksi jos sosiaalityöntekijä haluaa ymmärtää asiakastaan, saada asiakkaan ymmärtämään oman tilanteensa ja sen myötä tekemään toimivampia ratkaisuja elämänsä suhteen, on hänen keskityttävä asiakkaan ymmärryksen tavoittamiseen. Tämä saattaa herättää sosiaalityöntekijässä epävarmuuden ja turhautumisen tunteita, mutta hän hallitsee tunteensa ja määrätietoisesti työstää asiakkaan ymmärryksen tavoittamista omasta turhautumisestaan huolimatta, sillä asiakkaan tilanteen helpottuminen ovat toivottu ponnistelun tulos. (Isokorpi 2004, 21.)

6 RYHMÄ

Ryhmässä kukaan ei ole yksin. Ryhmässä on aina muita jäseniä, kuten lapsia, nuoria, aikuisia, ohjaajia, vanhempia tai opettajia. Jokainen ryhmän jäsen on vuorovaikutussuhteessa toisiinsa, ja jokaiselle kehittyy ryhmässä oma ”rooli.” Lapsi- ja nuorisoryhmissä tyypillisimmät roolit ovat ”suositun”, ”ystävän” ja ”ei-suositun” roolit. Lapsi elää rajatussa pienoisyhteiskunnassa, jossa syrjityksi tulemisen estäminen ja ehkäisy on ryhmätilanteessa aikuisen vastuulla. (Helenius 2008, 56–59.) Ryhmätilanteessa roolit, ja niiden muodostama rooliverkko kokonaisuus asettavat rajoja sosiaaliselle käyttäytymiselle ja osittain myös oppimiselle. Rajojen ylittäminen on sekä emotionaalisesti että älyllisesti raskasta ja kuormittavaa. Turvallisessa ja kypsässä ryhmässä ryhmän jäsenet kuitenkin uskaltavat (mahdollisesti vain ohjaajan johdolla) ylittää roolien rajoja. Roolirajojen ylittyessä koko ryhmä voi helpottaa kuormitustaan, ja oppia paljon uutta sekä ryhmässä tehtävästä toiminnosta, että toisistaan. (Isokorpi 2004, 97–99.)

6.1 Ryhmän kehitys

Donald C. Pennington esittelee kirjassaan Pienryhmän sosiaalipsykologiaa alun perin Bruce Tuckmanin lanseeraaman viisivaiheisen mallin ryhmän kehityksestä. Mallin mukaan vain osa ryhmistä käy läpi kaikki viisi vaihetta, kun taas osa ryhmistä jämähtää tiettyyn vaiheeseen, tai vaihtoehtoisesti palaa kertaamaan edellistä vaihetta. Ryhmäkehityksen vaiheet ovat nimeltään muodostuminen, kuuhunta, normeista sopiminen, suoritusvaihe, sekä päätösvaihe. (Pennington 2002, 72.)

Muodostumisvaiheessa ryhmä tutustuu toisiinsa, ja tunnustelevat toistensa taustoja sekä asenteita ja ajatusmaailmoja. Ryhmän johtaja luo ryhmälle toimintarakenteen ja asettaa perussäännöt. Lisäksi johtajan tehtävänä on suunnata ja kohdentaa ryhmän fokus sille asetettuun tehtävään. Kuuhuntavaiheessa ryhmän jäsenet asettelevat omia pyrkimyksiään ryhmässä yhdeksi kokonaisuudeksi, jolloin saattaa syntyä ristiriitoja jäsenten keskinäisten näkemysten poikkeavuuksista johtuen. Ryhmän tiivistyttyä hieman alkaa syntyä tunnesiteitä

ryhmän jäsenten kesken. Normeista sopimisen vaiheessa ryhmä on siis keskenään tyytyväinen ryhmäänsä, ja on jo hyväksynyt yhteiset pelisäännöt. Suoritusvaiheessa ryhmä uppoutuu tehtäväänsä. Hyvin koordinoitujen ryhmät ovat suoritusvaiheessa jättäneet aiemmat vaiheet selkeästi taakseen, ja ryhmä keskittyy jo mahdollisesti ennalta sovituin menetelmin työskentelemään joko pienissä alaryhmissä tai yksin. Mikäli ryhmällä on selkeä tavoite työskentelylleen (esimerkiksi projektiryhmä), se voi joko saavuttaa tavoitteensa, tai epäonnistua siinä. Tavoitteeseen pääsemisestä voi tulla mahdotonta esimerkiksi silloin, kun tietty määrä ryhmän jäseniä poistuu ryhmästä ennen kuin tavoite on saavutettu. Kun ryhmä saavuttaa tavoitteensa, se siirtyy päätösvaiheeseen, jossa työskentely "päätetään" sen tultua valmiiksi. (Pennington 2002, 72–73.)

6.2 Pedagoginen ryhmä

Pedagogisessa prosessissa ryhmällä ja ryhmän ohjaajalla on suuri merkitys osallistujien aktiivisuuteen, motivaatioon, sekä lasten ja nuorten kohdalla osittain myös kehitykseen. Lapsi- ja nuorisoryhmiä ohjattaessa aikuisen toimintatavat ohjailevat ryhmädynamiikan muotoutumista, ja sen vuoksi aikuisen on syytä tiedostaa toimintansa vaikutukset. Aikuinen ei voi jäädä odottamaan ryhmän keskinäisten suhteiden vakiintumista, vaan hänen myönteinen ja hyväksyvä asenteensa on välttämätön ponnistus, joka välittyy ryhmän jäsenille merkiksi siitä, että ryhmää johtaa turvallinen aikuinen. Ryhmäprosessia, jossa ryhmä alkaa säestää ja tukea ryhmänohjaajan pyrkimyksiä kutsutaan parallelipedagogiseksi prosessiksi. (Helenius 2008, 54, 59.) Ryhmässä suorituspainetta koetaan usein pienemmiksi kuin yksilösuorituksessa. Sosiaalipsykologiassa on tutkittu yleisön vaikutusta yksilösuoritukseen verrattuna, eli sosiaalista helpontumista jo yli sata vuotta. (Pennington 2002, 52.)

7 ITSETUNTO

Itsetunnolla tarkoitetaan ihmisen käsitystä hänen omista kyvyistä ja ominaisuuksistaan. Kun käsityksistä suurempi osa on positiivisempia kuin negatiivisia, mieltää yksilö itsetuntonsa hyväksi. Negatiiviset ominaisuudet saattavat ihmisen mielessä paisua epätodellisiksi, sillä huonon itsetunnon omaavan on vaikea myöntää ja tarkastella heikkouksiaan objektiivisesti tai rehellisesti. Hyvän itsetunnon omaavan henkilön minäkuva voidaankin pitää totuudenmukaisena. (Keltikangas-Järvinen 1994, 17–18.) Ihminen, joka on elämässään saanut jo lapsena hyvät edellytykset ja "rakennusaineet" itsetunnon perustalle, säteilee ulospäin varmuutta ja helposti lähestyttävää lämpöä. Koska hänen olemuksestaan huokuu arvostusta ja ystävällisyyttä, alkavat ihmiset hänen ympärillään kohdella häntä samalla tavoin, arvostavasti ja ystävällisesti. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 8–15.)

7.1 Itsetunnon peruskahdeksikko

Itsetuntoa voidaan sanoittaa eri tavoin, mutta yksi erittäin yksinkertainen ja käytännönläheinen tapa purkaa käsite on niin kutsuttu "itsetunnon peruskahdeksikko." Se on malli, joka jakaa itsetunnon kahdeksaan eri osaan. Itsetuntoa tutkiskellessa on helpompaa jakaa laaja käsite pienempiin osiin, kuin yrittää hahmottaa koko kuvaa sellaisenaan. Itsetunnon vahvat ja heikot puolet eri osioissa peilautuvat esimerkiksi persoonallisuuteen – jonkin osion ollessa heikko, voidaan sitä vahvistaa keskittymällä juuri siihen. Osiot helpottavat siis itsetuntoa vahvistettaessa fokusoimaan työskentelyä tietyille osa-alueelle. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 148–149.) Itsetunnon peruskahdeksikon osat ovat:

1. Näkemys omasta merkityksellisyydestä: Jokaisella ihmisellä on voimakas tarve kuulua erilaisiin ryhmiin, kuten perheeseen, kaveriporukoihin, joukkueeseen ja niin edelleen. Yksilön käsitys siitä, onko hän tärkeä, rakentuu havaintoihin ja niihin todellisiin viesteihin, joita hän tulkitsee muiden käyttäytymisestä. Jos hänet hyväksytään ja otetaan mukaan ryhmään, kokee hän olemassa olon-

sa merkitykselliseksi. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 143–166.)

2. Käsitys omasta kehosta: Käsitys omasta kehosta muodostuu pitkälti siitä saatuihin kommentteihin. Etenkin murrosiässä, jolloin keho muuttuu, muistiin jää tarkimmin se mitä kehosta on sanottu. Lapsilla kehoitsetuntoa vahvistaa eniten kosketus. Mitä enemmän lapsi saa kokea läheisyyttä, sitä paremmaksi itsetunto kasvaa. Kylki kyljessä istuminen, aikuisen kanssa painiminen ja leikkiminen kehittää itsetunnon lisäksi sosiaalista älykkyyttä, stressinsietokykyä ja tajua elämänhallinnasta. Vanhemmilla lapsilla ja nuorilla esimerkiksi hartiahieronta on hyvä keino kasvattaa kehoitsetuntoa turvallisen kosketuksen kautta. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 174–182, 185–186.)

3. ja 4. Käsitys ympäristön turvallisuudesta ja oman reviirin rajat: Kokemukseen ympäristöstä muodostuu pitkälti siitä, kokee ihminen olevansa oman elämänsä rakentaja ja päähenkilö, vai saneleeko joku muu ehdot joita on pakko noudattaa. Pieni lapsi tutkiskelee maailmaa pikkuhiljaa, esimerkiksi juosten pois aikuisen luota ja juosten taas takaisin. Hieman varttuneemman lapsen reviiriä voivat olla vaikkapa oma sänky, sängyn alla oleva lelulaatikko tai metsässä oleva maja. Murrosikäisen nuoren elämässä kysymykset reviirin hallinnasta kulminoituvat ja osittain myös kärjistyvät vanhempien asettaessa rajoja. Nuoren kyseenalaisuudessa vanhempien asettamat rajat kyse ei ole siitä, etteikö nuori välttämättä kokisi ympäristöään turvallisesti, päinvastoin – mieltään osoittava nuori kokee tunteiden näyttämisen turvallisiksi. Nuorelle murrosiän taitteessa on tärkeää saada kokea oman reviirin hallinnantunnetta: wc:n ja suihkun oven lukitseminen, oman huoneen oven sulkeminen, suljettuun oveen koputtaminen ja salaisuuksien pitäminen ovat esimerkkejä siitä reviiristä jota nuori haluaa hallita vanhemmistaan riippumatta. Monissa kodeissa nämä etuudet voidaan sallia, mutta niistä on hyvä sopia yhdessä, jotta esimerkiksi suihkun oven lukitseminen on turvallista. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 196–197.)

5. Mielikuva sukupuoliroolista: Joillekin vanhemmille lapsen sukupuolen tietäminen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa raskautta on tärkeää, toiset haluat pitää sen yllätyksenä kaikille – jopa itselleen. Usein tyttölapsi puetaan vaaleanpunaiseen, ja poikalapsi siniseen, korostaen yleistä sukupuoliroolitusta miehistä ja naisista. Leikki-iässä lapsi matkii ja ihailee samaa sukupuolta olevaa vanhempaa, ja leikeissä tutkitaan vastakkaista sukupuolta leikin keinoin. Joskus käy niin, että murrosiän kynnyksellä tyttö ei koe olevansa tyttö, tai poika koe olevansa poika. Kokemusta, jossa mielensisäinen sukupuoliäätitys ei vastaa biologista todellisuutta, kutsutaan transsukupuolisuudeksi. Sukupuoliroolit opitaan lapsuudessa, ja niitä on mahdollista tukea ja vahvistaa ainoastaan esimerkiksi kautta. Aikuinen, joka osoittaa olevansa tyytyväinen omaan kehoonsa ja omaan minuutensa osoittaa lapselle ja nuorelle, että on hyväksyttävää olla "tavallinen", eikä tarvitse olla supermies ja mallityttö. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 221–224.)

6. Käätitys seksuaalisuudesta: Seksuaalisuudessa on kolme tasoa. Järki, tunne ja biologia. Ihmisen erottaa eläimestä kyky koota ajatuksia tunnetiloistaan ja biologisista tarpeistaan järjellä. Biologista tarvetta ovat esimerkiksi läheisyyden ja kosketuksen kaippuu, sekä iän myötä kehittyvä tarve lisääntyä. Tunnetasolla ovat tunnetilat ihastumisesta, rakastumisesta, pettymyksestä, sekä kyvystä sitoutua parisuhteeseen ja perheen perustamiseen. Seksuaalisuuden kehitys on läpi elämän kantava prosessi, jonka eri vaiheissa opitaan jatkuvasti uusia asioita sekä itsestä että muista. Lapsena, leikki-iän jälkeen on tavallista, että lapsi palvoo esimerkiksi jotain julkisuuden henkilöä, urheilusankaria, filmitähteä tai artistia. Usein palvonnan kohde on joku tavoittamattoman etäinen, turvallinen haaveilun kohde. Ensimmäinen salainen ihastus on varmasti ikimuistoinen. Salaisen ihastuksen kautta kasvava ihminen käsittelee omia ennestään tuntemattomia tunteita toista ihmistä kohtaan. Lapselle seksi on vielä täysin käsittämätöntä, koska lapsi ei pysty käsittämään aikuisen kokemia järjen ja biologisten tarpeiden monisyisiä tasoja. Lapsen nähdessä rakastelua hänen on mahdotonta käsittää miksi joku haluaisi tehdä jotain niin kummallista. Seksuaalikasvatuksessa tärkeintä ovat ikätason huomioonottaminen, selkeys ja terveet arvot. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 226–229.)

Murrosiässä monen nuoren mielessä pyörivät kysymykset seurustelusta. Nuori pohtii, ovatko hänen ihastumisensa oikeutettuja, onko hän itse mahdollinen ihastumisen kohde, sekä esimerkiksi ovatko muut hänen tuntemansa nuoret jo harrastaneet seksiä. Vaikka monet nuoret antavat keskenään toisilleen vertais-tukea, nuori tarvitsee näihin kysymyksiin silti tukea, opastusta ja vahvistusta myös aikuiselta. Jokaisen nuoren on hyvä saada silloin tällöin keskustella turvallisen aikuisen kanssa siitä, mitä on esimerkiksi turvallinen ja terve seurustelu. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 230–231.)

7. Käsitys aggressiosta: Lapsen riidellessä ja ollessa yleisesti negatiivinen moni aikuinen saattaa mennä hämilleen ja tuntee epäonnistumisen tunnetta, mutta on hyvä muistaa, että lapsen kehityksessä on selkeitä vaiheita joihin tällainen käytös osittain kuuluu. Uhma- ja murrosiän tunteet ovat kuitenkin vain tunteita, eivät vielä tekoja. Kasvavan nuoren on murrosiässä ryhdyttävä pohtimaan, kuinka hän aikoo pärjätä yksin maailmassa, jossa aiemmin on ollut turvallista vanhempien tarjoaman suojan alla. Vanhemmista pesäeroa tekevä nuori kokee vaikeita tunteita joita hän ei ole ennen kokenut, mutta tarvitsee tunnekokemuksensa edelleen aikuisen tukea. Suurten tunnekuohujen keskellä aikuisen on johdateltava tilannetta ja osoitettava nuorelle, että on turvallista näyttää tunteita. Vanhemman on näytettävä, että kestää nuoren tuottamat tunteet. Opastaminen tunteiden käsittelyssä on väkivallan ehkäisyä. Suuttumuksen hallinta on rajoittamista, mutta samalla myös väkivallattomien keinojen tarjoamista. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 235–238.)

8. Mielikuva omasta elämänkaaresta: Aika jatkaa kulkuaan huolimatta siitä, mitä yksilö tässä hetkessä tekee tai ajattelee. Tässä hetkessä se on totta, mutta kohta se on mennyttä. Jokainen lapsi on kiinnostunut kuulemaan tarinoita itsestään; millainen hän oli pienenä ja miksi hän on edes syntynyt? Lapselle itselleen on tärkeää, että hän on ollut olemassa myös ennen nykyhetkeä. Lapsi ei osaa ajatella rakentavasti mennyttä aikaa ja tekemiään asioita, vaan elää hetkessä. Pienet lapset opettelevat ottamaan vastuuta teoistaan. Jos piparkakun syö ahmien heti, sitä ei kohta enää ole. Jos piparkakun ottaa ilman lupaa, voi ensi kerralla jäädä ilman, koska äiti muistaa kyllä ilman lupaa syödyn piparkakun. Kaikki kokevat arjessa pettymyksiä, joiden vastapainoksi erityisesti lapsi tarvitsee haavei-

ta, tulevaisuuden unelmia ja toiveita. Niiden avulla lapsi kykenee jäsentämään aikaa myös tulevaan hetkeen. Myös aikuiset hahmottavat tulevaa aikaa pitkällä aikavälillä haaveiden, unelmien ja tavoitteiden avulla. Aikuiselle kyse ei ole enää niinkään ajan hahmottamisesta, vaan enemmänkin palosta jaksaa arjessa eteenpäin. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 245–253.)

7.2 Itsetunnon tukeminen ja vahvistaminen

Kasvavan nuoren itsetuntoa on tärkeää tukea. Aikuisen rooli lapsen ja nuoren itsetunnon kehityksessä on kriittinen, ja sen vuoksi myös osin vaarallinen. Toisaalta aikuinen voi tukea ja parantaa lapsen itsetuntoa merkittävästi olemalla läsnä, kannustamalla ja hyväksymällä, mutta huonoimmillaan aikuisen jatkuva välinpitämättömyys, lapsen huomioimatta jättäminen ja epäkiinnostus lapsen tekemisiä kohtaan saattavat romuttaa lapsen kehittyvän itsetunnon. (Roberts 2002, 13–19, 34.) Tärkeää on siis se, että sekä vanhemmat että muut lapsen elämässä olevat aikuiset keskittyvät näkemään lapsen onnistujana, eivätkä epäonnistujana. Myönteinen palaute lapsen tekemisistä kehittää lapsen selviytymis- ja sopeutumistaitoja huomattavasti paremmin kuin virheiden etsiminen ja osoittaminen. Kuunteleminen on arvokkainta arvostamista – se osoittaa puhujalle, että tämä on kuuntelemisen arvoinen. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 15–16, 61.) Edellä esitellyn itsetunnon peruskahdeksikon avulla on mahdollista fokusoida itsetunnon vahvistamista tiettyihin osa-alueisiin. Monilla murrosikäisillä kehossa tapahtuvat fyysiset muutokset tuottavat heille itselleen huolta ja epävarmuutta, jolloin on sopivaa pyrkiä vahvistamaan sitä. Kirkon nuorisotyössä tätä voidaan aktiivisesti harjoittaa esimerkiksi osana rippikoulun iltaohjelmaa hartiahierontapiirin muodossa. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 185–187.)

7.3 Itsetunto on arvostusta ja luottamusta

Itsetuntoa voisi kutsua myös nimellä itsearvostus. Itsearvostusta, toisin sanoen hyvää itsetuntoa on vaikkapa se, että puolustaa omia näkemyksiään, pyrkimyksiään ja oikeellisiksi kokemiaan päämääriä vastarinnankin edessä, puolustaa itseään ja pitää kiinni oikeuksistaan sekä velvollisuuksistaan. Hyvän itsetunnon

omaava uskaltaa asettaa itselleen korkeita tavoitteita sekä haastaa itseään, eikä jää aina pohtimaan tekemiään ratkaisuja huonoina. Itsensä arvostaminen luo ihmiselle ainutkertaisuuden tunnetta, johon ei vaikuta teot tai suoritukset. Itsensä arvostamisen lisäksi hyvään itsetuntoon kuuluu myös kyky arvostaa muita, heidän taitoja ja tekojaan, sekä antaa heille niistä tunnustusta. Auktoriteettien asettaminen itselleen ilman, että kokee niitä uhkaavana, on merkki siitä, että uskaltaa luottaa esimerkiksi viranomaisiin. (Keltikangas-Järvinen 1994, 19–23.)

7.4 Pettymysten sietäminen

Jokainen kokee elämässään pettymyksiä ja vastoinkäymisiä. Usein kuitenkin vastoinkäymisistä selvitään niin, että elämä jatkuu hetkellisen taantuman jälkeen mielekkäänä. Normaaliin itsetuntoon kuuluu kyky kestää pettymyksiä ja epäonnistumisia ilman, että jokainen vastoinkäyminen vahingoittaisi itsetuntoa tai psyykettä. (Keltikangas-Järvinen 1994, 23–25.) Mitä vanhemmaksi ihminen tulee, sitä suurempia kolauksia itsetuntokin kestää. Jos itsetuntoa vertaa puuhun, niin aikuisen puu on jo paksu, useita vuosirenkaita kasvattanut puu, jota ei pieni vahinko kaada tai vahingoita kriittisesti. Sen sijaan ohuen, nuoren puun tainta saattaa merkittävästi vahingoittaa pienempikin osuma. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 143.)

Virheiden myöntäminen epäonnistumisten jälkeen on rohkeaa, mutta hyvä itsetunto auttaa ihmistä ymmärtämään, ettei virhe johdu siitä että hän olisi kokonaisuudessaan huono. Itsetunnon rakentumiseen vaikuttaa myös havainnot muiden ihmisten elämästä, heidän tekemistä virheistä ja kokemista epäonnistumisista. Vaikka epäonnistumiset ja ongelmat eivät olisikaan juuri samankaltaisia kuin yksilöllä itsellään, ovat ne silti vastoinkäymisiä. (Keltikangas-Järvinen 1994, 37–38, 110.)

Kielteistä ajattelua voi opetella myös ohjaamaan ja hillitsemään. Tehokas ja yksinkertainen keino ohjata ajatukset pois negatiivisista huomionkohteista on toiminta. Asiaa voi havainnollistaa kuvittelemalla oman ajatusmaailmansa teatterinäyttämöksi. Kielteisen ajatuksen voi kuvitella näyttämölle yhdeksi näytteli-

jäksi tai roolihahmoksi. Siihen ei ole pakko kiinnittää huomiota ja kohtauksen voi katsoa rauhassa loppuun odottaen että epämiellyttävä hahmo poistuu lavalta. Negatiivisten ajatusten hallintaa on kuitenkin syytä harjoitella – aluksi hillitysti. Vaarana ongelmien ja epämiellyttävien asioiden jatkuvassa välttelemisessä on asioiden kasautuminen, ja niiden pakenemisesta esimerkiksi taiteen tai harrastusten pariin liiallisuuksiin vietyä saattaa tulla pakkomielle ja riippuvuus. Teatteriesimerkkiä käyttäen voi asiaa jälleen havainnollistaa siten, että jos tietyn roolihahmon sivuuttaa koko näytöksen ajan, voi menettää juonen kannalta olennaista ja ratkaisevaa sisältöä. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 28–31.)

8 MUSIIKKIPEDAGOGIIKKA

Musiikkipedagogiikka on ensisijaisesti käytännön toimintaa, jonka harjoittamiseksi ei tarvita mainittavaa teoriapohjaa. Kuitenkin toiminnan taustalle voi rakentaa laajalti teoriaa. Teoriatausta kuitenkin juontuu yleensä muista erityistieteistä kuten esimerkiksi filosofiasta ja psykologiasta. Tämä tekee siitä osin tiedettä ja osin taidetta. Musiikkipedagogin olisikin hallittava laajalti näitä muita tieteenhaarojen teorioita osatakseen mahdollisimman hyvin käyttää musiikkia kasvatuksessa ja nuoren tukemisessa. Tämän lisäksi pedagogin tulisi itse olla riittävän hyvä musiikillisessa ilmaisussa. Musiikkipedagogiassa olisi tärkeää tuntea sekä itsensä että kohteena oleva ihminen mahdollisimman läpikotaisin, sillä musiikilla pystytään vaikuttamaan vahvasti monelle psyykkisyyden ja fyysisyyden alueelle, vaikkemme sitä itse tiedostaisikaan. Näin helpotetaan sitä, että aito ihminen kohtaa toisen, aidon ihmisen. Kun musiikkipedagogiaa käytetään ihmisten hyvinvoinninlisäämiseksi, olisi pedagogin tunnettava myös yhteiskunnassa pahoinvointia edistäviä tekijöitä. (Lehtonen 2004, 13–14.)

81. Musiikin didaktiikka ja musiikkiopetuksen lähtökohdat

Viimeisen sadan vuoden aikana didaktiikka on saanut useita käsitteitä ja erilaisia sisältöjä. Pääsääntöisesti didaktiikka-käsitteellä tarkoitetaan sitä pohtivaa opetusnäkökulmaa, jossa pohditaan kysymystä "millaista on hyvä opettaminen." Erona didaktiikassa ja pedagogiikassa on se, että didaktiikka käsittelee "oppia opettamisesta", kun taas pedagogiikka on enemmänkin kasvatuksellisiin näkökulmiin keskittyvää oppia ja opetusta. Perinteisesti musiikinopetuksessa on korostettu taitojen, kuten instrumentinhallinnan, äänenkäytön ja nuotinluvun taitoja. 1900-luvulla perinteinen musiikinopetus on kohdannut jatkuvasti uusia haasteita johtuen viestimien nopeasta kasvusta, sekä tutkimuksien tuomasta oppimista koskevasta lisäinformaatiosta. Musiikki on taidemuoto, jossa yhdistyy tekijänsä taidot ja henkimaailma. Siksi musiikinopetusta onkin ajateltava laajempaan kokonaisuuteen, kuin vain taitojen opetuksena. Sitä on ajateltava oppilasta kokonaisuutena kehittäväksi toimintana. Perinteisen musiikinopetuksen rinnalle ovat nousseet teoriat kognitiivisesta oppimisesta, sekä vuorovaikutuksellisesta

opettaja–oppilassuhteesta. Koulussa musiikki on myös oppiaine, jossa opetuksen on oltava tavoitteellista, tarkoituksenmukaista ja lapsen kehitysvaiheet huomioonottavaa ollakseen laadukasta. (Linnankivi, Tenkku & Urho 1988, 5–11.)

8.2 Musiikillinen minäkuva

Jokainen meistä on saanut jonkinlaista musiikkikasvatusta, sekä kosketuspintaa musiikkiin. Jokaisella meistä on siis jonkinlainen musiikillinen minäkuva. Siihen liittyvät tuntemuksemme omasta musikaalisuudesta ja kokemuksemme intohimosta musiikkia kohtaan. Musiikillista minäkuvaava ovat muokkaamassa vahvasti toisten ihmisten puheet, esimerkiksi vanhempien puheet siitä, millainen musiikki on hyvää. Rohkaisu kokeilemaan omaa musikaalisuutta ja omia rajoja on erittäin tärkeää. Vanhempien yleisesti käyttämä rohkaisu "kyllä sinä onnistut, kun vain yrität tarpeeksi" saattaa epärealistisesti käytettynä kuitenkin aiheuttaa kohtuuttomia suorituspaineita, sekä muokata käsitystä omista taidoista epärealistiseksi, ei-totuudenmukaisiksi. (Keltikangas-Järvinen 1994, 219.) Samoin arvostelu, jollaista esimerkiksi kouluista saa, vaikuttaa käsitykseen siitä olemmeko musiikillisesti lahjakkaita. Huonossa tapauksessa ihmiset, jotka eivät koe itseään musikaalisesti lahjakkaita ajattelevat, ettei musikaalinen ilmaisu voi olla heitä varten. Myös lahjakkaiden muusikoiden innostus on voitu myrkyttää liiallisilla odotuksilla ja toivomuksilla siitä, että lapsesta tulee toisia musisoinnillaan miellyttävä huippumuusikko. Tällöin nimenomaan itseilmaisu saattaa kärsiä, vaikka mekaanisesti olisikin taitava muusikko. Tästä syystä musiikkikasvatuksessa tulisi löytää hyvä tapa antaa nuoren kehittyä monipuolisesti, mutta itseään kuunnellen. (Lehtonen 2004, 17–18, 24–26.)

Musiikilla voi olla elämässämme suuri merkitys myös silloin, kun emme sitä itse etsi tai halua korostaa. Kuulemamme musiikki herättää erilaisia tunteita kuulemishetkellä ja toistuessaan. Sointukuvat palauttavat muististamme mielikuvia, jotka luulimme unohtaneemme. (Lehtonen 2004, 17–18, 24–26.)

8.3 Musiikki asuu meissä kaikissa

Jokaisessa ihmisessä on sisällä se jokin, jota jotkut kutsuvat "musikaalisuudeksi", "lahjakkuudeksi" tai vaikkapa "taidoksi." Myös niissä ihmisissä, jotka eivät koe olevansa "musiikillisesti lahjakkaita", asuu "se jokin." Se ilmenee silloin, kun jokin tietty kappale jää pyörimään päähän, tai jalka naputtaa lattiaan kahvilassa soivan musiikin tahtiin. Usein myös ne ihmiset, jotka eivät omaa tietämystä musiikin teoriasta tai instrumentinhallinnasta pitävät tanssimisesta ja yleisesti siitä tunteesta, jolla musiikki pakottaa kehon liikkumaan. Musiikki on universaali kieli, jota jokainen ymmärtää omalla tavallaan. Joku kokee sen mystiseksi ja taianomaiseksi, joku puolestaan arkiseksi itsestäänselvyydeksi. Olennaista "jokaisen sisällä asuvassa musiikissa" on uskallus löytää se, ja tutkia sitä sillä tasolla joka tuntuu itselleen luontevimmalta. (Hanser 1999, 1–3, 9–10, 13.)

8.4 Laulaminen

Laulua ja erityisesti laulun ryhmäopetusta silmälläpitäen on hyvä muistaa, että satunnaisessa ryhmässä taitotaso vaihtelee usein laajalti. Siksi ryhmälle on hyvä asettaa tavoite, joka on yhdistävä tekijä koko ryhmälle taitotasosta riippumatta. Estoista ja jännitystiloihin vapauttaminen, sekä elämyksellisen kokemuksen tarjoaminen ovat hyviä peruslähtökohtia kaikkiin laulunopetustilanteisiin, mutta erityisesti esimerkiksi yhteislaulu ja sen opettaminen saavat erityisen hyvän palvelijan näistä lähtökohdista. Ryhmä on sosiaalinen yhteisö, jonka yhteishenkeä tietoisesti voidaan kohottaa ja ylläpitää yhteislauluilla. Yhteydestä riippuen esimerkiksi koulussa tai kirkon nuortentoiminnassa hyvät lauluvalinnat tulevat useimmille ennen pitkää tutuiksi, joka puolestaan lisää turvallisuuden tunnetta ryhmässä. Laulussa on aina mukana koko ihmisen persoonallisuus, sisäinen musikaalisuus, musiikillinen minäkuva. Laulu ei ole pelkästään mekaaninen toiminto, kuten esimerkiksi kävely - siksi laulu ei saisi koskaan perustua pakottamiseen tai pakkotilanteeseen, vaan vapaaseen tahtoon. Siksi esimerkiksi yhteislaulutilanteessa keskeistä onkin aktiivinen lauluun kannustaminen. (Linnankivi, Tenkku & Urho 1988, 122.)

9 KRISTINUSKON KÄSITTEISTÄ JA NUORISOTYÖN TEOLOGIASTA

Tässä kappaleissa avataan niitä tekijöitä, jotka määrittelevät kirkon nuorisotyön, kristillisen kasvatuksen ja spiritualiteetin, toisin sanoen ne seikat, joiden pohjalle Sana, kokemus ja musiikki-materiaalin Sana-työskentelyiden teologia ja hengellinen ajatusmaailma rakentuu.

9.1 Kirkon nuorisotyö

Kirkon nuorisotyö on monimuotoista työtä eri-ikäisten nuorten parissa. Suosituimpana toimintamuotona on isostoiminta, jossa rippikoulun käyneet nuoret harjoittelevat vertaisohjaajataitoja ja samalla kasvavat hengellisesti. Myös koulujen kanssa tehdään monenlaista yhteistyötä. Muun muassa tästä syystä Kirkon nuorisotyö tavoittaa todella monenikäisiä nuoria. Yleensä kuitenkin silloin, kun puhutaan kirkon nuorisotyöstä, tarkoitetaan nimenomaan rippikoulun käyneitä nuoria. Nuorisotyöntekijälle tärkeitä ominaisuuksia ovat pohtiminen, ajattelu, tavoitteet, sitkeys, kärsivällisyys, lämpö, kohtaaminen, yhteisöllisyys, hengellisyys ja tietysti kristillinen perussanoma. (Paananen ja Tuominen i.a., 9–10.)

Nuorisotyön teologiassa on tärkeää, että se käsittelee elämän ristiriitaisuutta ja monimuotoisuutta, ja on sellaista, että se osuu nuorten elämään. Tässäkin kohdassa voi miettiä Jeesuksen koko elämää. Hänkin synti, kasvoi, työskenteli, eli monenlaisten ihmisten parissa, kärsi, kuoli ja heräsi eloon. Tässä on muutenkin enemmän asioita ja tarttumapintaa kuin pelkässä ristinkuolemassa, joka toki on yksi tärkeimmistä asioista uskossamme. Nuoret leimaavat helposti ja nopeasti ja esimerkillisyys on usein nuorille tärkeää. On siis eletävä niin kuin opettaa. Ja koska opetamme Kristuksesta, pitäisi oman elämämme heijastella Kristusta. (Köykkä i.a., 22–24.)

Nuorisotyössä on tärkeää osata yhdistää nuorta askarruttavien asioiden yhteinen käsittely, mielekäs toiminta, yhdessä oleminen, vastuun antaminen ja hyvä julistus. Tästä hyviä esimerkkejä ovat erilaiset leirit nuortenillat, pienryhmät ja

retket. Näissä yhdistyvät erilaisten asioiden käsittely, erilaiset ympäristöt ja erilainen toiminta. (Tuominen i.a., 39, 51.)

Nuoruuteen kuuluu subjektiivisuus, eli asioiden tarkastelu omasta näkökulmasta. ”Miten tämä koskettaa minua tai miten pystyn vaikuttamaan tähän?” voisi olla esimerkkikysymys subjektiivisessa näkökulmassa. Tässä on oiva tie Raamatun tuomisessa nuoren elämään. Kun etsitään vastauksia nuoren esittämiin kysymyksiin, voi Raamatun kokea omakseen, eikä kaukaiseksi teokseksi, jota vain joskus ehkä sattuu lukemaan. Joskus nuoret ovat silti vain uteliaita Jumalan todellisuudesta ja ihmeistä, mikä taas kielii nuorten halusta oppia tuntemaan Jumala. (Köykkä i.a., 59–60.)

Jumalanpalveluselämän sovittaminen nuorisotyöhön tärkeälle paikalle on haastavaa. Nuoret eivät usein koe jumalanpalveluksia tähän aikaan sopiviksi ilmiöiksi. Kuitenkin moni nuori pitää niitä jollain tavalla tärkeinä. Kritiikin kohteena on musiikki, joka ei ole nuorille läheistä ja puheet, jotka eivät kosketa nuoren elämää tai ole ymmärrettäviä. Onneksi jumalanpalveluselämää on useassa muodossa, kuten hartaushetket, leirikirkot, koulukirkot ja esimerkiksi Tuomas-messut. (Koskelainen i.a., 72–73.)

Nuoria voi myös yrittää saada seurakunnan yhteisiin, ”tavallisiin” messuihin järjestämällä leirit alkamaan niistä tai päättymään niihin. Jumalanpalveluselämän tultua osaksi nuoren elämää, voi hän myös tutustua sitä kautta muuhun seurakuntaan. Tämä myös kiinnittää nuoren paremmin seurakuntaelämään. Täten nuori voi tuntea olonsa kotoisaksi seurakunnassa vielä siinäkin vaiheessa, kun hän alkaa kasvaa ulos nuorisotoiminnasta. Näin ehkäistään nuorten aikuisten erkanemista seurakunnista. Tämä malli ei varmista elinikäistä seurakuntaaktiivisuutta, mutta on silti hyvä keino siinä. (Koskelainen i.a., 75–76.)

Isostoiminta vetää puoleensa enemmän nuoria, kuin mikään muu seurakunnan nuorten toiminta. Joskus seurakunnan lähes ainoa nuortentoiminta voi olla isoskoulutusta. Näin ei kuitenkaan pitäisi olla. Seurakunnan nuorten toiminnan ainoa sisältö ei voi olla ”miten ohjaat tulevia rippikoululaisia”, vaan toiminnan olisi

hyvä kattaa myös nuoren itsensä ja hänen spiritualiteettinsa tarpeet. (Porkka i.a., 105–106.)

Musiikki on tärkeä osa nuorisokulttuuria ja kirkon nuorisotyötä. Nuorille musiikki luo usein yhteenkuuluvaisuuden tunnetta samoista tyylilajeista pitävien kesken. Osa nuorista myös itse harrastaa tai on harrastanut jonkinlaista musisointia. Nuorten musiikkimaku harvoin kohtaa kirkossa soitettavan musiikin kanssa. Nykyään kirkossa sallitaan onneksi myös monenlaiset musiikkityylit. Musiikki on hyvä väline myös rukouksessa ja ylistyksessä. Suomessa on myös suuria kristillisiä musiikkitapahtumia. Mikään musiikkityyli ei kuulu jollekin tietylle kirkolle, joten musiikki on tavallaan ekumeenista. Kristillisissä bändeissä soittaa usein eri kirkkokuntien jäseniä, joten jollain tasolla se yhdistää myös eri kirkkoja. On hyvä, että on tarjolla erilaista musiikkia erilaisten ihmisten käyttöön ja tietyille erityisryhmille. On silti tärkeää olla myös sellaista musiikkia, joka yhdistää ja on tuttua koko seurakunnalle. (Mankonen i.a., 156–160, 165–169.)

9.2 Kristillinen kasvatus

Kristillisessä kasvatuksessa tärkeitä seikkoja ovat viipyily, koko elämään ja kaikkiin sen osa-alueisiin keskittyminen sekä nuoren rinnalla kulkeminen. Tästäkin Kristus on työntekijälle hyvä esimerkki. Kristus kulki ihmisten kanssa eikä ollut paikalla ainoastaan erityistilanteissa. Tällä tavoin voimme luoda pitkän ja kestävän suhteen nuoriin. Nuoret eivät ole vain julistamisen, opettamisen ja kurrin kohteita, ja tämä heidän olisi hyvä tunnistaa siitä, miten työntekijä heihin suhtautuu. On tärkeää olla nuorten kanssa vuorovaikutuksessa ja suhtautua heihin lämmöllä ja armahtavaisuudella, niin nuoretkin helpommin oppivat toimivaan samoin toisiaan kohtaan. Näin työntekijä saa myös vastakaikua. (Köykkä i.a., 24–26.)

On hyvä ottaa huomioon nuoren elämänkokemattomuus ja kääntää se eduksi. Nuoret kyselevät suoraan ja ihmettelevät ääneen. Silloin on hyvä tarttua heitä askarruttaviin asioihin sen sijaan, että tukahduttaisi nuoren luonnollisen käytöksen. Silti on löydettävä ratkaisu, miten saa nuoren oppimaan hyviä käyttäyty-

missääntöjä. Toisaalta aikuisen on tärkeää osata kunnioittaa myös nuoren kärkkäitäkin mielipiteitä. (Tuominen i.a., 38–39.)

Raamattua voi lukea kontekstuaalisesti oman elämän kautta. Jeesuskaan ei aina antanut suoraa selitystä, vaan antoi välillä vertausten avautua omalla tavallaan. Samaa käytäntöä voi noudattaa myös rohkaistessa nuoria lukemaan Raamattua. Kaikkea ei tarvitse pohjustaa kertomalla, miten mitään pitää lukea. Näin Raamattu myös pysyy kaikkien kirjana, eikä pelkästään sellaisena, jota ”hihhulit” lukevat. Raamatusta lukevista asioista on kuitenkin hyvä keskustella, jottei synny vahinkoa. Tällaista vahinkoa voisi olla liiallinen keskittyminen johonkin yhteen asiaan, esimerkiksi lopun aikoihin. Tämä saattaa aiheuttaa nuorella pahaa ahdistuneisuutta. Tässä on hyvä, että Raamattu on työntekijälle itselleen tärkeä ja läheinen kirja, jonka mukaan tahtoo elää. (Köykkä i.a., 66–68.)

9.3 Spiritualiteetti

Spiritualiteetti kristillisessä viitekehyksessä on hyvin tärkeä ja keskeinen osa opinnäytetyötämme ja yleisesti sitä, mikä tekee kirkon nuorisotyöstä nimenomaan kirkon työtä. Sanaa ”spiritualiteetti” käytetään myös muissa kuin kristillisissä yhteyksissä.

Spiritualiteetilla tarkoitetaan kristillisessä yhteydessä hengellistä elämää ja sen hoitoa, jotka liittyvät ihmisenä kasvamiseen. Spiritualiteetille ominaista on herkkyys, elämän ihmettely, mysteerin taju, usko, kokemus tuonpuoleisesta, itsetuntemus, tarkoituksen etsiminen, rohkaisu ja tunteet. Kristillisellä spiritualiteetilla kuvataan ihmisessä olevaa henkeä ja Jumala-suhdetta. Näin ollen spiritualiteetti kuvaa kaikkea uskon hoitamista, yksityisestä rukoilusta yhteiseen jumalanpalveluselämään. (Tuominen i.a., 35–36.)

Rukous on tärkeä osa spiritualiteettia. Voimme rukoilla voi yksin tai yhdessä, käyttäen valmiita sanoja tai improvisoiden. Rukoilemisessa voi käyttää myös apuvälineitä, esimerkiksi rukoushelmiä. Eri tapoja voi käyttää eri tilanteissa. Pääasia on, että rukoilee ja löytää siihen sopivan tavan. Luther kehottaa rukoile-

lemaan ”kaikkia tarpeitamme, mitä ikinä vain tunnemme”. (Tuominen i.a., 42–44.)

Raamattua lukemalla pysymme yhteydessä Jumalaan. Tässäkin tapoja on monia. Voi lukea esimerkiksi ääneen, äänettömästi, yhdessä, toistaen, meditoimalla, bibliodraaman avulla tai mielikuvamatkoja tekemällä. Kannattaa lukea säännöllisesti. Säännöllisyys paitsi avartaa Raamatun tuntemusta, myös ”pakottaa” meidät palaamaan teksteihin uudestaan. Näin palaamme niihin jollain tavalla erilaisessa elämäntilanteessa. Tällöin tekstikin saattaa tuntua erilaiselta. Jumalan sanaa on hyvä peilata omaan toimintaan ja sen mahdolliseen muutokseen. (Tuominen i.a., 44–47.)

10 TYÖN TAVOITTEET

Asetimme keräämämme taustatiedon, eli tietoperustan pohjalta opinnäytteellemme kolme työtavoitetta.

1. Raamatun tuominen nuorten jokapäiväiseen elämään sekä ”väliverhon” poistaminen nuorten ja Raamatun väliltä
2. Antaa materiaalin avulla nuorille eväitä aikuisuuteen: tukea itsetuntoa, vahvistaa minäkäsitystä, antaa keinoja tunteiden käsittelyyn
3. Musiikin maailman avaaminen sekä yleisellä tasolla, että hengellisen musiikin sisällön osalta

Työllemme asettamat tavoitteet on asetettu oman kokemuksemme mukaiseen tärkeysjärjestykseen. Tärkeimmäksi tavoitteeksi asetimme Raamatun tuomisen nuorten elämään vahvemmin läsnä olevaksi, sillä Raamatun osa kristityn elämässä on merkittävä, ja evankeliumin julistaminen kristityn tehtävä. Materiaalimme avulla haluamme tukea ja vahvistaa nuorten positiivista suhtautumista Raamattuun. Toivomme, että materiaalimme avulla nuoret oppivat myös itsenäisesti etsimään Raamatun kantaa eri elämäntilanteissa askarruttaviin kysymyksiin. Tämän uskomme toteutuvan sitä kautta, että nuori tottuu lukemaan Raamattua. Materiaalimme ohjaa tarkastelemaan sitä, mitä Raamatussa kirjaimellisesti lukee. Toisin sanoen nuoria ohjataan avaamaan Raamattu, lukemaan tekstiä ja pohtimaan, mitä hän itse tästä ajattelee. Lisäksi nuorta kehoitetaan tämän jälkeen keskustelemaan lukemastaan itselle tärkeiden ihmisten kanssa. Materiaali ohjaa myös Eero Huovisen selityksiä sisältävän Katekismuksen lukemiseen. Tätä kautta nuori voi tutustua osittain siihen, mikä on kirkkomme tällä hetkellä käytössä oleva kristinoppi.

Toisena tavoitteena on tuottaa materiaali, joka olisi luonteeltaan osallistava, matalan kynnyksen pohdintapaketti. Materiaalin työskentelyissä on vahvasti läsnä sekä tekeminen, että oleminen. Tekemisellä tarkoitetaan erilaisia kirjallisia

työskentelyhetkiä, kuten esimerkiksi elämänjanan piirtämistä. Olemisella viitataan kristillisen kasvatuksen periaatteen mukaiseen viipyilyyn ja elämän ihmettelemiseen. Materiaalin aiheet on rakennettu niin, että ne käytännössä koskettavat mahdollisimman monen nuoren elämää. Tällöin on mahdollista tarjota pohdintaan apuja, joiden kautta nuori voi saada itselleen konkreettisia vastauksia häntä askarruttaviin kysymyksiin. Nämä kysymykset liittyvät usein kasvavan ja kehittyvän nuoren kohdalla itsetuntoon, minäkäsitykseen, muuttuviin ja uusiin tunnetiloihin, seksuaaliseen identiteettiin sekä spiritualiteettiin.

Musiikki on vahva osa sekä kirkon toimintaa, että nuorten elämää. Kokemuksemme mukaan monet nuoret vierastavat kirkkomusiikkia. Siksi haluammekin rohkaista kaikkia nuoria tutkimaan hengellistä sanomaa musiikissa. Materiaalin avulla tätä voidaan toteuttaa laulamalla paljon hengellisiä yhteislauluja, ja pohdimalla niiden sanomaa, esimerkiksi minkälaisesta Jumalasta, uskosta tai kristitystä niissä lauletaan. Osana materiaalia on teemojen lisäksi musiikkimateriaaliosio, jonka tarkoitus on avata musiikin maailmaa myös yleisemmällä tasolla kuin vain hengellisen musiikin osalta. Osio sisältää erilaisia työskentelyitä, joissa ollaan tekemisissä musiikin kanssa, mutta ei välttämättä soiteta tai lauleta lainkaan. Tämän tavoitteena on tarjota kokemus musiikista elämyksenä, jonka jokainen saa käsitellä ja kokea niin kuin itse haluaa.

11 MATERIAALI - TEORIA KÄYTÄNNÖKSI

Tässä kappaleessa avataan itse materiaalin sisältö – mitä kukin aihe sisältää, ja miksi olemme valinneet valmiiseen materiaaliin juuri kyseiset toiminnot. Yleisellä tasolla materiaalin ei ole tarkoitus antaa valmiita vastauksia mihinkään kysymyksiin, vaan enemmänkin tarjota kysymyksiä ja ajatuksia ryhmässä tapahtuvaa pohdintaa varten. Sana, Kokemus ja Musiikki -materiaalipaketti on rakennettu keväällä, kesällä ja syksyllä 2013 kerätyn ja kirjoitetun taustatiedon eli tietoperustan pohjalta. Tietoperusta ja materiaali on rakennettu siten, että niissä molemmissa kantavina käsitteinä ovat nuoruus, oppiminen, ryhmä, itsetunto, vuorovaikutus, minäkuvan kehitys ja spiritualiteetti. Työskentelyissä käytetään apuna Raamattua. Raamattua luetaan, koska se on kristinuskon pyhä kirja. Tästä puhutaan myös Katekismuksen kappaleessa 40. Raamatun lisäksi luetaan Katekismusta, jotta ymmärrettäisiin paremmin luterilaisuutta ja kirkkoamme. Materiaaliin on valittu teemoja, jotka koimme luonteiltaan sellaisiksi, että ne koskettavat vahvasti nuorten elämää, sekä liittyvät samalla myös spiritualiteettiin ja Raamatun tekstien aiheisiin ja sisältöihin. Halusimme kuitenkin valita sellaisia aiheita, joiden tarkastelun keskipisteessä eivät ole tavanomaisen rippikoulun opetusaiheet, kuten esimerkiksi luominen tai käskyt. Niiden liittäminen rippikoulun opetusaiheisiin on kuitenkin mahdollista, sillä elämä ja Raamattu ovat laaja-alaisia kokonaisuuksia. Materiaalin aiheet eli nimeämämme teemat ovat Elämänkulku, Kärsimys, Rohkaisu, Rakkaus ja Yhteys.

11.1 Teoreettiset yhtymäkohdat

Vuorovaikutuksessa ryhmän ja ohjaajan kanssa vastaukset materiaalin kysymyksiin ja pohdintahetkiin nousevat kunkin ryhmän elämäkokemuksista, Raamatun kirjoituksista, Katekismuksesta ja laulettujen laulujen lyriikoista. Otsikosakin mainitulla elämlähtöisyydellä tarkoitetaan ajatusta siitä, että asioita ja elämää on luontevaa ja tarkoituksenmukaista tarkastella ja pohtia nuorisotyössä nuorten elämästä nousevista kysymyksistä, ihmetyksistä, kokemuksista, sanoista ja teoista käsin. Materiaalin avulla pyritään etsimään vastauksia elämlähtöisesti ryhmän sisältä. Kaikki materiaalipaketin toimintahetket tapahtuvat ryhmäs-

sä, mutta työskentelyiden lomassa tehdään myös yksittäisiä yksilöpohdintatehtäviä.

Vuorovaikutustaidot kehittyvät, kun niitä harjoitetaan olemalla tekemisissä muiden ihmisten kanssa. Vuorovaikutusta tapahtuu ryhmässä samalla tavoin kuin kahdenkeskisessä kanssakäynnissä, mutta voidaan ajatella, että ryhmän ollessa koolla vuorovaikutusta tapahtuu merkittävästi enemmän kuin kahden ihmisen välillä esimerkiksi yhden puhuessa ja muiden kuunnellessa. Ryhmän jäsenten viestiessä toisilleen tärkeäksi tekijäksi viestinnän onnistumisen kannalta nousevat ne sosiaaliset taidot, jotka painottuvat muiden huomioon ottamiseen. Ryhmän ollessa vuorovaikutuksessa keskenään sen yksittäisten jäsenten on hyvä kiinnittää huomiota esimerkiksi siihen, ottavatko he huomioon muiden näkökulmia ja ajatuksia ja antavatko he niille tilaa, sillä keskustelussa vuorokuuntelu on tärkeää. Vuorollaan jokainen kuuntelee toisen puhetta ja pohdiskelee sitä osatakseen rakentaa erilaisista näkemyksistä uusia näkemyskokonaisuuksia. (Isokorpi 2004, 97–98.) Vuorovaikutustaitojen kehittäminen liittyy materiaalille asetettujen kolmen tavoitteen toiseen kohtaan. Materiaalin toisena tavoitteena on antaa nuorille aikuisuuteen valmistavia eväitä ja apukeinoja. Vuorovaikutustaidot, joihin kuuluvat sekä sosiaaliset taidot että tunneälytaidot, ovat jokaiselle hyödyllisiä taitoja.

Sosiaalisen pääoman, eli vuorovaikutus- ja tunneälytaitojen vahvistamiseksi on tiedostettava, että on pyrittävä yhdistämään sekä järjellinen ajattelu, että kokemuksellinen tunnemaailma. Tunteiden helpottaminen liittyy negatiivisten tunteiden tietoiseen käsittelyyn. (Isokorpi 2004, 19.) Materiaalin teemoissa käsitellään monenlaisia tunteita. Nuorten sosiaalista pääomaa pyritään vahvistamaan kannustamalla heitä kohtaamaan omia tunteitaan.

Ryhmän jäsenet jakavat kokemuksia ja ajatuksiaan toisilleen, jolloin ryhmän jäsenet voivat oppia toinen toisiltaan (Helenius, 2008, 56–59). Ryhmässä jakamisen tavoitteena on saavuttaa yksilön kokemus siitä, ettei olekaan maailmassa ongelmineen yksin, vaan samantyyppisiä tunteita jakavat myös monet muut. Ryhmässä suorituspainot koetaan usein pienemmiksi kuin yksilösuorituksessa.

(Pennington 2002, 52.) Siksi vaikeista asioista jakaminen helpottuu vertaistuen ollessa paikalla. Tämä vahvistaa yksilön itsetuntoa ja terveen minäkuvan kehitystä. Hyvinvoivassa ryhmässä, jota johtaa turvallinen aikuinen on jokaisen jäsenen miellyttävä olla, ja myös oppimiskokemus ja -prosessi muotoutuvat huomattavasti mielekkäämmiksi ja tehokkaammiksi (Isokorpi 2004, 97–99). Terveen minäkuvan kehitykseen vaikuttaa esimerkiksi se, että uskaltaa kohdata tunteensa ja sanoittaa niitä myös ääneen. Tunteiden, kokemusten ja vaikkapa pelkojen pohtiminen ja niistä keskusteleminen materiaalin avulla auttaa osallistujaa jäsentämään tunne- ja kokemusmaailmaansa.

Mielekkään oppimisen periaatteiden mukaista oppimista on tarkoitus tukea yksilöpohdinnoilla, jotka yhdistettynä ryhmän yhteiseen dialogiin ja vuorovaikutukseen tuottavat yksilön päässä ajatustyötä, ja parhaimmillaan oivalluksia ja laadukasta oppimista. (Novak 2002, 29–31.) Mielekkään oppimisen periaatteiden mukaan oppiminen on mielekästä silloin, kun oppija on itse kiinnostunut aiheesta sekä uuden tiedon tarjoava taho on oppijan mielestä mielekäs ja kiinnostava. Kirkon nuorisotyön toiminnassa lähtökohtainen ajatus on se, että kukaan ei ole toiminnassa mukana vastoin tahtoaan. Voidaan siis ajatella, että materiaalin tarjoamaan toimintaan osallistuva nuori on kiinnostunut aiheesta, sekä kiinnostunut oppimaan aiheesta myös lisää. Konstruktivistisen oppimisteorian mukaan yksilön oma pohdinta on myös välttämätöntä uuden asian ymmärtämiseksi (Phillips & Soltis 2004, 41–50). Materiaalin Kokemus-osien elämälähtöisistä lähtökohdista käsitellyt teemojen mukaiset aiheet ja nuoren kasvua ja kehitystä tukevat keskustelut koskettavat vahvasti nuorten elämää, ja siksi ajatustyön kautta tapahtuva oppiminen antaa parhaimmillaan nuorelle konkreettisia vastauksia häntä mahdollisesti askarruttaneisiin tai jopa pelottaneisiin kysymyksiin ja asioihin.

Tutkivalla oppimisella tarkoitetaan sitä, että konstruktivistisena prosessina ymmärretty oppiminen nähdään ikään kuin tutkimuksena. Oppijalla on hallussaan jotain tietoa aiheesta ja jokin tutkimusongelma. Tällöin oppija myös käsittelee tietoa, eikä pelkästään yritä painaa sitä mieleen. (Tynjälä 2002 95–96.) Materiaalin Sana-osiossa luetaan paljon Raamattua. Raamatun tekstien sisällön tutkiminen niiden ymmärtäminen edellyttää sitä, että lukija jäsentää ja käsittelee

lukemaansa. Kirkon nuorisotyössä käytettävässä materiaalissa voidaan olettaa, että esimerkiksi rippikoulun jälkeisessä työssä Raamattua lukevalla nuorella on jonkinasteista taustatietoa aiheesta. Tällöin Raamatun tekstit ovat vuorovaikutuksessa lukijan aiemman tiedon kanssa. Vuorovaikutuksen kautta voi syntyä oivalluksia, eli uutta tietoa. Tutkivan oppimisen, eli intentionaaliskonstruktivistisen oppimisteorian mukaan oppijalla olisi oltava myös jokin tutkimusongelma. Tässä yhteydessä voidaan ajatella, että tutkimusongelma on se, että mikä on käsiteltävän Raamatuntekstin sisältö.

Kasvattamisella on aina jokin tietty konteksti, kuten esimerkiksi lapsen kasvataminen. (Novak 2002, 191.) Kasvattaminen on toiselta nimeltään myös opettamista. Kasvatuksen merkitys on tehdä yksilöistä kykenevämpiä ottamaan vastuu omasta merkityksen luomisesta. Merkitysten luominen pitää sisällään ajattelutyötä, tuntemista ja toimimista. (Novak 2002, 16–18.) Materiaalin tarkoituksena on tuottaa ajatuksen aiheita, jotka saavat nuoren tarkastelemaan ja pohtimaan omia tunteitaan, sekä pohdinnan kautta opetella pikkuhiljaa ottamaan vastuuta omasta myös elämästään. Materiaalin tarkoituksena ja tavoitteena on siis tavallaan myös kasvattaa.

Teemojen Sana-osien työskentelyt pohjautuvat Raamatun kirjojen kirjoituksiin, sekä Katekismukseen. Näiden pohjalta työskennellään siten, että tekstejä luetaan yhdessä kontekstuaalisesti peilaten niitä aktiivisesti osallistuvien nuorten omaan elämään ja elämäkokemuksiin. Ohjaaja tukee nuoria jakamalla myös omia kokemuksia ja ajatuksiaan – kulkee siis työskentelyssä nuoren rinnalla. Spiritualiteetille ominainen elämän ihmettely ja viipyilevä yhteispohdinta ovat luonteellomaisia piirteitä materiaalin Raamattu-osioiden työskentelyille. (Tuominen i.a., 35–36.)

Konstruktivismiin liittyy myös ajatus siitä, että oppia voi monella tavalla. Erilaisilla opiskelutyypeillä voi myös olla vaikutusta asioiden oppimiseen. Siitä syystä olemme valinneet mielestämme teemaan sopivia lauluehdotuksia jokaisen teeman loppuun. Lyriikoiden sisältöä on hyvä tarkastella ja lauluja voisi myös hyvin laulaa osana Kokemus- tai Sana-osiota tai vaikkapa hartaushetkissä. Näin pyri-

tään antamaan yksi oppimismetodi lisää ja toisaalta auttamaan nuorta hänen spiritualiteettinsa hoitamisessa.

Materiaalin viiden käsiteltävän aiheen lisäksi materiaalipaketti sisältää erillisen musiikkimateriaali-osion, jonka työskentelyissä tutustutetaan osallistujaa musiikin maailmaan erilaisin keinoin. Mielestämme ei ole tarkoituksenmukaista, että tämän materiaalin yhteyteen tuotettu musiikkimateriaali keskittyisi vain ja ainoastaan soittamiseen, musiikin teoriaan tai instrumentinhallintaan. Siksi musiikkimateriaaliin on valittu toisenlainen näkökulma. Kantavana voimana musiikkimateriaalin työskentelyissä on ajatus siitä, että musiikki on kokemuksena elämys, jonka jokainen saa kokea ja käsitellä omalla tavallaan. (Hanser 1999, 1–3, 9–10 ja 13.) Siksi työskentelyissä on mukana sellaisia toimintoja, jotka eivät luonteeltaan vaadi esimerkiksi aiempaa soitto- tai laulutaitoa. Musiikkimateriaalia voi käyttää lisämateriaalina teemojen käsittelyn ohessa tuomaan hieman lisää toiminnallisuutta työskentelyhetkiin

11.2 Elämänkulku: Kasvaminen ja elämänvaiheet

Materiaalipaketin Elämänkulku-teemassa käsitellään elämänkulkua. Kokemusosiossa on paljon itsenäistä pohdintaa omasta elämästä. Tässä käytetään tarpeeksi aikaa, koska koko elämän pohtiminen ei ole nopeaa tai yksinkertaista. Ensiksi jokainen saa itsekseen pohtia oman elämänsä merkittäviä tapahtumia syntymästä nykyhetkeen, ja kirjoittaa siitä aikajanamuotoisesti omiin muistiinpanoihinsa. Tämän jälkeen jokainen saa esitellä janaansa sen verran kuin haluaa. Tällä pyritään siihen, että jokainen oppisi tarkastelemaan omaa elämäänsä laaja-alaisesti. Toisten pohdintoja kuunnellessa voi muistaa ja ymmärtää myös omasta elämästään jotain uutta.

Nuori ei tarkastele itseään vain oman maailmansa kautta, vaan peilaa minäkuvaansa ja toimintaansa myös siihen, mitä muut ovat hänestä sanoneet. (Keltikangas-Järvinen 1994, 110–116.) Elämää tarkastellaan työskentelyiden aikana lähtökohtaisesti omasta näkökulmasta, mutta käsitykseen omasta minästä vaikuttaa myös se, mitä muut ovat sanoneet ja kertoneet.

Työskentelyä jatketaan tulevaisuuden pohtimisella. Se tehdään myös aluksi henkilökohtaisesti ja lopuksi kootaan ”näkyjä”. Pohdinta tehdään mielikuvamatkana. Nuoret saavat sulkea silmänsä ja rauhoittua. Ohjaaja luettelee eri aikakausia ja apukysymyksiä, joiden avulla nuoret voivat kuvitella, miltä heidän tulevaisuutensa näyttäisi. Lopuksi ohjaaja kirjoittaa nuorten kertomia näkyjä kaikkien nähtäväksi muutamien sanoin, esimerkiksi ”terveys” tai ”perhe”. Näin myös tulevaisuudesta voi pohtia, mikä oikeasti on kullekin tärkeää.

Nuoruuden jälkivaihe on tasoittumisen, vakavoitumisen ja järkevöitymisen aikaa, jossa nuori alkaa suunnitella itsenäisesti tulevaisuuttaan ja nähdä mahdollisuutena sen, että hän olisi joskus itse isänsä tai äitinsä kaltainen. Monilla esimerkiksi jatko-opiskelu merkitsee kotoa pois muuttamista, joka puolestaan tuo täysin uusia haasteita itsenäiseen elämään liittyen. (Sinkkonen 2008, 23–25.) Tulevaisuuden pohtimisen tarkoitus on jäsentää nuoren minäkuvaa erityisesti tulevaisuuden näkökulmaa ajatellen.

Sana-osiossa luetaan Raamattua ja Katekismusta. Tarkoituksena on tutustua siihen, millaisia elämänohjeita ne antavat. Osiossa on tarkoituksena keskustella niin, että nuoret saisivat itse kertoa, mitä teksteistä ajattelevat. Valmiita ajatusmalleja tai tapaa lukea ja tulkita Raamattua ei anneta. Perehdytään siihen, miten tarkkoihin kysymyksiin voimme saada vastauksia näitä tekstejä lukemalla. Kiinnitetään huomiota myös siihen, että Raamatun mukaan kristityn elämä ei pääty kuolemaan.

11.3 Kärsimys: Kokemuksemme ja kirjoitukset kärsimyksestä

Kärsimys-teema aloitetaan pohtimalla, mitä kärsimyksellä tarkoitetaan, millaista kärsimystä maailmassa on ja mistä se syntyy. Tämä työskentely tehdään yhdessä, ilman henkilökohtaista pohdintaa tai yksilöihin kohdennettuja kysymyksiä. Yleisiä käsiäänestyksiä on esimerkiksi siitä, kuka on joskus kokenut tai tuottanut jotain kärsimystä. Näillä valinnoilla pyritään siihen, ettei tunkeuduta kenenkään henkiselle yksityisalueelle, mutta saadaan kuitenkin kuva siitä, kuinka yleistä kärsimys on. Ryhmässä suorituspainee koetaan usein pienemmiksi kuin

yksilösuorituksessa (Pennington 2002, 52). Siksi vaikeista asioista jakaminen helpottuu vertaistuen ollessa paikalla.

Jokainen kokee elämässään pettymyksiä ja vastoinkäymisiä. Usein kuitenkin vastoinkäymisistä selvitään niin, että elämä jatkuu hetkellisen taantuman jälkeen mielekkäänä. Normaaliin itsetuntoon kuuluu kyky kestää pettymyksiä ja epäonnistumisia ilman, että jokainen vastoinkäyminen vahingoittaisi itsetuntoa tai psyykettä. (Keltikangas-Järvinen 1994, 23–25.) Kärsimyksen pohtiminen vahvistaa myös itsetuntoa tuottamalla havaintoja siitä, että kärsimystä, pettymystä ja vastoinkäymisiä on myös muiden elämässä. Vastoinkäymisestä kuitenkin selvitään tavalla tai toisella, ja vastoinkäymisten sietäminen ja sen pohtiminen etukäteen on tervettä.

Kärsimykseen liittyen nuorten on hyvä pohtia esimerkiksi kiusaamisen tai syrjymisen kohdalla omaa kokemustaan olemassaolonsa tärkeydestä muille. Tarkoitus ei ole ”kääntää veistä haavassa”, vaan se, että nuoret ymmärtäisivät, miksi kärsimme. Keskitytään siihen, että nuoren ajatuksissa muiden sanoilla on todella merkitystä. Voidaan pohtia, miten toisten sanomiset vaikuttavat itseän tai omat sanomiset toisiin. Saattaa olla, että esiin nousee myös lapsuuden negatiivisia kokemuksia, jotka saattavat vaikuttaa siihen, millainen nuori on nykyään. Myös tämä auttaa miettimään omia tekoja.

Sana-osiossa tutkimme sitä, miten kärsimys tai siihen liittyvät asiat näkyvät Raamatussa. Pohdimme yhdessä, miten kärsimykseen tulisi suhtautua. Huomaamme, että kärsimystä on aina ollut, ja ainakin siihen löytyy Raamatusta monenlaisia kommentteja.

11.4 Rohkaisu: Rohkaisevia sanoja Psalmeista ja kirjeistä

Itsetunnon vahvat ja heikot puolet peilautuvat esimerkiksi persoonallisuuteen – jonkin osion ollessa heikko, voidaan sitä vahvistaa keskittymällä juuri siihen. Itsetunnon peruskahdeksikon avulla voidaan keskittyä itsetunnon tiettyyn osaluueen vahvistamiseen. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 148–149.) Tässä Teemassa itsetunnon peruskahdeksikon kaikki osat ovat vah-

vasti läsnä, koska epävarmuutta voi löytyä miltä tahansa osa-alueelta. Moni nuori saattaa olla pelokas tätä aihetta käsiteltäessä. Tällöin he ovat rohkaisun tarpeessa, mutta eivät välttämättä halukkaita jakamaan vastauksiaan. Usein ryhmässä on kuitenkin ihmisiä, jotka mielellään jakavat omia kokemuksiaan. Siksi tässä annetaan nuorelle vapaus toimia haluamallaan tavalla. Tässä vuorovaikutuksen taso vaihtelee.

Kokemus-osio aloitetaan kuudella, rohkaisuun, eli rohkaistumiseen ja rohkaisemiseen liittyvällä kysymyksellä. Nämä kysymykset on asetettu eri puolelle tilaa, jossa nuoret saavat kiertää niihin vastaamassa. Työskentely tehdään aluksi ilman keskustelua, omiin muistiinpanoihin kirjaten. Tällä pyritään siihen, että olisi helpompi keskittyä henkilökohtaiseen pohdintaan, yhteen kysymykseen kerrallaan.

Työskentelyn vastauksia kootaan sen mukaan, mitä nuoret kertovat. Ohjaaja esittää yhden kysymyksen kerrallaan, ja nuoret saavat vapaassa järjestyksessä vastata, jos haluavat. Vastauksia kerätään lyhyesti kirjoitettuna pienille lapuille, jotka kiinnitetään lopuksi seinälle kysymysten yhteyteen. Ohjaaja tai hänen avustajansa tekee tämän. Näin vastaukset ovat kerrattavissa myös myöhemmin.

Sana-osiossa pohditaan pääasiassa Psalmien ja Uuden Testamentin sanoja rohkaisusta. Mietitään, millaisiin asioihin ja millä tavalla ne rohkaisevat, jos rohkaisevat. Tässä on pyritty tuomaan ehkä hieman tuntemattomampia kohtia nuorten tietoon. Tällä pyrimme myös rohkaisemaan nuoria lukemaan Raamatua kattavasti. Osiossa käytetään myös evankeliumitekstejä ja Katekismusta.

11.5 Rakkaus: Erilaiset rakkaudet

Materiaalipaketin rakkaus-osiossa käsitellään rakkautta monimuotoisena käsitteenä. Käsitteenä rakkaus on äärettömän monisyinen ja sen määrittelyssä voidaan uppoutua syväälle filosofiaan, psykologiaan ja teologiaan. Näin ollen on siis selvää, ettei tässä verrattain lyhyessä työskentelyhetkessä ole mahdollista käsitellä rakkauden monisävyistä käsitettä läpikotaisin, vaan ainoastaan pinta-

puolisesti niin sanotusti "yleissilmäyksen luoden." Tästä syystä osio on jaettu kahtia siten, että ensimmäisessä Kokemus-osassa käsitellään erilaisia rakkauden muotoja, ja keskustellaan siitä miten osallistujat kokevat rakkauden eri muodot.

Toinen osa on rakkauden käsitteen ja Jumalan rakkauden lähestyminen Raamatun tekstien pohjalta. Keskustelu rakentuu länsimaisissa kulttuureissa tunnetun Platonin kolmijakoisen rakkauden pohjalle. Kolmijakoisen rakkauden osat ovat eroottinen rakkaus (kreikaksi *eros*), veljellinen rakkaus (*filia*), sekä jumalallinen rakkaus (*agape*). Näiden kolmen lisäksi Platonin määritelmän mukaan on olemassa myös neljäs rakkauden muoto, joka on ns. perheellinen rakkaus (kreik. *storge*).

Keskustelun tarkoituksena on herättää osallistujissa ajatuksia siitä, että rakkautta on monenlaista, kuten esimerkiksi äidinrakkautta, Jumalanrakkautta, veljesten välistä rakkautta ja homoseksuaalista rakkautta. Punaisena lankana on se, että rakkaus ei ole yksiselitteistä, ja se saakin olla hieman hämmentävää.

Sosiaalisen pääoman, eli vuorovaikutus- ja tunneälytaitojen vahvistamiseksi on tiedostettava, että on pyrittävä yhdistämään sekä järjellinen ajattelu, että kokemuksellinen tunnemaailma. Tunteiden helpottaminen liittyy negatiivisten tunteiden tietoiseen käsittelyyn. (Isokorpi 2004, 19.) Rakkaus-teemassa käsitellään rakkautta myös tunteena. Ryhmän osallistujan sosiaalista pääomaa pyritään vahvistamaan asettamalla osallistuja vastakkain omien tunteidensa kanssa. Kasvava ja hiljalleen kohti aikuisuutta kehittyvä nuori tutkiskelee itsessään erilaisia ihastumisen, rakastumisen, esimerkiksi vanhempiaan kohtaan kenties hämmentävällä tavalla muuttuvia tunteita, joita keskustelun tavoitteena on pyrkiä avaamaan ja jäsentämään.

Keskustelun toisena tavoitteena sivutaan myös itsetunnon vahvistamista itsetunnon peruskahdeksikon mukaisia seksuaalisuuden ja sukupuoliroolituksen osia jäsentävillä keskustelunaiheilla. Kyseisiä elämän osa-alueita pohtimalla ensin ryhmässä muiden kanssa ja myöhemmin itsenäisesti työskentelyhetken

jälkeen voi osallistuva nuori saada paljonkin vastauksia häntä askarruttaneisiin kysymyksiin. Ryhmätilanteessa jokainen saa osallistua keskusteluun itselleen sopivaksi katsomallaan panoksella, ja oppia samalla ryhmän keskenään jakamista asioista.

Toisessa, rakkautta Raamatun näkökulmasta käsittelevässä Sana-osiossa käydään läpi Jumalan rakkaudellista olemusta, sekä Jumalan- ja lähimmäisenrakkauden käsitteitä.

11.6 Yhteys: Pyhä Henki ja kristityn identiteetti

Tämä teema valittiin lähinnä siitä syystä, että Pyhästä Hengestä puhutaan kokemuksemme mukaan melko vähän. Nimi mainitaan jokaisessa jumalanpalveluksessa. Silti nuorilla ei usein ole aavistustakaan kuka Pyhä Henki on. Tästä syystä myös ohjeistuksessa kehoitetaan miettimään Kokemus- ja Sana-osion yhdistämistä. Ne on silti aseteltu erikseen.

Minäkuvalla, eli identiteetillä tarkoitetaan ihmisen omaa käsitystä hänestä itsestään (Keltikangas-Järvinen 1994, 110–116). Kokemus-osiossa pohditaan identiteettiä. Mietitään, miten mikäkin asia elämässämme määrittää meitä ihmisenä. Miten Jumala näkyy elämässämme? Millainen on yhteytemme toisiin kristittyihin?

Sana-osiossa pohdimme aluksi, mitä tiedämme Pyhästä Hengestä. Ohjaaja kertoo hieman, missä kohdissa Raamattua Pyhästä Hengestä puhutaan. Sitten luetaan, mitä siellä mainitaan, ja kuka siitä puhuu.

Tutustutaan myös Pyhän Hengen nimityksiin Puolustaja ja Totuuden Henki sekä siihen, millaiseen Pyhän Hengen toimintaan nuo nimitykset viittaavat. Tässä vaiheessa olemme jo lukeneet, mistä Pyhä Henki on lähtöisin. Luemme ja keskustelemme vielä siitä, miten Pyhä Henki liittyy yhteyteen kristittyjen ja Jumalan välillä.

11.7 Musiikkimateriaali

Musiikkimateriaali on muun materiaalin ohessa ikään kuin lisäsisältönä, jonka tarkoitus on rikastaa ja tuoda hieman toiminnallisempaa sisältöä muutoin melko keskustelupainotteisiin työskentelyihin. Musiikkimateriaalin tavoitteena on avata musiikin maailmaa osallistujalle siten, että musiikki ei olisi mikään salattu maailma, vaan kaikkien saatavilla oleva elämys, jonka jokainen saa ja voi kokea omalla tavallaan niin kuin itse haluaa (Hanser 1999, 1–3, 9–10, 13).

Jotta musiikkimateriaali palvelisi nimenomaan soittajia, tulisi musiikkityöskentelyn ohjaajan hallittava musiikkipedagogiikan lisäksi esimerkiksi filosofian ja psykologian tieteenhaarojen teorioita osatakseen mahdollisimman hyvin käyttää musiikkia kasvatuksessa ja nuoren tukemisessa. Tämän lisäksi pedagogin tulisi itse olla riittävän hyvä musiikillisessa ilmaisussa. Musiikkipedagogiassa olisi tärkeää tuntea sekä itsensä että kohteena oleva ihminen mahdollisimman läpikotaisin, sillä musiikilla pystytään vaikuttamaan vahvasti monelle psyykkisyyden ja fyysisyyden alueelle, vaikkamme sitä itse tiedostaisikaan. (Lehtonen 2004, 13–14.) Mielestämme ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista, että tämän materiaalin yhteyteen tuotettu musiikkimateriaali keskittyisi vain ja ainoastaan soittamiseen, musiikin teoriaan tai instrumentinhallintaan. Tämänkaltainen rajaaminen rajaisi osallistujaryhmästä pois ne, joilta puuttuu aiempi tietämys musiikista tai soittamisesta, sekä asettaisi myös ohjaajalle osaamisvaatimuksia, joiden täyttäminen kirkon nuorisotyönohjaajana voi olla todella haastavaa. Tämä raja-
us vaikeuttaisi osallistujaryhmän kaventumisen myötä myös opinnäytteelle asetetun kolmannen tavoitteen toteutumista. Kolmanneksi tavoitteeksi opinnäytteelle on asetettu musiikin maailman avaaminen, sekä hengelliseen musiikkiin tutustuttaminen.

Siksipä musiikkimateriaaliin toteutukseen on valittu toisenlainen näkökulma. Kantavana voimana musiikkimateriaalin työskentelyissä on ajatus siitä, että musiikki on kokemuksena elämys, jonka jokainen saa kokea ja käsitellä omalla tavallaan. (Hanser 1999, 1–3, 9–10 ja 13.) Jokaisessa ihmisessä on sisällä se jokin, jota jotkut kutsuvat "musikaalisuudeksi", "lahjakkuudeksi" tai vaikkapa "taidoksi." Myös niissä ihmisissä, jotka eivät koe olevansa "musiikillisesti lahjak-

kaita", asuu "se jokin." Se ilmenee silloin, kun jokin tietty kappale jää pyörimään päähän, tai jalka naputtaa lattiaan kahvilassa soivan musiikin tahtiin. Usein myös ne ihmiset, jotka eivät omaa tietämystä musiikin teoriasta tai instrumentinhallinnasta pitävät tanssimisesta ja yleisesti siitä tunteesta, jolla musiikki pakottaa kehon liikkumaan. Musiikki on universaali kieli, jota jokainen ymmärtää omalla tavallaan. Joku kokee sen mystiseksi ja taianomaiseksi, joku puolestaan arkiseksi itsestäänselvyudeksi. Olennaista "jokaisen sisällä asuvassa musiikissa" on uskallus löytää se, ja tutkia sitä sillä tasolla joka tuntuu itselleen luontevimmalta. (Hanser 1999, 1–3, 9–10, 13.)

Laulua ja erityisesti laulun ryhmäopetusta silmälläpitäen on hyvä muistaa, että satunnaisessa ryhmässä taitotaso vaihtelee usein laajalti. Siksi ryhmälle on hyvä asettaa tavoite, joka on yhdistävä tekijä koko ryhmälle taitotasosta riippumatta. (Linnankivi, Tenkku & Urho 1988, 122.) Musiikkimateriaali sisältää lyhyet laulun ja säästyksen konsepteja käsittelevät pohdinnat, joiden läpikäyntiä voidaan käyttää yhtenä toimintahetkenä muun materiaalin ohella, tai kokonaan siitä erillään. Materiaali kannustaa vahvasti yhteislauluun. Yhteislaulu on ryhmäyttävä ja miellyttävä kokemus. Estoista ja jännitystiloista vapauttaminen, sekä elämyksellisen kokemuksen tarjoaminen ovat hyviä peruslähtökohtia kaikkiin laulunopetustilanteisiin, mutta erityisesti esimerkiksi yhteislaulu ja sen opettaminen saavat erityisen hyvän palvelijan näistä lähtökohdista. Ryhmä on sosiaalinen yhteisö, jonka yhteishenkeä tietoisesti voidaan kohottaa ja ylläpitää yhteislauluilla. Yhteydestä riippuen esimerkiksi koulussa tai kirkon nuortentoiminnassa hyvät lauluvalinnat tulevat useimmille ennen pitkää tutuiksi, joka puolestaan lisää turvallisuuden tunnetta ryhmässä. Laulussa on aina mukana koko ihmisen persoonallisuus, sisäinen musikaalisuus, musiikillinen minäkuva. Laulu ei ole pelkästään mekaaninen toiminto, kuten esimerkiksi kävely - siksi laulu ei saisi koskaan perustua pakottamiseen tai pakkotilanteeseen, vaan vapaaseen tahtoon. Siksipä esimerkiksi yhteislaulutilanteessa keskeistä onkin aktiivinen lauluun kannustaminen. (Linnankivi, Tenkku & Urho 1988, 122.)

Musiikkimateriaalin pääpaino on sen tarjoamissa työskentelyhetkissä laulamisen (ja sen kautta osin myös musiikin maailman tutustuttamisen) toteutuessa muiden teemojen ohessa yhteislaulujen muodossa. Yhteislauluista on jokaisen

teeman lopussa suosituslista teemojen aiheisiin sopivista lauluista ja virsistä. Näiden laulujen sekä teemojen aiheiden sanomallista yhteyttä pohtimalla voidaan löytää spiritualiteettiin ja hengelliseen musiikkiin uutta sisältöä. Musiikki-työskentelyhetkien yhdistävä tekijä on se, että jokainen saisi käyttää kuuloaistiin ja kokea sekä tutkiskella musiikkia ja musiikillista minäkuvaansa, eli "sitä jotain" jonka omalla tavallaan kokee sisällään musiikiksi. Jokaisella meistä on jonkinlainen musiikillinen minäkuva. Siihen liittyvät tuntemuksemme omasta musikaalisuudesta ja kokemuksemme intohimosta musiikkia kohtaan. Työskentelyiden pääpaino ei ole niinkään soittamisessa (joskin monia työskentelyitä voidaan soveltaa myös soittimin), vaan musiikin kanssa tekemisissä olemisessa ja musiikillisen minäkuvan tarkastelussa. Työskentelyitä on valittu niin, että ne ovat joko sovellettavissa erilaisten ryhmien musiikilliseen taitotasoon nähden, tai niin että ne eivät vaadi minkäänlaista soitto- tai laulutaitoa tai musiikillista tietämystä. Tämän tarkoituksena on taata matalankynnyksen musiikkitoimintaa ja elämyksellisiä kokemuksia myös niille, joille musiikki ei ole ennestään tuttua. Tämä lähestymistapa musiikin käsittelemiseen sallii osallistumisen kaikille - sekä niille, joille musiikki on ennestään tuttua, että niille joille se ei ole tuttua.

12 OPINNÄYTEPROSESSI ja LOPPUSANAT

Tässä kappaleessa on kuvattu opinnäytetyöprosessimme eteneminen. Valmiin opinnäytetyön jälkeiset henkilökohtaiset ajatukset ja pohdinnat ovat kappaleissa 12.7 ja 12.8. Tavoitteita silmällä pitäen kirjoitettu Sana, Kokemus ja Musiikki-materiaalipaketti on rakennettu keväällä, kesällä ja syksyllä 2013 kirjoitetun tietoperustan pohjalta. Tietoperusta ja materiaali on rakennettu siten, että niissä molemmissa kantavina käsitteinä ovat nuoruus, oppiminen, ryhmä, itsetunto,

12.1 Alkutaival - syksy 2012

Syksyllä 2012 olimme päättäneet, että haluamme tehdä opinnäytetyömme yhdessä, ja että siihen liittyisi jollakin tapaa musiikki ja Raamattu. Muodoksi oli valikoitunut produkti, joka olisi materiaalipaketti seurakunnan nuorisotyön käyttöön. Halusimme, että materiaalipaketti on käyttökelpoinen ja käytännön läheinen. Lisäksi halusimme tehdä materiaalistamme sellaisen, että sitä voisi käyttää seurakunnassa monenlaisessa nuorisotyössä, esimerkiksi erilaisilla leireillä, kerhoissa, nuorten illoissa ja isoskoulutuksessa. Halusimme myös tehdä materiaalista sopivan koko teini-iän skaalalle.

Meillä oli alustava suunnitelma aikataulusta, mutta emme onnistuneet pitäytymään siinä. Ajatus oli myös, että olisimme jo syksyllä hankkineet teoriapohjaa työhömmä. Kuitenkaan emme niin tehneet. Suurimpana syynä tähän oli syksyllä ulkomailla suorittamamme työharjoittelu. Aloimme silti jo etsiä työelämäyhteyksiä, seurakuntia, joissa voisimme myöhemmin kokeilla materiaalia.

12.2 Selkeät vedet - kevät ja kesä 2013

Tajusimme ajan kuluvan nopeasti, ja ryhdyimme ahkerasti miettimään teoriapohjaa ja hyviä hakusanoja. Pohdimme myös työnjakoa. Koska Jouni oli kokeneempi Raamatun käyttämisessä, päätimme, että Jouni panostaa enemmän Raamattuun ja Katekismukseen. Juusolla puolestaan oli laajempaa kokemusta musiikin soittamisesta ja soiton opettamisesta, joten Juuso tulisi panostamaan

enemmän Musiikki-osioon. Teoriapohjaa päätimme etsiä yhdessä, mutta valikoimme, kumpi kirjoittaa milloin mistäkin aiheesta, jotta ei tulisi turhia päällekkäisyyksiä.

12.3 Materiaalin kokeilu leireillä - kevät ja kesä 2013

Keväällä 2013 olimme saaneet jo kaksi työelämäyhteyttä, joiden nuortenleireillä voisimme kokeilla materiaaliamme lopullisen tuotoksen valmisteluvaiheissa. Nämä seurakunnat olivat Pakila ja Töölö-Taivallahti. Saimme siis mahdollisuuden kokeilla ja hahmotella joitakin materiaalimme osia leirien aikana. Leirit toteutettiin kevään aikana, mutta toimimme ylimääräisinä ohjelmantuottajina. Leirejä ei siis järjestetty varsinaisesti materiaalimme koeajoa varten, mutta tässä tekstissä näistä kahdesta edellä mainitusta nuortenleiristä, sekä seuraavassa kappaleessa avatuista rippileireillä tapahtuneista koetilanteista käytämme yhteisesti nimitystä koeleiri. Ensimmäisellä leirillä olimme molemmat mukana. Kyseessä oli viikonloppuleiri Pakilan seurakunnan kanssa. Teemana oli Elämäntulkku. Seuraavalla leirillä Jouni oli Töölö-Taivallahden kanssa kokeilemassa Rohkaisu-teemaa. Näillä leireillä kokeiltiin myös musiikkiosuuksia.

Kesällä 2013 Jouni oli kokeilemassa Yhteys- ja Kärsimys-teemojen Kokemus- ja Sana-osioita. Molemmat kokeilut tehtiin rippikoulun leirijaksojen oppitunneilla, Rekola ja Lohjan seurakunnassa. Tästä syystä materiaalia ei kokeiltu aivan siinä muodossa, kuin sitä on tarkoitus käyttää. Raamatun ja Katekismuksen käyttöön liittyvät menetelmät ja valitut tekstit olivat lähestulkoon samoja. Myös apukysymykset ja opastukset pohdintoihin olivat samoja. Musiikkiosiota ei testattu, mutta kyseisen päivän musiikeissa pyrittiin käyttämään teemaan sopivia lauluja. Juuso ei päässyt töidensä takia mukaan kokeilemaan materiaaleja. Osittain tästä syystä jaoimme töitä hieman uudella tavalla: Juuso keräsi kesällä suuren osan teoriaa ja valmisteli Musiikki-osiota. Teoriassa on käytetty pääasiassa 2000-luvulla tuotettua kirjallisuutta.

Kahden ensimmäisen leirin kohdalla yhteinen Raamatun käsittely jäi todella suppeaksi. Asiaa paikkailtiin puhumalla Raamatunteksteistä hartauksissa. Kaikilla leireillä oli enemmän nuoria, kuin mihin olimme materiaalimme suunnitel-

leet, eivätkä leiriläiset olleet niin valikoituneita kuin materiaalimme kannalta olisi ollut optimaalista. Emme päässeet kokeilemaan materiaalia niin, että mikään leiri olisi rakennettu materiaaliamme ja sen rakennetta silmällä pitäen.

12.4.1 Ensimmäinen leiri

Ensimmäinen leiri, jossa materiaaliamme kokeiltiin, pidettiin helmikuun 8.–10.2.2013. Leiripaikkana oli Siuntion Korpirauhan leirikeskus ja seurakuntana Pakilan seurakunta. Teemana oli ”Elämänkulku”. Tämä oli ainoa leiri, jossa molemmat opinnäytetyön tekijät olivat mukana.

Osallistuimme Pakilan seurakunnan järjestämälle ohjelmattomalle nuortenleirille ylimääräisenä ohjelmantuottajana. Koetilanne oli kannaltamme oivallinen, sillä pääsimme kokeilemaan materiaalimme rakenteen osalta ensimmäistä ja varhaisinta hahmotelmaa paineettomassa ympäristössä. Ohjelmaamme osallistuminen oli leiriläisille vapaaehtoista. Osallistujia oli kuitenkin noin 15, jonka totesimme osallistujamäärän osalta melko sopivaksi. Tarkoituksenamme oli hahmotella eräänlainen ”rautalankamalli” siitä, minkälaiseksi haluaisimme rakentaa materiaalipakettimme toiminnan rakenteen. Halusimme saada tietoa siitä, minkälaiset toiminnot voisivat olla sopivia valitsemiemme teemojen käsittelemiseksi sekä vastaavasti mahdollisuuden todeta sen, että jokin tietty toiminto ei välttämättä toimi lainkaan. Ensimmäisellä koeleirillä ei siis ollut tarkoituksena niinkään koeajaa valmista teemaa käsittelevää materiaalia, vaan enemmänkin kokeilla ja koetella toimintamme ”mekaniikkaa”. Toteuttamamme ryhmätoiminnot rakensimme Elämänkulku-teeman ympärille.

Ensimmäisen koeleirin aikaan materiaalimme rakenteen oli suunniteltu koostuvan kahdesta teemallisesti yhtenevästä osasta: teemaa käsittelevästä yhteispohdinnallisesta ja -toiminnallisesta pajatyöskentelystä, sekä teemallisesti yhtenevästä musiikkityöskentelyosioista. Jaoimme ohjelmamme aamu- ja iltapäivälle kahteen osaan, joista ensimmäinen oli teeman käsittelyosuus kokemuksen ja raamatun näkökulmasta. Jälkimmäinen osa oli musiikkityöskentely.

Aloitimme ensimmäisen työskentelyjakson teettämällä osallistujilla heidän omaa elämänkaartaan kuvaavan aikajanan. Aikajanelle alkupäähän merkittiin syntymä ja, ja toiseen päähän merkittiin nykyhetki. Tämän tehtyämme jokainen sai esitellä elämänjanaan haluamansa verran sanoen kuitenkin vähintään nimensä ja syntymäaikansa.

Jatkoimme työskentelyä luonteeltaan hieman erilaisella aktiviteetilla – mielikuvamatkalla. Nuoret asettautuivat lattialle makaamaan silmät kiinni. Juuson soittaessa kitaralla rauhallista taustamusiikkia Jouni kertojan roolissa johdatti katselemaan heidän omia mielikuvia heidän tulevaisuudestaan. Jounin kuvailemat mielikuvat olivat kysymysluonteisia, kuten "missä näet itsesi viiden vuoden päästä? Minkälaisessa asunnossa asut? Kenen kanssa vietät aikaasi?" Nuoret kokivat tällaisen mielikuvamatkan miellyttäväksi ja erilaiseksi osaksi työskentelyä, ja antoivat siitä välitöntä palautetta.

Kokosimme tulevaisuutta käsitteleviä asioita fläppiin, sekä laskimme hieman, kuinka moni oli kirjoittanut samoja asioita omaan paperiinsa. Lopuksi keskustelimme siitä, mitä havaintoja teimme yhtenevistä seikoista. Monet olivat esimerkiksi kirjoittaneet tulevaisuuteensa paljon materiaan liittyviä seikkoja. Välillemme syntyi hyvää keskustelua ja koimme, että keskustelu herätti myös nuorissa ajatuksia.

Ensimmäisen työskentelyosuuden lopuksi kerroimme siitä, mitä meidän nuoruudessamme meille on elämässä tapahtunut. Muotoilimme tarkoituksella puheemme siten, että kerroimme niistä haaveista jotka *eivät* ole toteutuneet, mutta tilalle olemme saaneet elämiimme jotain muuta hyvää ja mielekästä. Tämän tarkoituksena oli alleviivata rohkaisua siitä, että vaikka suunnitelmat eivät aina pitäisikään, niin asiat usein miten järjestyvät lopulta parhain päin. Asian käsittely Raamatun näkökulmasta jäi hieman ohueksi, sillä työskentelyyn varattu aika loppui kesken. Käsittelimme lyhyesti Jumalan huolenpitoa Matteuksen Evankeiumin mukaan (Matt. 6:25–34).

Iltapäivän työskentelyosuuden rakentaminen oli haastavinta, mutta onneksemme Pakilan seurakunta oli pakannut mukaan paljon erilaisia soittimia. Aloitimme työskentelyn tutkimalla muutamien Nuorten Veisukirjasta löytyvien laulujen sanoja, sekä niiden merkityksiä elämänkulkuun liittyen. Lauloimme yhteislauluna sekä tutkimiamme lauluja, että lukuisia muita osallistujien toivelauluja. Kannustimme osallistujia laulamaan rohkeasti, sillä halusimme painottaa sitä, että ei tarvitse olla laulumestari voidakseen laulaa. Kehotimme myös "epävarmoja" laulajia asettumaan istumaan rohkeampien laulajien lähetyville, jotta he voisivat saada rohkaisua laulamiseen sitä kautta. Iloksemme huomasimme, että lauluhetken loppupuolella monet aluksi ujut laulajat olivat rohkaistuneet laulamaan mukana. Paikalla oli sattumalta myös useita soittotaitoisia, joten saimme nauttia myös yhdessä soittamisen ilosta.

Keräsimme lopuksi sähköpostilistan, jonka pohjalta lähetimme palautekyselyn leirin jälkeen. Vain muutama osallistuja vastasi, ja saamamme palaute oli "ihan kiva" -tyyppistä positiivista palautetta. Kävimme vähän pidemmän palautekeskustelun muutaman hieman vanhemman osallistujan kanssa. He kertoivat kokeneensa ensimmäisen työskentelyn mielekkääksi ja toimivaksi, sekä erilaisten toimintojen tuoneen virkistävää vaihtelua. Musiikkityöskentelyn he kokivat mukavaksi, mutta hieman irralliseksi, ja olisivat kaivanneet jonkinlaista yhteenvetoa tai vahvempaa siltaa kahden työskentelyn välille.

Koimme itse, että ryhmässä toteutettavat yhteispohdinnat ja toimintahetket ovat toimiva konsepti valitsemiemme teemojen käsittelyyn. Totesimme myös, että musiikkiosion yhdistäminen teemallisesti käsittelyosioon tulee olemaan haastavaa ja työlästä, sekä koimme sen sisältävän paljon ratkaistavia ongelmia. Saimme ensimmäisellä koeleirillä arvokasta kokemusta siitä, kuinka yhdessä pohtiva keskustelu on hyvä lähestymistapa materiaaliimme, sekä saimme suuntaviivaa ajankäytön arvioinnista. Ensimmäisen koeleirin jälkeen päätimme käyttää materiaalin kantavana työskentelymenetelmänä yhdessä tapahtuvaa pohdintaa.

Ensimmäisen koeleirin jälkeen totesimme musiikkimateriaalin toteuttamisen olevan erittäin työlästä siten, että sen myötä osallistujat pääsisivät sekä soittamaan, että tutkimaan laulujen hengellistä sanomaa. Ensimmäisen koeleirin myötä musiikkimateriaalia muokattiin siten, että se painottuisi vähemmän itse soittamiseen. Tällöin musiikkimateriaalin käyttömahdollisuudet laajenevat myös soittotaidottomien piiriin.

12.4.2 Toinen leiri

Toinen leiri, jossa materiaaliamme kokeiltiin, pidettiin 19.–21.4.2013. Paikkana oli Enä-Sepän leirikeskus ja seurakuntana Töölö-Taivallahti. Teemana oli ”Rohkaisu”. Opinnäytteen tekijöistä Jouni osallistui leirille yksin Juuson oltua estyneenä.

Päivä aloitettiin seurakunnan nuorisotyönohjaajan pitämällä hartaudella. Tästä jatkettiin pohtimalla hetken aikaa siitä, mitä rohkaisu merkitsee ja kuinka tärkeää rohkaisu on. Nuorille kerrottiin Raamatusta löytyvän 12 jaetta sanan ”rohkaisu” eri muodoilla. ”Tukemisen” eri muodoilla jakeita löytyi 15 ja ”tuen” muodoilla löytyi 6 jaetta. Jakeet olisivat näkyvillä myöhemmin.

Salin seiniin kiinnitettiin 6 paperia, joissa oli jokaisessa yksi kysymys rohkaisusta. Nuoret saivat jokainen tyhjän A4-paperin, johon he saivat kirjoittaa pohdintoja kysymyksistä. Taustalla soi rauhallinen musiikki.

Kysymykset seinillä kuuluivat seuraavasti:

1. Millaisessa tilanteessa olet tarvinnut rohkaisua toiselta ihmiseltä ja saanut sitä?
2. Millaisessa tilanteessa olet tarvinnut rohkaisua toiselta ihmiseltä, mutta et ole saanut sitä?
3. Millaisessa tilanteessa on helppoa rohkaista toista ihmistä?
4. Millaisessa tilanteessa on vaikeaa rohkaista toista ihmistä?
5. Palauta mieleesi jokin rohkaisun kokemus (sinuun tai toiseen kohdistunut), jolla on ollut todella hyvät seuraukset.

6. Mistä kaikkialta muualta voit saada rohkaisua, kuin toisilta ihmisiltä?

Kun kaikki olivat saaneet pohdintansa valmiiksi, niitä tutkittiin yhdessä. Jokainen sai sanoa juuri sen verran kuin itse halusi, eikä kenenkään ollut pakko sanoa mitään. Tiivistetyt ja kootut vastaukset pienille lapuille, jotka kiinnitettiin lopulta seinälle, kysymyspaperien yhteyteen. Nuoret osallistuivat todella aktiivisesti, joten aikataulut jäivät liian ahtaiksi. Koettiin kuitenkin järkevänä antaa keskustelun mennä rauhassa loppuun asti.

Kun keskustelu kysymyksistä oli käyty, jokainen sai käteensä Raamatun. Nuorille kerrottiin Psalmien olevan usein lohtuna ja rohkaisuna monille ihmisille. Samoin puhuttiin hieman siitä, miten ihmiset tulkitsevat Raamattua eri tavoin. Jotkut miettivät paljon sitä, missä, milloin, miksi ja kenelle teksti on kirjoitettu ja kenen toimesta. Toiset mieluummin vain lukevat ja yrittävät samastua tekstiin. Varmasti on myös muita tapoja. Luettiin Raamatusta kohdat: Fil. 4:4–9, Jaak. 1:2–8 ja Room. 12. Keskusteltiin näistä hetki. Tähän päättyi päivän materiaalin ensimmäinen osa.

Toisessa osassa keskityttiin musiikkiin. Seurakunnalla oli käytössä Nuoren seurakunnan veisukirja 2010, josta valittiin lauluja päivän teemaan liittyen. Nuorille opetettiin hieman teoriaa musiikista, lähinnä siitä, miten kyseiseen kirjaan merkittyä informaatiota luetaan. Mainittiin myös siitä, että jos jollakin on mielessä jokin teemaan sopiva kappale, se voitaisiin kuunnella tai yrittää soittaa. Nuoret musisoivat ahkerasti ja ehdottelivat soitettavia kappaleita. Välillä vaihdeltiin soitimia niin, että kaikki halukkaat saivat kokeilla toivomiansa soitimia, joihin lukeutuivat akustinen kitara, bongot, congat, rytmimuna, piano ja tietysti jokaisen oma ääni.

Illalla nuorilta kerättiin samana iltana kirjallinen palaute, jossa kysyttiin, mistä he olivat pitäneet ja mistä eivät. Palautteesta kävi ilmi, että osa piti enemmän keskusteluosuudesta, osa piti enemmän musiikkiosuudesta. Jotkut pitivät kaikesta. Yksi osallistuja oli tyrmistynyt siitä, ettei musiikkiosuus liittynyt hänen mielestään mihinkään.

12.4.3 Kolmas leiri

Kolmas leiri, jossa materiaaliamme kokeiltiin, pidettiin kesäkuussa 2013. Paikana oli Kuntokallio ja seura-kuntana Rekola. Teemana oli ”Pyhä Henki”, ja aiheena myös uskonelämän hoitaminen. Tämän kokeilun Jouni toteutti yksin kesällä 2013 oman työnsä ohessa rippikoulutyössä. Koska ryhmä oli noin 40-henkinen, tunti pidettiin puolelle ryhmälle kerrallaan. Teeman nimeksi vaihtui myöhemmin ”Yhteys”.

Rippikoululaisille oli jo edellisenä päivänä opetettu kolmiyhteisestä Jumalasta. Samoin he olivat jo perehtyneet Pyhän Hengen symboleihin, joten heillä oli jo hieman pohjatietoa ennestään tuntemattomasta aiheesta. He tiesivät Pyhän Hengen olevan uskon synnyttäjä ja ylläpitäjä. Myös Pyhän Hengen hedelmiä oli jo käsitelty.

Tunti aloitettiin orientaatiotehtävällä. Nuoria pyydettiin miettimään kolme asiaa, joita he voisivat kertoa itsestään. Näiden asioiden tuli olla muita kuin adjektiiveja. Kolme asiaa kerrottaisiin koko ryhmän kuullen noin viiden minuutin kuluttua. Kun koko ryhmän jäsenten kolme asiaa käyty läpi, esitettiin jatkokysymys. Nuorten tuli miettiä, onko jokin tai useampi heidän kertomista asioista sellainen, joka vahvasti määrittää heitä. Esimerkiksi jos joku kertoo pelaavansa jalkapalloa, kokeeko hän olevansa jalkapalloilija vai joku, joka pitää jalkapallon pelaamisesta. Tällä pyrittiin siihen, että nuoret pystyisivät miettimään, mitkä asiat määrittävät heidän identiteettiään. Nuorille kerrottiin esimerkkitapaus, jossa henkilöltä oli kysytty, onko hän isänmaallinen, johon hän ei osannut vastata ”olen” tai ”en”, koska se olisi leimana niin vahva, eikä hän ollut edes koskaan miettinyt asiaa.

Orientaatiotehtävä liittyi kysymykseen ”Kuka tai millainen on kristitty?” ja ”kristityn” määritelmään. Puhuttiin uskonelämän hoitamisesta ja jatkettiin ohjattua pohdintaa siitä voiko uskonelämä olla erillään muusta elämästä tai onko se tarkoitettu niin. Nuorilta kysyttiin, onko ajatus se, että Jumala on kaikkialla vai se että kerran viikossa, kuukaudessa tai vuodessa on treenit tai bileet Jumalan kanssa.

Edellisen havainnollistamiseksi otettiin kotelollinen pyyhekumi pois kotelostaan, osat eri käsiin. Nuorilta kysyttiin kuinka kauas toisistaan ne pitäisi sijoittaa vai pitäisikö niiden olla sisäkkäin. Nuoret saivat vapaasti vastaila pohdintakysymyksiin. Vastaukset vaihtelivat todella paljon. Heitä pyydettiin kirjoittamaan vihkoonsa kysymyksen ”Kulkeeko Jumala mukana, vierelläsi, sinussa vai muualla?” itsellensä pohdittavaksi. Vastaus tähän ei tulisi kenenkään muun tietoon.

Tutkittiin, mitä Raamattu ja Katekismus sanovat Pyhästä Hengestä. Luettiin Raamatusta 1. Kor. 12, jotta ymmärrettäisiin, mitä Pyhä Henki saa ihmisissä ja seurakunnissa aikaan. Pohdittiin, mitä armolahjat ovat, ja miksi niistä, tai Pyhästä Hengestä muutenkaan, ei usein puhuta. Keskusteltiin myös siitä, mitä tarkoittaa olla Kristuksen ruumis, jossa itse Kristus on päänä. Nuorille selitettiin, että Kristuksen ruumis tarkoittaa seurakuntaa, joka toimii Kristuksen johtamana. Seurakuntalaisilla on eri tehtäviä, kuten eri raajoilla, mutta kaikki ovat tärkeitä, ja toimivat Kristuksen hyväksi. Esimerkkinä käytettiin kirkon eri virkoja, ja korostettiin, että palkkaa saavat työntekijät eivät todellakaan ole sama asia kuin kirkko, vaan että jokainen seurakuntalainen on osa tätä Kristuksen ruumista. Seurakunnat muodostavat lopulta kokonaisen ruumiin maailmanlaajuisella tasolla. Näillä viitattiin Katekismuksen lukuihin 20 ja 21. Selitettiin myös se, että pää (Kristus) ei voi liikkua, jos ei ruumis sitä liikuta. Ja toisaalta ruumis ei toimi oikein ilman päätä.

Seuraavaksi pohdittiin termejä Totuuden Henki ja Puolustaja. Luettiin Raamatusta Joh. 14:15–31 ja Joh. 16:5–16. Pohdittiin, mihin tarvitaan Puolustajaa tai Totuuden Henkeä. Kuka sitten on vastustaja tai valehtelija? Teksteissä puhutaan maailmasta, jolla tarkoitetaan tätä, syntiinlankeemuksen jälkeistä maailmaa, jossa ihmiset ovat joutuneet eroon Jumalasta, ja jossa jotkut jopa haluavat kauas Jumalasta. Vastustajalla, tämän maailman ruhtinaalla, joka syöttää valheita, tarkoitetaan Saatanaa. Tarvitaan Totuuden Henkeä eli Puolustajaa eli Pyhää Henkeä, jotta ihminen tietäisi Jumalan totuuden ja pysyisi siinä. Tähän teemaan palattiin vielä myöhemmin hartaushetkessä.

Tunnin loppupuolella luettiin Katekismuksesta kappale 19 ja puhuttiin hieman kolminaisuudesta. Nuorille luettiin Kalevi Lehtisen kirjasta ”Pyhä Henki tässä ja nyt” sivuilta 58–59 tarkennusta ilmaisuun ”toisen puolustajan”. Lehtonen kertoo alku-tekstissä käytettävän sanaa *allos*, joka tarkoittaa ”toista, joka on samaa lajia”. *Heteros* tarkoittaisi ”toista, joka on eri lajia”. Eli Jeesus ja Pyhä Henki ovat molemmat kolmiyhteistä Jumalaa.

Leirillä ei kerätty palautetta, vaan opittua arvioitiin tuntiaktiivisuuden ja rippikoulun loppukokeen perusteella. Kyseessä oli pienryhmissä pidetty koe, jossa jokainen nuori sai vuorollaan suullisesti vastata sattumanvaraiseen kysymykseen. Kysymykset kiersivät kaksi kierrosta niin, että asia tuli kerrattua, ja nuori sai vastata useampaan kysymykseen. Asiat oli opittu hyvin, joskin ihan kaikkea ei kokeessa kysytty.

12.4.4 Neljäs leiri

Neljäs leiri, jossa materiaaliamme kokeiltiin, pidettiin kesäkuussa 2013. Paikana oli Saarikko ja seurakuntana Lohja. Teemana oli ”Kärsimys”, jota käsiteltiin kahdella rippikoulun oppitunnilla ja hartauksissa. Ensimmäinen osa teemasta käsiteltiin rippikoulun ”Synti ja käskyt” -tunnilla. Toinen osa käsiteltiin ”Jeesus Kristus” -tunnilla. Tämän kokeilun Jouni toteutti yksin kesällä 2013 oman työnsä ohessa rippikoulutyössä.

Orientoivana tehtävänä rippikoululaisia pyydettiin miettimään, minkälaista kärsimystä maailmassa on. He saivat vapaasti huudella sanoja, jotka kirjattiin taululle. Sitten heitä pyydettiin viittaamaan, jos he ovat kokeneet tai mahdollisesti aiheuttaneet jotakin näistä kärsimyksen muodoista. Tämän jälkeen alleviivattiin vielä kaikki, mihin ihmiset voivat jossain määrin vaikuttaa. Tämä tarkoitti lähes kaikkia sanoja.

Mietittiin, miksi aiheutamme toisillemme kärsimystä. Luettiin, miten synti tuli maailmaan (1. Moos. 3). Nuorille kerrottiin, että tästä syystä, olemme ansainneet kuoleman, saaneet tiedon hyvästä ja pahasta, ja tulleet myös kykeneväisiksi pahaan. Selailtiin hieman, mitä Raamatussa seuraavaksi tapahtuu, ja

huomattiin, kuinka ihmiset ajautuivat kauemmaksi Jumalasta, ja tulivat todella julmiksi toisiaan kohtaan. Näin perisynti on tullut osaksi ihmisyyttä. Perisynti ajaa ihmisiä itsekkyyteen ja kauemmas Jumalasta. Kuitenkaan perisyntiä ei ole niin helppo havaita, kuin siitä kumpuavia tekoja. Mietittiin myös esimerkkejä siitä, mitä voi esimerkiksi kateudesta seurata. Perisyntihän on myös tavallaan luonnollista. Onko siis kaikki luonnollinen aina hyvää?

Mietittiin voisiko Raamatusta löytyä jotain, millä voisi vähentää kärsimystä. Kysymys ei nostattanut suurta vastausryöppyä. Luettiin ja pohdittiin Katekismuksesta kohtia, joissa puhutaan Kymmenestä käskystä. Luettiin vielä Rakkauden kaksoiskäskyn (Luuk. 10:27) "Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydäimestäsi ja koko sielustasi, koko voimallasi ja koko ymmärrykselläsi, ja lähimmäistäsi niin kuin itseäsi", ja nuorille kerrottiin yhden tulkintatavan olevan tärkeysjärjestyksellinen. Jos rakastamme Jumalaa tällä tavalla, yli kaiken, haluamme tietää ja toteuttaa hänen tahtonsa. Siksi on ensisijaisen tärkeää rakastaa Jumalaa, ja Jumalan opettamalla tavalla ihmisiä, myös itseään. Syntisyys kuitenkin sumentaa ihmisen arviointikykyä.

Jeesus Kristus -tunnilla jatkettiin Kärsimys-teemaa, mutta myös muita Kristukseen liittyviä asioita, tässä ei mainita. Luettiin ristiinnaulitsemista edeltäviä tapahtumia kiiristorstaista alkaen. Pohdittiin, millaista ahdistusta Jeesus koki, ja millaisia tunteita myös opetuslapsilla saattoi olla. Luettiin myös Viimeinen tuomio (Matt. 25:31–46), jossa Jeesus korostaa, että se, miten me toisiamme kohtelemme vaikuttaa myös Jeesukseen. Luettiin vielä Katekismuksesta kappaleet 17 ja 18, joista jälkimmäisen kohdalla korostettiin Lutherin kirjoitusta Kristuksen sovitustyöstä ja Kristuksen seuraamisesta. Niihin kahteen asiaan kristityn on hyvä turvata pyrkiessään vähentämään kaikkea kärsimystä ja lähentyessään Jumalaa.

Leirillä ei kerätty palautetta, vaan opittua arvioitiin rippikoulun tuntiaktiivisuuden ja loppukokeen perusteella. Loppukoe oli rastiratatyypinen peli, jossa pienryhmät kiersivät vastailmassa löytämiinsä kysymyksiin. Asiat oli opittu melko hy-

vin, joskin ihan kaikkea ei kokeessa kysytty, eikä vastaustapa ollut arviointia ajatellen paras mahdollinen.

12.5 Loppusuora - loppukesä ja syksy 2013

Viimeisimpänä ryhdyimme kokoamaan kaikkea tekemäämme. Mietimme, miten kokeillut materiaalit kirjoitetaan niin, että muutkin osaavat niitä käyttää. Syksyllä valmistui kirjalliseen muotoonsa kaikki materiaalit, sekä vielä lisäksi Juuson työstämä Rakkaus-teema, jota valitettavasti emme ehtineet kokeilemaan käytännössä. Etsimme vielä hieman teoriaa sanoittamaan ajatuksiamme. Aivan viimeisenä tehtävänä oli materiaalipakettimme ulkoasun muokkaus. Materiaali itsessään muotoutui mielestämme käyttökelpoiseksi, ja onnistui tavoitteita silmälläpitäen erinomaisesti.

12.6 Tavoitteiden toteutumisen arviointi

Asetimme opinnäytetyöllemme kolme tavoitetta:

1. Raamatun tuominen nuorten jokapäiväiseen elämään sekä ”väliverhon” poistaminen nuorten ja Raamatun väliltä
2. Antaa materiaalin avulla nuorille eväitä aikuisuuteen: tukea itsetuntoa, vahvistaa minäkäsitystä, antaa keinoja tunteiden käsittelyyn
3. Musiikin maailman avaaminen sekä yleisellä tasolla, että hengellisen musiikin sisällön osalta

Materiaalin valmistuttua syksyllä 2013 arvioimme materiaalia ja opinnäytetyötämme kokonaisuutena seuraavasti: Opinnäytetyöllemme, sekä varsinaiselle produktille asettamamme kolme tavoitetta toteutuvat materiaalin sisällössä. Tietoperusta, jonka pohjalta materiaalipaketti on valmistettu, on relevanttia tietoa ja lähteistetty asianmukaisesti ammatillisesti uskottavan ja kattavan lähdemateriaalin pohjalta. Työn yhtenä lähtökohtana oli henkilökohtainen tavoite: valmistaa opinnäytetyö, joka palvelee sen tekijöitä tulevissa ammateissaan. Koemme, että

valmistamamme produkti on käyttökelpoinen ja onnistunut kokonaisuus, josta on sekä meille että ammattikunnallemme käytännön hyötyä. Koemme, että olemme valmiista työstämme ammatillisesti ylpeitä.

Materiaalin Sana-osio rakentuu vahvasti Katekismuksen lisäksi Raamatun käyttöön. Raamattua luetaan työskentelyissä kontekstuaalisesti, eli tekstien uskonnollista sisältöä peilataan myös Kokemus-osion kysymyksiin ja aiheisiin. Tästä syystä Sana- ja Kokemus-osioista rakentuu jokaisessa teemassa eheä kokonaisuus, jolloin ne palvelevat toinen toisiaan. Käytetty tietoperusta palvelee valmista materiaalia uskottavana taustatietona. Nuorten uskonelämän ja spiritualiteetin tukeminen toteutuu, kun teemojen aiheisiin liittyviä uskonnollisia kysymyksiä pohditaan yhdessä. Raamatun käyttöaste ja sen luonnollinen lukeminen materiaalin Sana-osiossa toteuttaa mielestämme työlle asetetun ensimmäisen tavoitteen. Uskonelämän tukeminen sitomalla Sana myös nuoren omaan todellisuuteen, kokemukseen, toteuttaa parhaimmillaan myös työn toistakin tavoitetta.

Otsikossa toisena mainitun elämälähtöisen Kokemus-osion tarkoitus on lähestyä mielestämme nuorten elämää keskeisesti koskettavia aiheita nuorten omasta elämästä nousevista kysymyksistä ja elämänhaasteista käsin. Osion taustalla vaikuttaa tietoperusta, jonka keskeisiä avainsanoja ovat nuoruus, itsetunto, minäkuvan kehitys, ryhmä ja vuorovaikutus. Näiden avainsanojen ja relevantin tietoperustan pohjalta on rakennettu sellainen materiaalin osa, joka kokonaisuutena antaa mielestämme nuorelle paljon eväitä oman tunne- ja kokemusmaailmansa ja minäkuvansa jäsentämiseen, tukee hänen itsetuntoaan ja vahvistaa positiivista minäkäsitystä toteuttaen työn toisen tavoitteen.

Musiikkimateriaali on hieman erillisenä kokonaisuutena Sana- ja Kokemus-osioista. Kolmannessa tavoitteessa mainittu hengellisen musiikin sisältö ja siihen tutustuttaminen toteutuvat kaikista teemoista löytyvän laulusuosituslistan muodossa. Lauluja on tarkoitus luonnollisesti laulaa, mutta myös tutkia niiden sanomaa, sekä itsenäisenä tekstinä, että kontekstuaalisesti myös teemojen aiheisiin sidonnaisesti. Tähän kehoitetaan materiaalin Intro-osassa, sekä erillisenä työskentelynä Musiikkimateriaalin musiikkityöskentelyissä. Tämän yhteyden

muodostuessa toteutuu työlle asetetun kolmannen tavoitteen hengellinen osatavoite.

Musiikkimateriaali on rakennettu niin, että sen sisältönä on tutkia musiikkia kokemuksena ja elämyksenä erilaisten toiminnallisten hetkien kautta, eikä ainoastaan laulaa tai soittaa soittimilla. Työskentelyhetket ovat luonteeltaan sellaisia, että jokainen saa osallistua niihin "itsenäisenä musiikin kokijana", jolloin kappalessa 11.7 kuvattu musiikillisen minäkuvan tutkiminen ja musiikin maailman avautuminen henkilökohtaisella tasolla toteutuu. Teemoihin yhdistettyjen laulusuosittelujen tarkoituksen sekä musiikkimateriaalin muodostama kokonaisuus toteuttaa mielestämme työn kolmannen tavoitteen.

12.6 Kehittämisaikajaksia tuotteesta ja prosessista

Pääsimme kokeilemaan materiaalejamme jo melko varhaisessa vaiheessa erilaisiin koetilanteisiin. Näissä koetilanteissa materiaalit olivat kuitenkin vielä kehitysasteella, eivätkä olleet lopullisessa muodossaan. Entistä paremman tuotteen luomiseksi ja kehittämiseksi olisi tietenkin ollut hyvä ehtiä kokeilemaan käytännössä myös valmista materiaalia. Näin prosessia jälkikäteen tarkastellessa mieleen nousee ajatus siitä, että jos jotain tekisimme toisin, niin olisimme aloittaneet prosessin aiemmin sekä myös koeajaneet materiaalia varhaisemmassa vaiheessa.

Varhaisempaan aloittamiseen liittyy myös se prosessitekijä, että koska aloimme koostaa kaikkea luomaamme tekstiä teoriasta ja materiaalista liian myöhään, niin oivalsimme asioita myös vasta varsin myöhäisessä vaiheessa. Näiden asioiden oivaltaminen aiemmin olisi saattanut palvella valmista tuotetta oivallusten "hautuessa" ajan kanssa.

Opinnäytteen otsikko on Sana, Kokemus ja Musiikki. Tämä otsikko on muotoiltu materiaalille asetetun kolmen tavoitteen pohjalta. Mielestämme tavoitteet toteutuvat materiaalin sisällössä, mutta Musiikki-osa ei mielestämme ole kuitenkaan yhtä vahvasti sidoksissa kokonaisuuteen samalla tavoin kuin Sana ja Kokemus ovat yhteydessä toisiinsa. Materiaalia olisi mahdollista kehittää vielä sidostamal-

la Musiikki-osiota entistä vahvemmin muuhun sisältöön. Teemojen yhteydessä olevat lauluvalinnat kuitenkin ovat hyvin sidoksissa Sana- ja Kokemus-osioihin.

12.7 Jounin loppusanat

Koin opinnäytetyöprosessin yhtenä monista kouluasioista. En millään olisi halunnut ryhtyä tekemään sitä, eikä toisaalta ollut valmista tilaajaakaan. Kuitenkin hahmotelmat siitä, millainen opinnäytetyömme materiaalipaketti tulisi olemaan, sai minut hieman innostumaan. Nyt kun palautus lähestyy, toivon, että olisin inspiroitunut hieman aiemmin. Suhtauduin opinnäytetyöhön jokseenkin hengellisesti. Olin enemmän kiinnostunut siitä, että materiaali ja erityisesti sen Kokemus- ja Sana-osiot ovat toimivia, kuin siitä, millaisen teoriapohjan hankimme. Intron kirjoittaminen oli haastavaa, koska en ole kovin usein opettanut toista ihmistä ohjaamaan sellaisia työskentelyjä, joita materiaalipakettimme Sana- ja Kokemus-osiot sisältävät.

Haasteellisimmaksi koin teoriapohjan etsimisen. Ajattelen minulla olevan tietoa ja kokemusta lähes kaikesta, mitä materiaalissamme on, mutta en aiemmin osannut nimetä niitä. Niinpä meidän täytyi etsiä teoriaa, jotta saisimme asioille nimiä. Tätä varten taas piti miettiä hakusanoja, joita en myöskään meinannut keksiä. Esimerkiksi sana spiritualiteetti, ja kaikki siihen liittyvä teoria tuli mieleen vasta lopuksi, vaikka moni asia opinnäytetyössämme liittyy nimenomaan spiritualiteettiin. Muita mahdollisesti käyttökelpoisia hakusanoja olisivat olleet esimerkiksi observointi ja identiteetti.

12.8 Juuson loppusanat

Alustava ajatus opinnäytetyön aiheesta oli mielessäni jo varhain, joskus toisen opiskeluvuoden alkupuolella. Päätös työstää opinnäytetyö parityönä oli jälkikäteen ajateltuna osin hyvä ratkaisu joka helpotti työskentelyssä monia asioita, mutta toisaalta osin myös jarrutti sitä hieman erilaisten työskentelymotivaatioiden myötä. Koin opinnäytetyöprosessin aluksi hieman etäisenä ja epäselvänä, mutta keväällä 2012 kaikki olikin jo melko selvää.

Jaan Jounin varhaisen kokemuksen teorian rakentamisen haasteellisuudesta: Tavallaan tuntui järkevältä käyttää aiempaa hyväksi havaittua osaamista hyödyksi materiaalissa, ja hieman hölmöltä etsiä siihen sopivaa teoriaa. Kuitenkin työstettyäni suuren osan opinnäytteemme tietoperustasta minulle valkeni, miksi teoria on rakennettava ennen sen pohjalta työstettävää materiaalia. Tekstin koheesio, sekä teorian ja materiaalin yhdistävä silta on kriittinen tekijä opinnäytetyön uskottavuuden ja ammatillisen käytännöllisyyden kannalta. Työskentelyn loppuvaiheessa koin pientä turhautumista, sillä en ollut vakuuttunut siitä, oliko työparini ymmärtänyt tätä ainakaan samalla tavalla kuin mitä itse olin. Olisimme voineet kommunikoida ja jakaa kokemuksiamme prosessin aikana toisillemme enemmänkin, mutta teimme sitä mielestäni kuitenkin riittävästi. Asetimme työlle kolme päätavoitetta, jotka mielestäni saavutimme onnistuneesti työstämällä materiaalin tavoitteiden mukaiseksi. Osaa materiaaleista on koeajettu myös koeleireillä, joista saatu palaute on tavoitteiden mukaista. Henkilökohtaisena, ammatillisuutta palvelevana tavoitteenamme oli tuottaa opinnäytetyö, jota voisimme tulevaisuudessa käyttää omassa työssämme. Tässä tavoitteessa onnistuimme mielestäni hienosti – tuottamamme materiaali on mielestäni kokonaisuudessaan käyttökelpoinen ja onnistunut.

Koen opinnäytetyöprosessin olleen opettavainen prosessi monellakin tapaa. Teoriapohjaa rakentaessani olen oppinut merkittävästi uutta lasten ja nuorten kehityksestä ja kehityspsykologiasta, itsetunnosta ja sen kehityksestä, sekä oppimisesta ja vuorovaikutustaidoista. Uskonkin saaneeni sellaisia eväitä, joita voin hyödyntää tulevina työvuosinani lasten ja nuorten parissa. Minulle aiemmin periaatteessa tutut asiat kirkon nuorisotyöstä saivat opinnäytetyöprosessin myötä myös omia nimiä, kuten "spiritualiteetti." Toivoin opinnäytetyöprosessin alussa, että työskentely toisi jonkinäköistä vahvistusta sille, minkälaista työtä haluan tulevaisuudessa tehdä. Näitä sanoja kirjoittaessani arvon kirkon nuorisotyön ja lastensuojelutyön välillä, mutta en usko saaneeni varsinaista vahvistusta asiaan ainakaan opinnäytteen myötä – en kuitenkaan koe sitä "tappiona." Tästä huolimatta prosessi on ollut erittäin opettavainen, ja sen päätökseen saaminen palkitsevaa ja vapauttavaa. Välillä vaikealtakin tuntunut prosessi kasvatti minua ihmisenä, sekä vahvisti identiteettiäni sosionomina ja kirkon nuorisotyönohjaa-

jana. Koen olevani ylpeä valmiista tuotoksestamme ja toivon, että siitä on myös käytännön hyötyä ammattikunnallemme.

13 LÄHTEET

- Cacciatore, Raisa., Korteniemi-Poikela, Erja., Huovinen, Maarit. 2008. Miten tuen lapsen ja nuoren itsetuntoa. Juva: WS Bookwell Oy
- DeVries, Rheta; Zan, Betty; Hildebrandt, Carolyn; Edmiaston, Rebecca; Sales, Christina 2002. Developing constructivist early childhood curriculum : practical principles and activities. New York: Teachers College Press
- Educational Policies Commission. 1961. The Central purpose of American Education. Washington, DC: National Education Association.
- Halme, Lasse 2008. Uskonto ja kasvatusteoriat vuorovaikutuksena. Helsinki: LK-kirjat
- Hanser, Suzanne B. 1999. The New music therapist's handbook. Second edition - completely updated and revisited. Boston: Berklee Press
- Helenius, Aili ja Korhonen, Riitta. 2008. Pedagogiikan palikat: Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen. Helsinki: WSOY
- Isokorpi, Tia. 2004. Tunneoppia parempaan vuorovaikutukseen. Juva: WS Bookwell Oy
- Keltikangas-Järvinen, Liisa. 1994. Hyvä itsetunto, Helsinki: WSOY
- Koskelainen, Hannu 2005. Nuori ja jumalanpalvelus. Teoksessa Paananen, Terhi ja Tuominen, Hans 2005. Nuorisotyön Käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 71–81
- Köykkä, Arto 2005. Raamattu ja nuorisotyö. Teoksessa Paananen, Terhi ja Tuominen, Hans 2005. Nuorisotyön Käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 55–70

- Köykkä, Arto 2005. Rakkaus, Jumala ja kuolema – ehdotus nuorisotyön teologiaksi. Teoksessa Paananen, Terhi ja Tuominen, Hans 2005. Nuorisotyön Käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 21–34
- Laakso, Maria ja Nyman, Pekka (toim.) 2000. Nuoren seurakunnan veisukirja 2000. Jyväskylä: Gummerus
- Laakso, Maria ja Nyman, Pekka (toim.) 2005. Nuoren seurakunnan veisukirja 2005. Keuruu: Otava
- Lehtinen, Kalevi ja Sevón, Marja (toim.) 2004. Pyhä Henki tässä ja nyt. Hämeenlinna: Päivä
- Lehtonen, Kimmo 2004. Maan korvessa kulkevi... : johdatus postmoderniin musiikkipedagogiikkaan. Turku: Painosalama Oy
- Lilja-Viherlampi, Liisa-Maria 2007. Minunkin sisällä soi"! : musiikin ja sen parissa toimimisen terapeuttisia merkityksiä ja mahdollisuuksia musiikkikasvatuksessa, Turku: Turun kaupungin painatuspalvelukeskus
- Linnankivi, Marja: Tenkku, Liisa: Urho, Ellen. 1988. Musiikin didaktiikka. Juva: WSOY
- Mankonen, Jarkko 2005. Musiikki nuorisotyössä. Teoksessa Paananen, Terhi ja Tuominen, Hans 2005. Nuorisotyön Käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 156–172
- Marton, F., Dall’Alba, G., Beaty, E. 1993. Conceptions of learning. International Journal of Educational Research 19
- Novak, Joseph D. 2002. Tiedon oppiminen, luominen ja käyttö. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Paananen, Terhi ja Tuominen, Hans 2005. Nuorisotyön Käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy
- Pennington, Donald C. 2002. Pienryhmän sosiaalipsykologia. Helsinki: Tammer-Paino
- Phillips, Denis Charles ja Jonas F. Soltis 2004. Perspectives on learning. New York; Teachers College Press.
- Porkka, Jouko 2005. Isostoiminnan rikkaus – leirityön tarpeista nuorisotoiminnaksi. Teoksessa Paananen, Terhi ja Tuominen, Hans 2005. Nuorisotyön Käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 82–108
- Pyhä Raamattu - Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos
- Roberts, Rosemary. 2002. Self-esteem and early learning - second edition. London: Paul Chapman Publishing
- Salakari, Hannu. 2007. Taitojen opetus. Saarijärvi: EduskillConsultin
- Sinkkonen, Jari. 2008. Nuoruusiän monet haasteet. Teoksessa Karppinen, Seija: Ruokonen, Inkeri: Uusikylä, Kari. Nuoret ja Taide - ilolla ja innolla, uhmalla ja uhollla. Kirjoituksia murrosikäisten taito- ja taidekasvatuksesta. Anjalankoski: Solar Palvelut OY, 23-25.
- Suomen Evankelis-luterilainen kirkko 1999. Suomen evankelis-luterilaisen . Viitattu 27.10.2013. <http://www.evl.fi/katekismus/>
- Tuominen, Hans 2005. Elän ja hengitän – nuoren spiritualiteetti. Teoksessa Paananen, Terhi ja Tuominen, Hans 2005. Nuorisotyön Käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 35–52

Tynjälä, Päivi 2002. Oppiminen tiedon rakentamisena : konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita 1–3p.. Tampere: Tammer-paino

Uusikylä, Kari. 2008. Nuoruusiän monet haasteet. Teoksessa Karppinen, Seija: Ruokonen, Inkeri: Uusikylä, Kari. Nuoret ja Taide - ilolla ja innolla, uhmalla ja uholla. Kirjoituksia murrosikäisten taito- ja taidekasvatuksesta. Anjalankoski: Solar Palvelut OY, 15.

14 LIITTEET

LIITE 1: Sana, kokemus ja musiikki -materiaalipaketti

. Anjalankoski: Solar Palvelut OY, 15.

***SANA,
KOKEMUS
JA MUSIIKKI***

Elämälähtöinen materiaalipaketti
seurakunnan nuorisotyöhön

Jouni Aalto & Juuso Kekki

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Kaunianen 2013

SANA, KOKEMUS JA MUSIIKKI

Sisältö

Intro: Saatteeksi ohjaajalle

1. Elämänkulku: Kasvaminen ja elämänvaiheet

2. Kärsimys: Kokemuksemme ja kirjoitukset kärsimyksestä

3. Rohkaisu: Rohkaisevia sanoja Psalmeista ja kirjeistä

4. Rakkaus: Erilaiset rakkaudet

5. Yhteys: Pyhä Henki ja kristityn identiteetti

6. Musiikkimateriaali

INTRO

Saatteeksi ohjaajalle

Mitä tämä materiaalipaketti sisältää?

Käsissäsi oleva Sana, kokemus ja musiikki -materiaalipaketti on ”ohjaajan opas”. Materiaali on tarkoitettu teini-ikäisten seurakuntalaisten uskonelämää ja kasvamista tukevaksi. Materiaalia voi käyttää esimerkiksi nuorten leireillä, rippikouluissa, isostoiminnassa, nuorten illoissa tai kerhoissa. Materiaalissa käytämme sanaa ”leiri” ja ”nuori” kuvaamaan ympäristöä ja kohdetta. Ryhmän järkevin koko olisi noin 6–12 nuorta.

Materiaalissamme on viisi käsiteltävää teemaa:

- ◆ Elämänkulku: Kasvaminen ja elämänvaiheet
- ◆ Kärsimys: Kokemuksemme ja kirjoitukset kärsimyksestä
- ◆ Rohkaisu: Rohkaisevia sanoja Psalmeista ja kirjeistä
- ◆ Rakkaus: Erilaiset rakkaudet
- ◆ Yhteys: Pyhä Henki ja kristityn identiteetti

Teemojen nimet viittaavat näkökulmiin, josta tarkastelemme nuoren elämää, Raamatusta (1992) ja Katekismuksesta (1999) valittuja tekstejä sekä laulujen lyriikoita. Jokaisessa teemassa on kaksi osiota: Kokemus ja Sana. Nämä osiot kuvaavat näkökulmia, josta kyseistä teemaa käsitellään. Teemojen lopussa on Nuorten veisukirjasta (2010), Laulutuulestä (2011) ja Virsikirjasta (1986) valittuja ehdotuksia kyseiseen teemaan sopivista yhteislauluista. Oppaan lopussa on yhteismusisointiin ohjaava ja kannustava, erillinen, teemoihin liittymätön musiikkimateriaali.

Materiaalipaketin teemoitetussa osassa on tarkoitus lähestyä kyseisiä teemoja kolmesta suunnasta. Aluksi mietitään nuoren elämää ja hänen kokemuksiaan ohjaajan esittämien tehtävien ja kysymysten sekä yhteisen keskustelun avulla. Tämän jälkeen katsotaan materiaaliin valittuja tekstejä Raamatusta ja Katekismuksesta ja pohditaan yhdessä, millä tavalla ne liittyvät teemaan ja erityisesti, mitä niissä kirjaimellisesti sanotaan. Yhteislaulusuositukset ovat lähinnä hartaushetkiä ja niiden valmistelua varten. Koska kirkon nuorisotyössä käytetään musiikkia, on hyvä kiinnittää huomiota niiden sanoituksiin. Sanoituksia voi myös analysoida hartaushetken puheessa.

Mistä materiaalissa on kyse?

Raamattua luetaan, koska se on kristinuskon pyhä kirja. Tästä puhutaan myös Katekismuksen kappaleessa 40. Raamatun lisäksi luetaan Katekismusta, jotta ymmärrettäisiin paremmin luterilaisuutta ja kirkkoamme. Teemoissa on päällekkäisyyksiä. Tämä johtuu siitä, että Raamatussa tekstejä ei ole nimetty teemojemme mukaan. Toisaalta teemat liittyvät toisiinsa.

Sana-osio kannustaa *lukemaan* Raamattua. Tulkintoja on vaikea tehdä, jos ei tiedä, *mitä* tulkitsee. Myös opetettua on vaikea arvioida, jos itsellä ei ole tietoa siitä, mitä Raamatussa *lukee*. Toivomme, että materiaalimme avulla nuori oppisi pyytämään raamatullisia perusteluja väitteille, joiden väitetään olevan kristinuskoa. Tavoitteena on, että nuori oppisi hahmottamaan isompia kokonaisuuksia. Moni tuntee lauseen "Se teistä, joka ei ole tehnyt syntiä, heittäköön ensimmäisen kiven". Kuinka moni tietää tai muistaa, mitä Jeesus sanoi aviorikoksesta tavatulle naiselle aivan viimeisenä?

Tarkoitus ei kuitenkaan ole kannustaa nuorta raamattuväittelyyn. Haluamme rohkaista nuorta sekä itsenäiseen että yhteiseen Raamatun lukemiseen ja pohdintaan. Nuoren tulisi kysyä ensiksi *Mitä minä ajattelen juuri lukemastani?* ja sen jälkeen kysyä muilta, mitä he ajattelivat. Kannustamme siis tasavertaiseen

vuorovaikutukseen ja tulkintojen jakamiseen jokaisen omien kokemusten valossa. Näistä kokemuksista on hyvä mainita keskustelutovereille. Hyvä tapa on aloittaa virke sanoen esimerkiksi ”*Tämä kohta lohdutti minua silloin, kun*” tai ”*Minä uskoisin tämän tekstin tarkoittavan minun kertomani asian yhteydessä sitä, että*”. Tätä kautta voisi miettiä, miten Raamatun teksti konkretisoituu kunkin elämässä. Jokainen teema *alkaa* Kokemus-osiolla juuri siksi, että olisimme jo valmiiksi orientoituneet miettimään, mitä tekstit tarkoittaisivat omassa elämässämme.

Raamatusta ja Katekismuksesta valittuja tekstejä on teemoissa runsaasti. On tärkeää ymmärtää *ja sanoa nuorille*, että kaikkia niitä ei voi sisäistää teeman käsittelyyn varatussa ajassa. Monesti vain yhtä lukua tai jopa jaetta voisi käsitellä useita tunteja. Siksi on hyvä rohkaista palaamaan lukemiinsa teksteihin yhä uudelleen. Haluamme silti tarjota useita tekstejä, jotta asioita olisi sanottu monella tavalla, ja myös siksi, että isompi osa Raamatusta ja Katekismusta tulisi nuorille edes jotenkin tutuksi. Nuorelle saattaa jäädä mieleen yksittäisiä jakeita, jotka ovat puhutelleet häntä. Näin hän saattaa etsiä kyseisen kohdan, ja lukea myös sen ympäriltä.

Kolmas lähestymissuunta on musiikki. Musiikilla ja Raamatulla on yhteisiä piirteitä. Molemmilla on kirjoittaja tai useampia, joilla on ollut omat ajatuksensa siitä mitä he haluavat muille sanoa. Osa lyriikoista ja Raamatun teksteistä on kirjoitettu vertauksin ja osa on tarkoitettu kirjaimellisesti. Tulkintoja on monia, mutta ilman sanoihin perehtymistä ei kannata yrittää tulkita. *Oikean* tulkinnan saattaa tietää vain kirjoittaja. Tämä on syytä mainita. Teemojen loppuun kerättyjä laulujen sanoja tulisi lukea ajatuksella ja pohtia niitä yhdessä. Yhdessä laulaminen tuo myös mukavaa tunnelmaa ja keveyttä työskentelyyn. Laulakaa siis mahdollisuuksien mukaan myös paljon yhteislauluja!

Materiaalipaketin lopusta löytyvä Musiikkimateriaali on luonteeltaan toiminnallinen. Toimintahetkiä on mahdollista yhdistää viiden käsiteltävän teeman yhteyteen tuomaan toiminnallisen lisäelementin, mutta niiden käyttäminen ei ole välttämätöntä tai pakollista. Musiikkityöskentelyiden pääasiallisena tarkoituksena ei

ole ainoastaan soittimilla soittaminen, vaan musiikillisen kokemuksen tuottaminen ja musiikin maailmaan perehtyminen sekä sen henkilökohtaisen kokemisen tarkastelu.

Kuka voi olla ohjaaja? Mitä ohjaajan tulee huomioida?

Ohjaaja voi olla kirkon työntekijä tai seurakuntalainen. Ohjaajia voi olla myös useampi, esimerkiksi vanhempi seurakuntanuori ja pappi hänen apunaan. Ennen materiaalin käyttämistä tulee perehtyä huolellisesti erityisesti Introon ja käytettävään teemaan. Myös muihin teemoihin kannattaa perehtyä. Materiaali ei anna kovin monta valmista vastausta, joten sitä ei voi käyttää niin, että ottaa sen mukaan leirille, ja avaa oppitunnilla ensimmäistä kertaa. Ohjaajan on syytä tuntea Raamattua, ja olla kiinnostunut siitä, mitä siellä kirjaimellisesti lukee. Materiaali vaatii ohjaajalta muutenkin paljon omaa harkintaa.

Kärjistetty esimerkkitalanne:

Joku on sanonut, että meidän tulee jatkuvasti ja kaikkialla pyrkiä toteuttamaan Jumalan tahto.

Ohjaaja: "Mitä ajattelet tästä?"

Nuori 1: "En osaa valita sukkieni väriä, koska en tiedä, mitä Jumala tahtoo minun valitsevan. Lähetän tästä esirukouspyynnön. Olen ahdistunut.

Nuori 2: "Näen naapurini tekevän muuttoa. Haluaisin viedä hissin hänen edestään, mutta tiedän sen olevan Jumalan tahdon vastaista. Saatan jäädä pitämään naapurille ovea auki ja mennä portaita. Saattaisin myös jäädä auttamaan."

Nuori 3: "Jeesus ei vaadi meiltä mitään, joten väite on tuulesta temmattu."

Esimerkkitilanteessa ohjaajan olisi hyvä huomauttaa, että Jumalalla ei todennäköisesti ole erityisesti tahtoa sukkien väriin liittyen. Muuttoasiassa voisi pohtia, mitkä seikat vaikuttavat siihen, jääkö nuori paikalle tai miten hän mahdollisesti auttaa. Jeesuksen vaatimuksista voisi keskustella sen valossa, mitä hän ei vaa-di tai miksi. Tähän liittyisi esimerkiksi se, että pelastus ei ole meidän ansaittavissamme, mutta monia tähän elämään liittyviä ohjeita Jeesus on antanut. Näistä voisi mainita vaikka rakkauden kaksoiskäskyn.

Tekstien pohdintaan ei ole monessa kohdassa kovin tarkkoja kysymyksiä. Hyvä peruskysymys on: ”*Mitä ajattelet tästä?*” tai jokin ohjaajan puhetyyliin sopiva vastaavanlainen kysymys. Olemme pyrkineet siihen, ettemme liikaa ohjailisi tekstien tulkintaa tai päättäisi nuoren puolesta, mitä näistä pitää ajatella. Nuori saa itse pohtia ja kysellä ryhmässä. Ohjaajan on tärkeää muistaa jatkuvasti rohkaista nuoria kyselemään ja keskustelemaan. Tämä tapahtuu tilanteiden mukaan syntyvillä lisäkysymyksillä ja kehuilla.

Pohdinnat on siis tarkoitettu eläviksi, interaktiivisiksi tilanteiksi, joissa ei seurata tarkasti ja loppuun asti käsikirjoitettua ohjelmaa. Ohjeistus on jätetty vähäiseksi, ettei ohjaajalle tulisi tunnetta, että tässä on nyt selvitettävä juuri mainitut asiat, vaikka nuoret olisivat kiinnostuneita aivan muusta tekstin osasta. Aina ei ohjaajaltakaan löydy vastausta, ja sen voi rehellisesti myöntää tarjoutuen kuitenkin etsimään vastausta nuoren kanssa. On tärkeää kertoa nuorille, että aiheista voi keskustella työntekijän kanssa *muulloinkin*. Hyvä on myös rohkaista miettimään tekstejä ja keskustelemaan niistä kavereiden ja ehkä vanhempienkin kanssa.

Materiaalia voi karsia. Ohjaajan ei tarvitse välttämättä käyttää kaikkia kolmea osiota tai luetuttaa kaikkia tekstejä. Teemat on luotu kokonaisuuksiksi, materiaalien kokoajien ajatuksenjuoksulla, mutta jos siihen on vaikea tarttua, on parempi soveltaa. Materiaalista voi hyvin käyttää vaikka pelkkiä yhteislauluja tai pelkkiä Kokemus-osioita, jos ohjaajalla on hyvin erilainen tapa käyttää Raamatua tai Katekismusta. Kuitenkaan vahvasti soveltaessa materiaali ei ehkä toimi niin kuin se on kokonaisuudessaan tarkoitettu.

Kun käytät materiaalia, muista myös rukoilla yhdessä nuorten kanssa. Pyydä Herraa puhuttelemaan kyseisestä teemasta kyseisen päivän aikana. Voit johdattaa rukouksen omin sanoin. Näin nuoret oppivat kääntymään Jumalan puoleen ja tottuvat myös siihen, ettei kaikkeen tarvita valmista kaavaa. Rukous voi myös olla ainoa keino saada vastauksia teksteihin ja mieltä askarruttaviin kysymyksiin. Lisäksi on hyvä laittaa Raamatunkohdat yhteiseen tilaan esille Sanaosion päätyttyä. Näin nuoret voivat vielä kirjoittaa tai kuvata ne itselleen muistiin.

Millaisia valmisteluja ohjaajan täytyy tehdä?

Ohjelmien eri osioiden pituudet vaihtelevat. Jokaiseen Kokemus- ja Sanaosioon on merkitty arviot tarvittavalle ajalle, mutta ohjaajan tulee myös käyttää omaa harkintaa kestoissa ja taukojen sijoittelussa. Järkevää ei ole väkisin venyttää osioita, mutta kiirekin on pahasta. Yhteislauluille tai lyriikoiden käsittelylle ei ole ohjeistettu aikaa, joten ohjaajan täytyy arvioida se täysin itse.

Kun käytät Sana, kokemus ja musiikki -materiaalia on hyvä tehdä etukäteen myös asianmukaiset valmistelut. Nuorille kannattaa kertoa jo ennen leiriä, mitä teemoja leirillä tullaan käsittelemään ja ohjelman rakenne. Näin toimiessasi annat nuorille mahdollisuuden orientoitua tulevaan leiriin.

Voit rohkaista nuoria ottamaan leirille mukaan tallenteen kappaleesta, joka häntä puhuttelee teemaan liittyen. Voit myös pyytää heitä hankkimaan kyseisen laulun nuotteja tai muita soittamista helpottavia ohjeita sekä laulun sanoja, jos koet, että kyseisen laulun soittamista tai laulamista voisi leirillä opetella.

Tarvitsette materiaalimme lisäksi Raamatut, katekismukset, tarvittavat laulukirjat ja jonkinlaiset muistiinpanovälineet jokaiselle nuorelle ja ohjaajalle. Ohjaaja tarvitsee lisäksi fläpin tai jonkinlaisen dataprojektorin, taustamusiikkia ja soittimen musiikin toistamiseen. Näiden lisäksi kannattaa ottaa soittimia musiikkiosuutta

varten. Muut apuvälineet on mainittu kyseisen teeman ensimmäisessä kappaleessa. Ohjaaja voi itse soveltaa harkintansa mukaan.

Muuta materiaalia, esimerkiksi kuvia tai esineitä, voi ohjaaja käyttää oman harkintansa mukaan. Samoin voisi olla hyvä, että ohjaajalla olisi pääsy internetiin, jolloin olisi helpompi hakea raamatunkohtia ja muuta materiaalia esimerkiksi kirkon sivuilta.

ELÄMÄNKULKU

Kasvaminen ja elämänvaiheet

Jos aiot käyttää materiaalia leirillä tai muuten jatkumona, on tämä Elämänkulku hyvä aloitusteemaksi. Teema on sellainen, josta kaikki olemme varmasti päässeet 100-prosenttisesti osalliseksi, ja lisäksi siihen liittyvää musiikkia on helppo löytää. Tämä voi olla myös kokemattomammalle ohjaajalle hyvä teema harjoitella ohjaamista.

Ohjaaja tarvitsee fläpin, jotain jolla kiinnittää yksittäisiä fläppipapereita seinälle, paksuja tusseja ja sanatonta taustamusiikkia. On hyvä ottaa myös patjoja tai muita makuualustoja, koska materiaali sisältää mielikuvamatkan, jonka aikana nuoren voi olla mukavampi maata kuin istua tuolilla. Nuoret saavat asettua tilaan vapaasti, kunhan he ovat asettuneet niin, että kykenevät työskentelemään itsenäisesti. Tämän teeman kestoa on vaikea arvioida, koska se riippuu niin vahvasti nuorten kokemuksista ja ulospäin suuntautuneisuudesta. On syytä varata runsaasti aikaa ja mieluummin lopettaa ajoissa, jos keskustelut on jo käyty. Ohjaajan on kuitenkin hyvä jäädä tilaan koko varatuksi ajaksi, koska nuoret saattavat haluta keskustella teemasta.

KOKEMUS (60–100 min)

Aloita jakamalla jokaiselle A4-kokoinen paperi tai pyytämällä ottamaan omasta muistiinpanovihkoistaan vastaava tila. Pyydä asettamaan paperi vaakasuuntaisesti. Paperin vasempaan reunaan tulee syntymä ja oikeaan reunaan nykyhetki. Väliin tulee tapahtumia, jotka nuori kokee itselleen jollakin tavalla merkitykselliseksi. Väliin voi myös piirtää janan esimerkiksi mielialan mukaan, eli ns. ylä- ja alamäet elämässä. Janan voi piirtää myös tärkeyden mukaan tai jättää piirtämättä. Selkeyden vuoksi tapahtumien tulisi kuitenkin edetä vasemmalta (syntymästä) oikealle (nykyhetkeen) oikeassa tapahtumajärjestyksessä.

Kerro, että laitot taustamusiikkia soimaan noin kymmeneksi minuutiksi, jotta kaikki saavat rauhassa miettiä. Mainitse myös, että jokainen saa tämän jälkeen vuorollaan kertoa jotain kirjoittamaansa muille, mutta pohdinnan aikana ei tule puhua. Jokainen saa itse valita mitä, ja kuinka monta asiaa ja kuinka tarkasti haluaa kertoa. Suotavaa olisi kuitenkin, että jokainen kertoo esimerkiksi nimensä, koulun aloittamisen tai harrastuksen aloittamisen.

Kun on tarkasteltu elämää syntymästä nykyhetkeen, voi ohjeistaa laittamaan hetkeksi käsistään kaiken pois. Seuraavaksi suunnataan ajatukset tulevaisuuteen. Mitä kukin tulevaisuudelta toivoo, odottaa tai ehkä jopa pelkää? Ohjaajan on hyvä painottaa tässäkin sitä, että nuori saa pohtia nimenomaan sitä, mitä itse tulevaisuudessaan näkee. Sillä ei ole merkitystä, ovatko näyt sellaisia, joiden toteuttamiseen on jo olemassa tarkat ja realistiset suunnitelmat.

Nuoret saavat ottaa mukavan asennon, sulkea silmänsä ja rentoutua. Taustamusiikin soidessa ohjaaja luettelee erilaisia elämänkohtia ja niihin liittyviä kysymyksiä nuorten pohdittavaksi. Nuori saa pohtia rauhassa, ja on hyvä olla tekevä muistiinpanoja tässä vaiheessa. Ohjaajan on tärkeää puhua rauhallisesti ja pitää tarpeeksi pitkiä taukoja kysymysten välissä. On hyvä viipyillä ja olla pitkään vain hiljaa. Voit huomauttaa, että ei ole vaarallista, jos nukahtaa. Jokainen herätetään kyllä lopuksi lempeästi. Kysymykset kuuluvat seuraavasti:

- Kuvittele itsesi vuoden päähän.
  - Miten vuotesi on mennyt? Missä olet? Mitä teet? Missä asut? Opiskeletko? Harrastatko jotain? Keitä muita ympärilläsi on?
- Hyppää hieman ajassa eteenpäin, kolmen vuoden päähän nykyhetkestä.
  - Missä toivot nyt olevasi Opiskeletko tai oletko töissä? Missä asut? Mitä elämässäsi on muuttunut viimeisen kolmen vuoden aikana?
- Jatketaan matkaa kymmenen vuoden päähän nykyhetkestä.
  - Missä nyt olet tai toivoisit olevasi? Keitä elämääsi kuuluu? Miten normaali viikkosi etenee? Oletko tyytyväinen elämääsi? Onko sinulla vielä paljon tavoitteita?
- Otetaan hieman isompi harppaus, keski-ikään tai viidenkymppin tienoille.
  - Keitä elämääsi kuuluu? Oletko elänyt suunnitelmiesi mukaan? Oletko tyytyväinen elämääsi?
- Otetaan vielä yksi askel, vanhusikään.
  - Missä asut? Keitä elämääsi kuuluu? Miten näet tähän asti eletyn elämäsi?

Kerro, että nyt on aika palata rauhallisesti tähän päivään, avata silmät, nousta istumaan ja hieman venytellä. Jos joku on nukahtanut, herätä hänet lempeästi. Kerää fläpille nuorten näkyjä (yksi fläppipaperi / ajanjakso) yksittäisin sanoin tai sanaparein. Nuoret saavat vapaasti huudella. Voit kysyä tarkentavia kysymyksiä. Monilla saattaa olla lähes sama asia, pienillä eroavaisuuksilla. Näistä on hyvä keskustella.

Laita lopuksi fläpiti vierekkäin ja katselkaa niitä hetken aikaa. Voi olla hyvä kertoa jotain vaikkapa omasta elämästään, ja siitä, onko kaikki aina mennyt suunnitellusti, ja mitä mistäkin on seurannut. Se, että ohjaajallakaan luultavasti ei kaikki aina ole mennyt suunnitelmien mukaan voi lohduttaa nuoria. On hyvä todeta, mitä mistäkin on oppinut. Tiettyä itsesensuuria voi olla hyvä käyttää, jos elämässä on ollut todella villejä tai rankkoja aikakausia.

SANA (60–100 min)

Raamattu ei opasta meitä elämämme jokaisessa kysymyksessä. Se ei vastaa esimerkiksi tarkkoihin kysymyksiin koulutuksesta, työstä tai asuinpaikasta. Raamatun vuoden 1992 painoksesta löytyy kuitenkin otsikoiden avulla moniin tilanteisiin vastauksia. Jumalan tahdon mukainen elämä liittyy usein siihen, miten kohtelemme toisia ihmisiä, miten suhtaudumme Jumalaan, ja miten näemme itsemme. Luetaan Raamatusta ja Katekismuksesta, ja pohditaan yhdessä:

- † Luuk. 12:22–34 (Jumalan huolenpito)
- † Katekismus, kappale 28 (Isä meidän, kolmas pyyntö)
- † Katekismus, kappale 29 (Isä meidän, neljäs pyyntö)
- † Katekismus, kappale 3 (Kolmas käsky)
- † Fil. 4: 4–8
- † Mark. 12:28–34

Edeltävät tekstit puhuvat luottamuksesta Jumalaan. Teksteissä Jumala on asetettu etusijalle, *kaiken* muun edelle. Tulisiko kaikessa etsiä Jumalaa ja pitää hänet mielessämme jatkuvasti? Onko tämä mahdollista? Miten se vaikuttaa, jos pidämme Jumalan mielessämme? Voimmeko muilla tavoin toimia *tietoisesti* Jumalan tahdon mukaisesti? Miksi *haluaisimme* tehdä niin?

Monesti puhutaan Jeesuksen seuraamisesta, kun tarkoitetaan aktiivista uskoa ja siihen pohjautuvia tekoja. Jeesuksen seuraaminen eli Jumalan tahdon mukainen elämä ei kuitenkaan ole helppoa. Raamatusta, esimerkiksi Kymmenestä käskystä ja Evankeliumeista voimme lukea Jumalan tahdosta paljon. Raamattu puhuu myös usein kilvoittelusta ja kehottaa meitä pyrkimään hyvään. Siinä aina *onnistuminen* lienee mahdotonta. Onko siihen silti mahdotonta *pyrkiiä*? Luetaan yhdessä:

- † Room. 12
- † Ef. 4:25–32

Koska mokailemme, vaikka tahtoisimmekin toimia oikein, tarvitsemme armoa. Onneksi sitä on tarjolla. Voimme luottaa Jumalaan, ja siihen että uskoessamme Jeesuksen sovitustyöhön, saamme syntimme anteeksi, kun epäonnistumme Jeesuksen seuraamisessa. Tästä johtuen meidän ei tulisi haaskata elämäämme vanhojen syntien miettimiseen, kun olemme ne Jumalalle tunnustaneet. Luetaan Uudesta testamentista:

† Room. 7:21–25

† Room. 8:34–39

† Room. 5:1–11

Tämä sovitustyö ei pelkästään tuo meille lohtua. Se myös vie meidät uuteen, ikuiseen elämään Jumalan luona. Voimme siis jatkaa Jeesuksen seuraamista taivaaseen asti. Luetaan Katekismuksesta:

† Kappale 22

† Kappale 23

† Kappale 24

Näitä tekstejä pureskellen saa hyvän yleispätevän ohjeistuksen hyvään elämään. Luetaan vielä lopuksi ohjeita maan:

† Gal. 5:13–26.

† 1. Tess. 5:12–28

EHDOTUKSIA TEEMAAN SOPIVISTA YHTEISLAULUISTA**Nuoren seurakunnan veisukirja (2010)**

- ♪ 2 Sama taivas, sama maa
- ♪ 8 Laula ihmisille
- ♪ 34 Kaksi tavallista kättä
- ♪ 36 Kahden maan kansalainen
- ♪ 37 Pyhiinvaeltajan laulu
- ♪ 104 Elämä on nyt

Laulutuuli (2011)

- ♪ 52 Me saamme kasvaa
- ♪ 86 Pidä huolta
- ♪ 93 Suojassa enkelin
- ♪ 101 Annoit elämän
- ♪ 105 Suojelusenkeli
- ♪ 106 Siunaa koko maailmaa
- ♪ 109 Lailla enkelin
- ♪ 122 Täältä tullaan, elämä

Virsikirja (1986)

- ♪ 509
- ♪ 510
- ♪ 511
- ♪ 517
- ♪ 600
- ♪ 808

KÄRSIMYS

Kokemuksemme ja kirjoitukset kärsimyksestä

Tämä teema saattaa herättää vahvoja tunteita. Kaikilla varmasti on jonkinlaisia kokemuksia kärsimyksestä. Osa näistä kokemuksista voi olla kärsimyksen tuottajana ja osa kokijana. Nämä saattavat aiheuttaa erilaisia harmistumisia. Siksi on syytä panostaa myös hartaushetkeen ja siinä armon sanomaan.

Teema sisältää kirjoituksia, jotka korostavat myös ihmisen syntisyyttä ja syyllisyyttä kärsimykseen. Tästä syystä on hyvä kyseisen päivän aikana antaa mahdollisuus rikkiin. Erilaisia valmiita sanoituksia löytyy esimerkiksi Kirkkokäsikirjasta. Ohjaajan on hyvä selvittää etukäteen, miten tämä tapahtuu.

Tämän teeman käyttöön tarvitset fläpin ja paksuja tusseja. Rippiä varten saatat tarvita Kirkkokäsikirjan.

KOKEMUS (15–30 min)

- Kysy nuorilta: *Millaista kärsimystä maailmassa on?*
- Anna nuorten huudella vapaasti, ja kirjoita vastaukset fläpille
- Käy yksitellen läpi
- Kysy nuorilta: *Mihin näistä ihmiset vaikuttavat?*
- Alleviivaa ne yhtenäisellä viivalla, joihin ihmiset vaikuttavat *täysin*
- Alleviivaa ne katkoviivalla, joihin ihmiset vaikuttavat *osittain*
- Katselkaa ja pohtikaa yhdessä, mistä kärsimys johtuu
- Voit vielä teettää käsiäänestyksen kysymällä: *Oletko itse kokenut tai tuottanut jotain näistä kärsimyksistä? Älä pyydä erittelyä.*

SANA (50–110 min)

Kärsimys ei ole Raamatussa tuntematon asia. Kärsimistä ja kärsimystä eri muodoissa löytyy Raamatusta noin 70 kohdassa. Itkua tai itkemistä löytyy lähes 200 kohdasta. Valittamista eri muodoissa löytyy noin 140 kohdasta. Vertaistukea Raamattu siis ainakin tarjoaa.

- † Luetaan yhdessä Raamatusta Syntiinlankeemus ja Karkotus paratiisista (1. Moos. 3).

Kerro nuorille, että tämä on yksi selityksistä, miten kärsimys on tullut tähän maailmaan. Voit vielä kertoa nuorille tai lukea heidän kanssaan, mitä karkotuksen jälkeen seurasi.

- † Luetaan yhdessä Katekismuksesta kappaleet 31 ja 32.
- † Kappaleet avaavat Isä Meidän -rukouksen kuudetta ja seitsemättä pyyntöä, ”Äläkä saata meitä kiusaukseen, vaan päästä meidät pahasta”.

Kappaleet korostavat syntistä luontoamme ja toisaalta haluamme karttaa syntiä. Kappaleet myös tuovat selkeästi esiin Saatanan vaikutuksen meihin ja tähän maailmaan. Jos olet opettanut perisynnistä ja tekosynnistä, voit mainita niistä tässä. On hyvä mainita, että ihmisluonto on turmeltunut. Esimerkiksi kateus on täysin *luonnollista*. Voi silti kysyä, onko kateus *hyvä* asia. Onko kaikki luonnollinen siis hyvää?

- † Luetaan Rakkauden kaksoiskäsky (Luuk. 10:27).

Tässä on käsitelty Jeesuksen ja lainopettajan välistä keskustelua. Tässä myös mainitaan järjestyksessä ensimmäisenä rakkaus Jumalaa kohtaan. Tällä rakkaudella voisi ajatella meidän haluavan selvittää Hänen tahtonsa ja rakastavan ihmisiä Jumalan tahdon mukaan.

Jumala ei pidä kärsimystämme tai huoliamme yhdentekevinä. Jumala tuntee kipumme ja aiheuttamamme kivun. Jumala on elänyt maan päällä, ihmisen

muodossa, Jeesuksessa. Jumala tarjoaa meille Raamatussa ohjeita tahtonsa mukaiseen hyvään elämään. Näillä ohjeilla voimme vähentää kärsimystä.

- † Luetaan Katekismuksesta kappale 11.
- † Jätä aikaa myös keskustelulle, ja kysele, mitä ajatuksia tämä kappale herättää.

Kerro, että jokaisesta käskystä on Katekismuksessa lyhyt selostus, joka voi olla hyvä lukea. Voit pyytää nuoria pohtimaan joko yksin tai pienissä ryhmissä, mitkä käskyistä ovat helppoja toteuttaa ja miksi. Mitkä ovat vaikeita? Miksi?

- † Luetaan yhdessä Viimeinen tuomio (Matt. 25:31–46).
- † Ohjaajan kannattaa kertoa nuorille, että Ihmisen Poika, Kuningas ja kertoja ovat yksi ja sama henkilö: Jeesus.
- † Voi myös olla syytä huomauttaa, että vuohilla ja lampailla ei tarkoiteta esimerkiksi valkoisia ja tummaihoisia ihmisiä, vaan eri tavoilla toimivia ihmisiä.

Eri toimintatavat ilmaistaan jakeissa 35–43. Jakeissa ilmenee myös se, että kaikki synnit eivät ole aktiivisia, pahoja tekoja, vaan ne voivat olla myös sitä, että jätämme oikean asian tekemättä. Koska kyseessä ei ole kovin kevyentuntuinen puhe, on syytä korostaa *pyrkimystä hyvään* ja sitä, että armosta pelastumme, vaikka joskus mokaisimme. On silti tärkeää huomata, että Jeesukselle ei ole yhdentekevää, miten me toisiamme kohtelemme, kuten hän tässä esittää. Siksi uskon ja luottamuksen armoon ei tulisi olla passiivista.

Jeesus ei opettanut ainoastaan sanoin. Jeesuksen viimeiset päivät ennen kuolemaa kertovat paljon myös hänen tekemästä uhrauksestaan ihmisten hyväksi. Lisäksi nuo päivät kertovat myös ihmisten kateudesta ja halusta poistaa ikävä ihminen elävien kirjoista keinolla millä hyvänsä (Luuk. 22–24). Luetaan vielä Katekismuksen kappaleet 17 ja 18.

EHDOTUKSIA TEEMAAN SOPIVISTA YHTEISLAULUISTA**Nuoren seurakunnan veisukirja (2010)**

- ♪ 12 Paha vaanii
- ♪ 22 Hän on pyyhkivä kaikki kyöneleet
- ♪ 25 Liian kylmät tuulet
- ♪ 35 Tartu käteen Jumalan
- ♪ 39 Ylitse merten
- ♪ 47 Tahdon muistaa pitkäperjantain
- ♪ 53 Synnintunnustus
- ♪ 58 Taisteluni
- ♪ 59 Tuuli kulkee

Laulutuuli (2011)

- ♪ 56 Vieraalla maalla kaukana
- ♪ 106 Siunaa koko maailmaa
- ♪ 107 Anna anteeksi

Virsikirja (1986)

- ♪ 77
- ♪ 78

ROHKKAISU

Rohkaisevia sanoja Psalmeista ja kirjeistä

Ohjaaja tarvitsee taustamusiikkia, A4-kokoisia papereita (6 kpl), paksun tussin, teippiä tai sinitarraa, A6-kokoisia papereita (20–50 kpl) ja taustamusiikkia. Ohjaajalla voisi olla myös avustaja, joka kirjaa ja kiinnittää lappusia sekä hoitaa taustamusiikin. Avustaja ei ole välttämätön. Ennen kokonaisuuden alkua, kirjoita A4-kokoisille papereille isolla seuraavat kysymykset (yksi kysymys / paperi):

1. *Millaisessa tilanteessa olet tarvinnut rohkaisua toiselta ihmiseltä ja saanut sitä?*
2. *Millaisessa tilanteessa olet tarvinnut rohkaisua toiselta ihmiseltä, mutta et ole saanut sitä?*
3. *Millaisessa tilanteessa on helppoa rohkaista toista ihmistä?*
4. *Millaisessa tilanteessa on vaikeaa rohkaista toista ihmistä?*
5. *Palauta mieleesi jokin rohkaisun kokemus (sinuun tai toiseen kohdistunut), jolla on ollut todella hyvät seuraukset.*
6. *Mistä kaikkialta muualta voit saada rohkaisua, kuin toisilta ihmisiltä?*

Nuoret saavat aluksi asettua tilaan vapaasti. He tarvitsevat muistiinpanovälineet ja Raamatun. Voi olla hyvä kertoa nuorille jo etukäteen, että tulette käsittelemään aihetta Rohkaisu. Näin nuoret voivat miettiä teemaan sopivia lauluja, ja heitä mahdollisesti rohkaisseita tekstejä Raamatusta.

Ohjaajan on hyvä huomata, että aihe saattaa herättää monenlaisia tunteita. Lisäksi Raamatusta nostetuissa teksteissä ja niiden ympärillä on rajujakin asioita, koska ne ovat tarkoituksella kirjoitettu erottamaan sitä, mikä on oikeaa ja mikä väärää. Ne opastavat hyvään elämään, johon tulisi kirjoittajan mukaan pyrkiä. Epäonnistuessamme meillä on aina oikeus luottaa armoon. Tämä on hyvä mainita ääneen Sana-osiota käsiteltäessä.

KOKEMUS (60–100 min)

Kerro nuorille päivän teema ja vapaamuotoisesti jotain kyseisestä teemasta. Tämän jälkeen esittele nuorille A4-papereissa olevat kysymykset. Paperit kiinnitetään väljästi eri puolille tilan seiniä. Taustamusiikin soidessa nuoret saavat kulkea ympäri tilaa ja kirjoittaa muistiinpanoihinsa vastauksia seinällä oleviin kysymyksiin. Tähän varataan runsaasti aikaa ja taustamusiikkia, jotta kenellekään ei tulisi kiireen tuntua. Kysymykset eivät ole tärkeysjärjestyksessä, mutta numerointi nopeuttaa kysymyksiin vastaamista. Kun jokainen nuori on vastannut kaikkiin kysymyksiin, voidaan taustamusiikki hiljentää ja kokoontua yhteen keskustelemaan vastauksista.

Ohjaaja esittää A4-papereissa olevia kysymyksiä, joihin nuoret saavat vastata vapaasti. Ketään ei pakoteta sanomaan mitään. Saattaa myös käydä niin, että toisen vastauksesta tulee mieleen jokin oma kokemus, jota ei vielä aiemmin ajatellut. Myös tämän kokemuksen saa tietysti jakaa. Kiireettömyys on tärkeää ja keskustelu on hyvä asia. Ohjaaja tai avustaja voisi lyhyesti koota vastauksia A6-papereille parilla sanalla. A6-paperit kiinnitetään jokaisen kysymyksen jälkeen A4-kysymyspaperin yhteyteen. Kokemus-osion jälkeen niistä voi vaikka ottaa kuvia, jos haluaa näin tehdä muistiinpanoja.

Vielä voi olla hyvä muistuttaa, että ihmiset rohkaistuvat hyvin erilaisista asioista erilaisissa tilanteissa. Rohkaistuminen on usein sidoksissa rohkaistavan luonteeseen, elämäntilanteeseen ja itsetuntoon, joka voi vaihdella elämän aikana. Siksi ei kannata surra, jos ei onnistu rohkaisemaan toisia tai ei itse rohkaistu heti, kun joku yrittää rohkaista. Voi myös kysyä, kannattaako kaikkeen rohkais-ta.

SANA (50–75 min)

Raamatusta löytyy 12 jaetta sanan ”rohkaisu” eri muodoilla. ”Tukemisen” eri muodoilla jakeita löytyy 15. Ilman näitä hakusanoja, rohkaisua voi hakea esimerkiksi Psalmeista, Evankeliumeista ja Uuden Testamentin Kirjeistä. Joidenkin tulkintojen mukaan on hyvin olennaista tietää kenelle, milloin, miksi ja kenen toimesta tekstit on kirjoitettu. Kuitenkin niistä voi löytää rohkaisua ilman kyseisiin asioihin perehtymistä.

Luetaan Kirjeistä muutama kohta, ja keskustellaan niistä yhdessä. Voit joko valita alla olevista muutaman kohdan käytäväksi koko ryhmän voimin tai jakaa ryhmää vaikka pareihin ja antaa jokaiselle parille yhden tai kaksi kohtaa pohdittavaksi. Niitä voi lukea vaikka keskittyen yhteen tiettyyn rohkaisevaan sanaan, koko annettuun alueeseen tai johonkin osaan siltä väliltä. Keskustellaan kuitenkin lopuksi koko ryhmän kesken.

- † Room. 5:1–6
- † 2. Kor. 6:3–10
- † Ef. 4:25–32
- † Ef. 6:10–18
- † Fil. 1:6
- † Fil. 4:4–8
- † 1. Tim. 1:12–17
- † Hepr. 13:1–6
- † 1. Piet. 3:8–17

- † Ps. 3
- † Ps. 4
- † Ps. 6
- † Ps. 34
- † Ps. 138
- † Ps. 139

On hyvä muistaa, että kirjoittajat olivat todella vahvoja uskossaan. Täydellisiä he eivät silti olleet, vaan mokailivat elämänsä aikana hyvin paljon. Kuitenkin he luottavat Jumalaan ja kehottavat usein iloitsemaan. Paavali listaakin syntejään juuri esimerkkinä siitä, että Jumala *silti* rakastaa häntä. Surun, pettymyksen, katumuksen tai epätoivon keskellä iloitseminen voi tuntua monella tavalla kie-routuneelta. Kuitenkin meillä kristityillä on aina lupa iloita, koska olemme lunas-tettuja ja Jumalalle rakkaita, arvokkaita luomuksia. Paavali myös muistuttaa, että armahdetuilla ei ole varaa ylpeillä, eikä hän itsekään ole muita korkea-arvoisempi.

Rohkaisua etsiessä tai sitä jakaessa ei kannata turvautua vain omiin voimiin tai maallisiin avuihin. Raamattu antaa meille ohjeita elämään, mutta lisäksi se neu-voo meitä kääntymään kaikessa aina Jumalan puoleen. Luetaan, mitä Katekis-muksessa sanotaan rukouksesta (kappale 42).

Joskus meitä lannistaa meidän oma syntisyytemme tai mokailuidemme määrä. Voi tuntua, että emme enää kelpaa lähimmäisellemme tai Jumalalle. Vaikka lähimmäisemme meidät torjuisikin, Jumala haluaa aina meidät lähellemme, ku-ten Tuhlaajapoika-vertaus (Luuk. 15:11–32) opettaa. Vertauksen opetuksen mukaisesti saamme palata Jumalan luo sovitukseen luottaen.

† Luetaan Katekismuksesta kappale 41 (Rippi)

† Voidaan lukea myös Tuhlaajapoika-vertaus, Luuk. 15:11–32

EHDOTUKSIA TEEMAAN SOPIVISTA YHTEISLAULUISTA**Nuoren seurakunnan veisukirja (2010)**

- ♪ 22 Hän on pyyhkivä kaikki kyyneleet
- ♪ 24 He eivät koskaan sydäntämme saa
- ♪ 31 Olet vapaa
- ♪ 34 Kaksi tavallista kättä
- ♪ 35 Tartu käteen Jumalan
- ♪ 39 Ylitse merten
- ♪ 61 Älä pelkää
- ♪ 64 Valo
- ♪ 65 Kulmakivi
- ♪ 66 Evankeliumi
- ♪ 75 Hän pitää meistä huolen
- ♪ 79 Sateenkaariunet
- ♪ 80 Lähde mielin luottavaisin
- ♪ 83 Käy, Herra, meitä siunaamaan
- ♪ 94 Kuljeta ja johda
- ♪ 96 Tule kaikeksi mulle

Laulutuuli (2011)

- ♪ 29 Tahdon kiittää Herraa
- ♪ 52 Me saamme kasvaa

Virsikirja (1986)

- ♪ 104
- ♪ 492
- ♪ 517

RAKKAUS

Erilaiset rakkaudet

Nuoret saavat aluksi asettua tilaan vapaasti. Mukaan työskentelyyn he tarvitsevat Raamatun. Voi olla hyvä kertoa nuorille jo etukäteen, että tulette käsittelemään aihetta Rakkaus. Kokemus-osassa käsitellään erilaisia rakkauksia Platonin kolmijakoisen rakkauden pohjalta. Sana-osiossa tutkitaan Jumalan- ja lähimmäisenrakkauden käsitteitä Raamatun tekstien pohjalta.

Ohjaajan on hyvä huomata, että aihe saattaa herättää monenlaisia tunteita, joita on ehkä tarvittaessa syytä purkaa vielä työskentelyn jälkeenkin. Huomionarvoista on myös, että keskusteluissa esiin nousevista seikoista osa saattaa olla niin sanotusti hieman herkkiä aiheita. Työskentelyn alussa on hyvä painottaa nuorille, että keskustelua käydään vain asiallisella tasolla. Esimerkiksi minkään muotoiset vitsit viitaten vaikkapa homoseksuaalisuuteen eivät ole hyväksyttäviä. Tässä työskentelyssä jokaisen on saatava tutkia omia rakkauteen liittyviä tunteuksiaan rauhassa ja turvallisesti.

KOKEMUS (45–90min)

Tuntemassamme maailmankaikkeudessa on olemassa lukuisia erilaisia rakkauden muotoja. Rakkautta on vaikea määritellä millään tietyllä tavalla sellaisiin raameihin, että kaikki rakkauden käsitteeseen liittyvä mahtuisi ja sopisi niihin yksioikoisesti. Sanalla "rakkaus" voidaan tarkoittaa montaa asiaa, kuten esimerkiksi kahden ihmisen välistä kiintymystä, tai tyytyväisyyteen viittaavaa kiintymystä (esim. "rakastan pitsaa"). Länsimaisissa kulttuureissa tunnettu ihmisten väinen rakkauden-käsite on usein filosofi Platonin määrittelemä kolmijakoinen rakkaus. Kolmijakoisen rakkauden osat ovat eroottinen rakkaus (kreikaksi eros), veljellinen rakkaus (filia), sekä jumalallinen rakkaus (agape). Näiden kolmen lisäksi Platonin määritelmän mukaan on olemassa myös neljäs rakkauden muoto, joka on ns. perheellinen rakkaus (kreik. storge). Perheellinen rakkaus vallitsee sukulaisten ja perheiden jäsenten kesken. Eroottisella rakkaudella tarkoitetaan sellaista rakkautta, joka muodostuu seksuaalisista ja eroottisista tarpeista. Veljellistä rakkautta on ystävien välinen, ei-eroottinen välittäminen ja kiintymys. Jumalallista rakkautta on esimerkiksi kristinuskon uskonperustan mukainen Jumalan ja luodun välillä vallitseva ehdoton rakkaus. Jumalallista rakkautta ei kuitenkaan ole ainoastaan kristinuskon määritelmän mukainen jumalanrakkaus, vaan sitä esiintyy lähes kaikissa uskontokunnissa. Esimerkiksi Islamin uskon mukaan jokainen muslimi on toinen toiselleen Allahin rakastettu, jamal.

- Pohtikaa yhdessä, minkälaisia erilaisia rakkauksia (rakkaussuhteita) tunnette, ja listatkaa niitä fläppitaululle
- Jaotelkaa sen jälkeen esiin nousseet rakkaudet Platonin määritelmien alle. Jotkut mainituista rakkauksista saattavat asettua "modernin" rakkauksikäsitteen mukaan useampaan kategoriaan (kuten esimerkiksi äidin ja isän välinen rakkaus voi olla sekä eroottista, että perheellistä rakkautta), kun taas osa ei kuulu välttämättä mihinkään kategoriaan (esim. miehen ja auton välinen rakkaus).

Esimerkkejä siitä, minkälaisia rakkauksia pohdinnassa tavoitellaan: Jumalan rakkaus, vanhempien välinen rakkaus, vanhempien ja lasten välinen rakkaus, tyttö- ja poikaystävän välinen rakkaus, lapsen rakkaus lemmikkieläintä kohtaan, kahden samaa sukupuolta olevan välinen rakkaus, aseveljien välinen rakkaus, miehen rakkaus autoaan kohtaan, naisen rakkaus käsitöitä kohtaan jne. Pohdinnan aikana esiin nousee varmasti monia hieman herkkiä aiheita, kuten esimerkiksi homoseksuaalisuus. Ennen pohdinnan aloittamista on hyvä alleviivata, että keskustelua käydään vain asiallisesti, ja että kenenkään mielipide ei ole "väärä."

- Jakakaa kokemuksia erilaisista asioista, joita rakastatte. Niitä voi olla esimerkiksi vanhemmat, tyttö- tai poikaystävät, kaverit, harrastukset, musiikki, jokin tietty ruoka, tai jokin tietty tekeminen kuten ulkoilu tai ompelu.

Jokainen on varmasti jossakin elämänsä vaiheessa ollut myös ihastunut johonkin ihmiseen - se on normaalia. Nuorempana lapsen kehitysvaiheisiin kuuluu, että ihailtaan esimerkiksi jotakin julkisuuden henkilöä, urheilijaa tai vaikka fiktiivistä tv-sarjan tai elokuvan hahmoa. Teini-iässä ihastuksen kohde voi olla vaikka joku tuttu tai kaveri. Keskustelkaa,

- Kuka on joskus nuorempana "ihailnut" tai "fanittanut" jotakin julkkista?
- Mitä ihastuminen tarkoittaa?
- Mistä ihastuminen johtuu?

SANA (45–75 min)

Raamatussa rakkaudesta puhutaan eri sanamuodossa sadoissa jakeissa. Keskeisimpiä teemoja rakkauteen liittyen Raamatussa ovat Jumalanrakkaus, sekä lähimmäisenrakkaus.

Lukekaa Jumalan suurimmasta rakkaudenosoituksesta yhdessä ensin:

† Joh. 3:16

Ja sitten:

† 1. Kor. 13:1–13

† Matt. 5:39

† Matt. 6:12

Pohtikaa, miten ja miksi Jumalan- ja lähimmäisenrakkaus liittyvät kyseisiin teksteihin.

Uuden Testamentin Apostoli Johanneksen kirjoittamassa Raamatun kirjassa, Ensimmäisessä Johanneksen kirjassa lukee: *"Rakkaat ystävät, rakastakaamme toisiamme, sillä rakkaus on Jumalasta. Jokainen, joka rakastaa, on syntynyt Jumalasta ja tuntee Jumalan. Joka ei rakasta, ei ole oppinut tuntemaan Jumalaa, sillä Jumala on rakkaus."* (1.Joh. 4:7-8.) Rakkaus on yksi Jumalan ominaisuuksista, ja siksi kristinuskon uskonperustan kulmakivi.

Aiemmin luettu Joh. 3:16 käsittelee Jumalan rakkautta ja sitä, miten se ilmenee uskovassa (ts. rakastavassa) ihmisessä:

"rakkaus on lempeä"

Jumalan vaikuttama rakkaus on hyvää ja lempeää. Se ei halua kenellekään paha, vaan päinvastoin se haluaa hyvää jopa niille, jotka sitä vihaavat.

"rakkaus ei kadehdi, ei pöyhkeile"

Jumalan vaikuttama rakkaus ei kadehdi lähimmäisiä, eikä heidän omaisuuttaan. Rakkaus ei ole luonteeltaan ylimielistä, vaan nöyrää.

"Rakkaus ei katkeroidu"

Jumalan vaikuttama rakkaus antaa kaiken anteeksi, sillä Kristus on sovittanut synnit puolestamme ristillä. Uskova antaa puolestaan anteeksi häntä kohtaan tehdyt rikkomukset. Jumalan antaa uskovalle siihen voiman, jos ymmärtää, että on etuoikeus elää anteeksiannossa.

*"Rakkaus kaikki se peittää, kaikki se uskoo, kaikki se toivoo, kaikki se kärsii.
Rakkaus ei koskaan häviä"*

Jumalan vaikuttama rakkaus kestää kaiken, mitä elämä eteen tuo. Jumalan rakkaus uskoo kaiken, mitä Sanaan on kirjoitettu, ja toivoo Jumalan tahdon toteutumista. Pyhän Hengen kautta uskovassa vaikuttava rakkaus kasvattaa rakkauden.

EHDOTUKSIA TEEMAAN SOPIVISTA YHTEISLAULUISTA**Nuoren seurakunnan veisukirja (2010)**

- ♪ 6 Luojan kaunein ajatus
- ♪ 13 Rakkaus on lahja Jumalan
- ♪ 14 Tuu mun vaimoksein
- ♪ 15 Vaikka olen
- ♪ 35 Tartu käteen Jumalan
- ♪ 39 Ylitse merten
- ♪ 48 Voi hänen rakkauttaan

Laulutuuli (2011)

- ♪ 77 Tahtoisin toivoa sinulle
- ♪ 79 Oksat kantaa
- ♪ 89 Minun ystäväni
- ♪ 95 Me istuudumme piiriin
- ♪ 111 Käteeni tartu
- ♪ 117 Päivänsäde ja menninkäinen
- ♪ 119 Kukkudi-pum

Virsikirja (1986)

- ♪ 436
- ♪ 430
- ♪ 823

YHTEYS

Pyhä Henki ja kristityn identiteetti

Lue ohjeet kokonaan ajatuksella läpi ennen alat käytät tätä materiaalia. Koska Pyhä Henki on usein nuorille melko harvinainen puheenaihe, tässä teemassa voi olla kannattavaa suoraan yhdistää Kokemus- ja Raamattuosiot. Ohjeet ovat siinä järjestyksessä, missä toiminta on tarkoitettu tunneilla eteneväksi. Nuorten voi olla hyvä tehdä muistiinpanoja, mutta voit itse harkita, haluatko opastaa siihen.

Ohjaaja tarvitsee havainnollistamista varten objektin, jossa on kaksi sisäkkäin menevää osaa, esimerkiksi kotelollisen pyyhekumin. Koska kokonaisuudesta voi tulla melko pitkä, kannattaa katsoa, etteivät nuoret joutuisi yhtäjaksoisesti istumaan tuntia pidempään. Nuoret voivat asettua tilassa haluamallaan tavalla, kunhan jokaisella on oma rauha.

KOKEMUS (15–20 min)

Ensimmäinen pohdinta liittyy identiteettiin. Ohjeista tämä pohdinta antamalla jokaiselle aikaa miettiä itsekseen kolme asiaa, joilla haluaisi kuvailla itseään tai jotka jotenkin liittyvät heihin. Pyydä heitä miettimään kolme asiaa niin, että ne *eivät olisi adjektiiveja* vaan lauseita. Toisin sanoen, pyydä heitä sanomaan esimerkiksi ”harrastan uimista” tai ”asun Korsossa” sen sijaan, että he sanoisivat olevansa uimareita tai korsolaisia. Asioiden tulee olla sellaisia, jotka voi kaikkien kuullen jakaa. Laita pohdinnan ajaksi hiljaista musiikkia soimaan ja pidä huoli, että jokainen saa pohtia itsenäisesti. Jos he eivät meinaa keksiä mitään, voi vihjaista pohtimaan vaikka perhettään, asuinpaikkaa, harrastuksia tai jotain, mistä pitää.

Kun jokainen on keksinyt kolme asiaa, ne käydään vuorotellen läpi. Tämän jälkeen kysy nuorilta, kuinka moni valitsi sellaisia asioita, jotka ovat heidän mielestään selkeä osa heidän identiteettiään. Identiteetti voi olla sanana hankala, joten voit muotoilla myös niin, että onko esimerkiksi joku jalkapallon pelaamisesta pitävä ”henkeen ja vereen futari” vai onko jalkapallo vähemmän merkittävä osa sitä, kuka hän on.

Pohditaan:

- Miten edellinen liittyy kristinuskoon?
- Ajatellaan, että henkilö sanoisi, että hän uskoo Jumalaan.
- Olisiko hän tällöin myös kristitty?

Tässä vaiheessa ohjaaja tarvitsee havainnollistavaa, kaksiosaista sisäkkäin menevää objektia. Kotelollinen pyyhekumi on tässä hyvä. Ajatellaan, että kotelo on henkilö, josta voit käyttää jotakin erisnimeä. Pyyhekumi olisi kristinusko, Jumala tai Pyhä Henki. Ota osat eri käsiin. Kerro nuorille, että tämän on tarkoitus auttaa miettimään suhdetta Jumalaan. Kysymyksiä voidaan pohtia yhdessä:

- Kuinka kauas toisistaan asettaisit osat?
- Pitäisikö niiden olla kuitenkin samassa kädessä ja sisäkkäin?
- Kuinka tarkoituksenmukaisesti ja hyvin toimii pelkkä kotelo?
- Ovatko osat aina samalla etäisyydellä toisistaan?

Näiden kysymysten avulla on tarkoitus pohtia uskonelämää ja muuta elämää. Ovatko ne yhdessä kulkevia asioita? Millainen on kristitty? Onko Jumala sellainen, joka on elämässämme vain kirkossa?

SANA (90–120 min)

Pyhän Hengen vaikutuksesta omaan elämään voi olla hankalaa puhua koko ryhmän kesken, mutta on hyvä jättää myös sille tilaa. Tätä osiota ei silti kannata alkaa avata kysymällä, kenellä on kokemuksia Pyhästä Hengestä. On myös syytä muistaa, että Pyhän Hengen toimintaa korostetaan usein helluntailaisuuden piirissä. Helluntailaiset ovat saattaneet leimautua nuorten kokemusmaailmassa ”hihhuleiksi”. Silti Pyhä Henki kuuluu olennaisesti myös muihin kristinuskon suuntauksiin. Näin ollen tärkeä osa kristityn identiteettiä on Pyhä Henki.

Aloita yhteinen pohdinta seuraavilla kysymyksillä:

- † Kuka on joskus nimen ”Pyhä Henki”? Missä? Milloin?
- † Kuka tai mikä on Pyhä Henki? (Kolmiyhteisen Jumalan yksi persoona)
- † Mitkä ovat Pyhän Hengen tehtäviä?

Kysymyksiin ei välttämättä kannata odottaa suurta vastausryöppyä. Raamattu puhuu Jumalan hengestä jo Vanhassa Testamentissa sekä esimerkiksi niissä evankeliumiteksteissä, joissa Jeesus kastetaan ja hänen ”toimintansa” alkaa (Matt. 3:16; Luuk. 3:22). Jeesus myös ”sikisi Pyhästä Hengestä”, kuten uskontunnustus opettaa (Katekismus, kappale 16).

Jeesus puhuu Pyhästä Hengestä myös nimillä ”Puolustaja” ja ”Totuuden Henki”. Näissä kohdissa eletään Jeesuksen viimeisiä päiviä ennen ristiinnaulitsemista. Johanneksen evankeliumissa Jeesus kertoo, ettei ole enää kauan opetuslasten luona. Isä kuitenkin antaa toisen puolustajan, josta kerrotaan tulevissa luvuissa. Luetaan ne yhdessä.

- † Joh. 14:16–17
- † Joh. 14:26–27
- † Joh. 15:26
- † Joh. 16:5–16

On hyvä kertoa nuorille, että äsken luetuissa teksteissä ”maailmalla” tarkoitetaan syntiinlankeemuksen jälkeistä maailmaa, jossa ihmiset ovat joutuneet eroon Jumalasta, ja jossa jotkut jopa haluavat kauas Jumalasta. Sillä siis tarkoitetaan ihmisiä, jotka eivät halua Jumalaa elämäänsä. Nuoret saattavat myös ihmetellä, miksi Pyhää Henkeä sanotaan Puolustajaksi tai Totuuden Hengeksi. Voit esittää hieman yksinkertaisia kysymyksiä:

- † Mitä puolustaja tekee (vaikka jääkiekossa)?
- † Mikä tai kuka sitten on vastustaja?

Puolustaja puolustaa meitä, jotta vastustaja, eli Saatana, synti ja ”maailma” ei saisi meissä valtaa. Pyhä Henki siis ohjaa meitä Jumalan suuntaan, Jumalan tuntemiseen. Jumala taas ilmaisee itsensä Raamatussa. Näistä asioista luultavasti eniten puhuu Paavali.

- † Luetaan yhdessä Room. 12, ja pohditaan erityisesti jakeita 2 ja 18.
- † Luetaan vielä Ef. 6.11–18, Jumalan taisteluvälineistä

Jumala siis antaa meille Pyhän Hengen ja kyseisen taisteluvälineen. Osaamme Pyhän Hengen ja Raamatun tuntemisen perusteella erottaa, mikä on Jumalasta ja mikä ei. Pyhässä Hengessä meillä on yhteys Jumalaan, ja me olemme pyhiä. Viimeisessä luetussa jakeessa Paavali kehottaa: ”Pysykää valveilla ja rukoilkaa hellittämättä kaikkien pyhien puolesta”, eli tässä mainitaan myös yhteys muihin pyhiin. Luetaan vielä Pyhän Hengen yhteydestä:

- † Katekismus, kappaleet 19–21
- † 1. Kor. 12
- † Fil. 2:1–8

Jokainen kristitty on siis osa Kristuksen ruumista. Jokaisella osalla on tehtävänsä. Ne yhdessä muodostavat kokonaisuuden, jossa yksikään osa ei ole toista vähäpätöisempi.

EHDOTUKSIA TEEMAAN SOPIVISTA YHTEISLAULUISTA**Nuoren seurakunnan veisukirja (2010)**

- ♪ 34 Kaksi tavallista kättä
- ♪ 51 Tule, Pyhä Henki
- ♪ 52 Tule, rauhan Henki
- ♪ 53 Synnintunnustus
- ♪ 65 Kulmakivi
- ♪ 91 Totuuden Henki
- ♪ 99 Rukous on silta
- ♪ 107 Halleluja, tunnet sydämeni
- ♪ 111 Vuorilaulu

Laulutuuli (2011)

- ♪ 96 Minulla on kirja
- ♪ 110 Yhdessä on hyvä olla
- ♪ 112 Eino enkeli

Virsikirja (1986)

- ♪ 125
- ♪ 484

MUSIIKKI- MATERIAALI

Sisältö:

1 Musiikkimateriaalin käyttäjälle

2 Säestämisen sielunelämästä ja pieni sointukirjasto kitaralle

3 Laulaminen ja yhteislaulu

4 Musiikkityöskentelyt

MUSIIKKIMATERIAALIN KÄYTTÄJÄLLE

Tämän musiikkimateriaalin tarkoitus on värittää muita työskentelyhetkiä hieman erilaisilla, musiikkiaiheisilla puuhasteluilla. Musiikkimateriaalin loppuun on koottu erilaisia yksittäisiä toimintoja, joita voi vapaasti yhdistellä muuhun tämän materiaalipaketin toimintaan, tai käyttää erikseen sellaisenaan. Osa toiminnoista vaatii erilaisia tarvikkeita, jotka on hyvä hankkia etukäteen. Osa toiminnoista edellyttää hieman musiikin tuntemusta, mutta suurin osa ei vaadi lainkaan esimerkiksi soitto- tai laulutaitoa. Tutustu materiaaliin siis rohkeasti!

Jokaisessa ihmisessä on sisällä se jokin, jota jotkut kutsuvat "musikaalisuudeksi", "lahjakkuudeksi" tai vaikkapa "taidoksi." Myös niissä ihmisissä, jotka eivät koe olevansa "musiikillisesti lahjakkaita", asuu "se jokin." Se ilmenee silloin, kun jokin tietty kappale jää pyörimään päähän, tai jalka naputtaa lattiaan kahvilassa soivan musiikin tahtiin. Usein myös ne ihmiset, jotka eivät omaa tietämystä musiikin teoriasta tai instrumentinhallinnasta pitävät tanssimisesta ja yleisesti siitä tunteesta, jolla musiikki pakottaa kehon liikkumaan. Musiikki on universaali kieli, jota jokainen ymmärtää omalla tavallaan. Joku kokee sen mystiseksi ja taianomaiseksi, joku puolestaan arkiseksi itsestäänselvyydeksi. Olennaista "jokaisen sisällä asuvassa musiikissa" on uskallus löytää se, ja tutkia sitä sillä tasolla joka tuntuu itselleen luontevimmalta.

Tässä materiaalissa on käsitelty lyhyesti säestämisen ja yhteislaulun filosofiaa siltä osin, miten se on olennaista seurakunnan nuorisotoiminnassa ilmetessään. Säestämisen ja yhteislaulun funktioita voidaan pohdiskella yhdessäkin, erityisesti jos paikalla sattuu olemaan useampia soitto- tai laulutaitoisia - näkemyksiä on varmasti myös erilaisia kuin meidän esittämämme, mutta ne ovat yhtäläillä arvokkaita.

SÄESTÄMISEN SIELUNELÄMÄSTÄ

Säestäminen tarkoittaa laulun tai jonkin sooloinstrumentin tukemista säestyssoittimella. Tyypillisimpiä säestyssoittimia ovat mm. kitara ja piano.

Seurakunnan nuortentoiminnassa yhteislaulujen laulaminen on varmasti kaikille tuttua puuhaa: Joku soittotaitoinen aloittaa kappaleen soittimellaan, ja alkaa laulaa ensimmäistä säkeistöä oikeassa kohdassa. Muut voivat sitte liittyä hyvillä mielin mukaan lauluun siltä osin kuin hyväksi kokevat - laulu sujuu ja tunnelma on hyvä. Monille on varmasti jäänyt mieleen esimerkiksi rippikoulun iltaohjelman ehkä pitkälle iltaankin venyneet lauluhetket. Mutta mitäs se säestäminen nyt sitten *käytännössä* oikeasti on?

Säestäjän tehtävänä on tarjota soittimensa avulla muille yhteislaulutilanteessa olijoille sellaisia apuja, jotka helpottavat mahdollisimman paljon laulun a) aloittamista b) jatkamista ja c) lopettamista. Säestäjä ei ole tilanteessa millään keikalla esiintymässä, esittelemässä soittotaitoaan tai soittamassa galaksit räjäyttävää sooloa, vaan hän on enemmänkin ikään kuin vain "pitämässä pakettia kasassa." Säestäjän tärkein tehtävä on yksinkertaisesti tukea yhteislaulua omalla panoksellaan. Lähes kaikissa seurakuntien käyttämissä yhteislaulukirjoissa on merkitty sanojen lisäksi myös soinnut. Säestäjän soittamat soinnut antavat laulajille suuntaviivaa siitä, miten korkealta tai matalalta pitäisi ainakin suurin piirtein laulaa. Säestäjä määrää kappaleen temmon, eli nopeuden lisäksi myös rytmin. Tasaisessa rytmissä laulu etenee selkeästi ja sujuvasti, eikä katkeile kesken kertosakeen loputtua kaikkien ihmetellessä, että "miten tää nyt jatkuu?". Laulun oikea-aikainen aloittaminen on myös laulun sujuvuuden kannalta keskeistä. Monet kokevat, että soittaminen ja laulaminen yhtä aikaa on hieman hankalaa. Tällöin säestäjän kannattaa pyrkiä lausumaan säkeistön ensimmäisen lauseen alkua edes jonkin matkaa; se on merkki laulajille, "nyt alkaa laulu", jolloin yhteislaulu alkaa usein miten kuin itsestään.

Ilman säestystä voi ehkä ollakin hieman hankalaa saada toimivaa yhteislauluhetkeä aikaiseksi, mutta tuttujen laulujen kohdalla laulu saattaakin irrota ihan

ulkomuistista - ilman säestystä laulaminen kehittää jokaisen laulutaitoa huomattavasti, ja siihen ryhtyminen onkin ihan vaivan arvoista.

Kitaran ollessa yleisin säestyssoitin ainakin seurakunnan toiminnassa sen helpon liikuteltavuuden vuoksi, seuraavilla sivulla on esitelty muutamia perussointuja säestämisen harjoittelun avuksi. Sointukaavioita luetaan seuraavasti:

Kaavion yläreunassa on kitaran satula, eli se kohta mistä kitaran kielet ohjataan otelaudalta viritinkoneistoon. Kaaviossa pystysuunnassa olevat kuusi viivaa merkitsevät kitaran kuutta kieltä. Oikeassa reunassa on ohuin kieli, eli e-kieli, kun taas vasemmassa reunassa on paksuin E-kieli. Poikkiviivat puolestaan merkitsevät nauhavälejä. Yläreunaan merkityt X:t tarkoittavat, että kyseistä kieltä ei soiteta kyseisessä soinnussa lainkaan. Yläreunan O-merkki puolestaan merkitsee vapaana soitettavaa kieltä. Kaaviossa "ruudukko" kuvaa siis otelautaa. Otelaudalle merkityt mustat pallot tarkoittavat niitä nauhavälejä ja kieliä, joille sormet kuuluu laittaa. Kaavion alareunassa on sekä viivoja, että numeroita. Numerot merkitsevät tiettyä sormeita siten, että 1= etusormi, 2= keskisormi, 3= nimetön ja 4=pikkusormi. Viiva alareunassa merkitsee, että kyseinen kieli soi joko vapaana, tai sitä ei soiteta lainkaan. Joissain soinnuissa otelaudalla on paksu musta viiva, ja numero vasemmassa reunassa. Se tarkoittaa, että paksu musta viiva on etusormi, joka laitetaan kaikkien kielten päälle vasemmalla olevan numeron mukaiselle nauhavälille suoraksi niin, että painetaan kaikkia paksun viivan osoittamia kieliä samanaikaisesti. Tällaista sointua kutsutaan barrésoinnuksi.

Huomaa sointukaavioissa myös, että tässä esitetyistä soinnuista jotkut kulkevat myös toisella nimellä, esimerkiksi C#m ("cis-molli") on sama kuin Dbm ("des-molli"). Käytännössä tämä ilmenee aina laulukirjojen sointumerkinnöistä - sointu kuulostaa kuitenkin samalta, älä siis hämmenny. Tässä yhteydessä selkeyden vuoksi kaikki soinnut on merkitty vain yhdellä tavalla.

Pieni sointukirjasto kitaralle

Huomioi, että jotkut soinnut ovat keskenään sama sointu, mutta merkintätapa saattaa vaihdella laulukirjojen soinnuissa musiikin teoriasta johtuvista seikoista. Tässä yhteydessä kaikki soinnut on merkitty selkeyden vuoksi vain yhdellä tavalla.

Eli siis,

C# = Db   C#m = Dbm

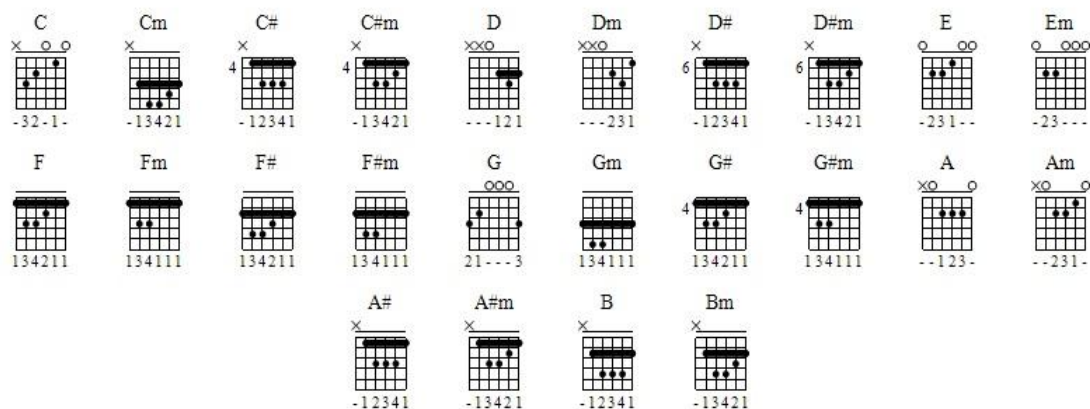
D# = Eb   D#m = Ebm

A# = Bb   A#m = Bbm

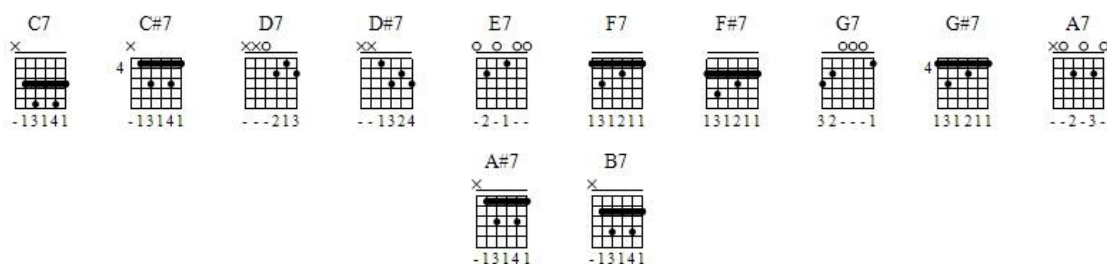
F# = Gb   F#m = Gbm

G# = Ab   G#m = Abm

Perussoinnut:

7-soinnut:

LAULAMINEN JA YHTEISLAULU

Jokaisella ihmisellä on äänihuulten tarjoamat biologiset valmiudet äänen tuottamiseen. Jokaisella ihmisellä on myös sisällään käsitys siitä, mitä musiikki on; minkälaisia tunteita se herättää, minkälaista musiikkia pitää hyvänä, milloin jalka vipattaa ja milloin tekee mieli tanssia. Jokaisella on myös käsitys siitä, mitä laulu on, ja miltä se ainakin suurin piirtein kuulostaa.

Jos ei aiemmin ole kokenut, että osaisi laulaa, voi laulun aloittaminen olla hie-man jännittävää. Aloitteleville laulajille ei ole välttämättä selvää, mihin seikkoihin omassa laulussa tulisi kiinnittää huomiota. Alkuvaiheessa keskeistä ei niinkään ole se, laulaako jokaisen (tai yhdenkään) äänen virheettömästi oikein, vaan tärkeämpää on löytää uskallus avata suu, ja laulaa rohkeasti. Vain pääsemällä yli lauluun liittyvästä jännityksestä, tietynlaisesta ramppikuumeesta, voi alkaa todella kehittämään ääntä ja laulutaitoa. Uskallus on laulamisen ensiaskel. Kun laulun tuomista jännitteistä uskaltaa astua yli, voi nauttia laulun tuottamasta ilosta ja mielihyvästä.

Yhteislaulut ovat varmasti kaikkien mielestä edes jossain määrin kivoja hetkiä. Niiden aikana jokainen saa kuulua ryhmään, ja olla osana tuottamassa yhteislauluhetken iloa muille antamalla omanlaisensa panoksen. Vaikka joku ei esimerkiksi koe haluavansa laulaa, ei hänen tarvitse sitä hävetä. Hänen panoksensa on silloin se, että hän on paikalla omalla persoonallaan.

MUSIIKKITYÖSKENTELYT

- **Yhteislaulut** - laulakaa paljon yhteislauluja, joko muun toiminnan lomassa, tai sitten erillisenä lauluhetkenä! Yhteislaulut ovat usein tunnelmallisia ja yhteisöllisiä hetkiä, joihin jokainen saa osallistua haluamallaan panoksella. Ohjaajan kannustaessa ja luodessa lauluun kannustavaa ilmapiiriä monet ujutkin laulajat uskaltavat helpommin laulamaan. Ujoja laulajia voi myös kehottaa asettumaan varmempien laulajien läheisyyteen - varman laulajan läheisyys ja oikeat äänet rohkaisevat ujompaakin laulajaa liittymään mukaan lauluun!
- **Ryhmätyöskentely: Sanoitusanalyysi** - Muodostaa pieniä, noin 3-5 hengen ryhmiä ja valitkaa ryhmissä muutamia laulukirjan lauluja, tai virsikirja virsiä. Tutkikaa laulujen sanoituksia ja pohtikaa ryhmissä, minkälaisesta ihmisestä, Jumalasta, uskosta ja elämästä niissä puhutaan. Lopuksi ryhmät voivat esitellä työskentelyn tuloksia toisilleen.
- **Ryhmätyöskentely: Hartausmusiikki** - Tämä työskentely on omiaan liitettyä esimerkiksi rippikoulussa rippikoululaisten valmistamiin hartauksiin: Valmistelkaa hartaushetki. Valitkaa sen jälkeen hartauden teemaan ja luettaviin Raamatunteksteihin liittyviä lauluja tai virsiä, jotka lauletaan hartaudessa yhteislauluna. Kiinnittäkää huomiota erityisesti siihen, mistä laulujen sanat kertovat. Hyvässä hartaudessa teema ja luettujen tekstien sanoma kantaa myös musiikkivalinnoissa.
- **Säestysharjoitus** - Harjoitelkaa soittotaitoisten kesken säestystä. Tämä säestysharjoitus on sopiva myös eritasoisille soittajille - sopikaa kuitenkin työskentelyn alussa, että tässä hetkessä toisten sanoille, tai mahdollisille soittovirheille ei ole lupa nauraa - tässä hetkessä kaikki ovat oppimassa yhdessä. Tässä työskentelyssä tarvitsette ainakin kahta (tai osallistujamäärästä riippuen mielellään useampaakin) soitinta, kuten esimerkiksi kaksi kitaraa, tai kitaran ja pianon. Käykää aluksi joko yhdessä tai ohjaajan johdolla läpi tämän materiaalin "Säestämisen sielunelämästä"-kappaleen asioita. Säestyksen sujuvuutta voi harjoitella yksinkertaisilla harjoituksilla:

Harjoitus 1: Sopikaa jokin sointukierto, jonka jokainen soittaa vuorollaan aloittaen alusta, ja lopettaen lopussa. Sointukiertona voi käyttää esimerkiksi laulukirjojen laulujen sointuja.

Harjoitus 2: Sopikaa jokin sointukierto, jonka jokainen soittaa vuorollaan siten, että yksi aloittaa, ja seuraava jatkaa "lennosta" edellisen tullessa loppuun. Kierron voi soittaa useammankin kerran, jotta esimerkiksi soittimien kierrättämisessä ei tarvitse kiirehtiä. Tässä harjoituksessa oikea-aikaisuus ja sointukierron etenemisen seuraaminen on keskeistä.

Harjoitus 3: Yksi soittaja aloittaa säestämään vapailla soinnuilla soittamalla jonkin "kompin", eli rytmikuvion. Seuraava soittaja yrittää kopioida rytmin, jonka jälkeen hän keksii itse uuden, jonka puolestaan seuraava soittaja yrittää kopioida. Tämän harjoituksen tarkoituksena on kehittää rytmitajua ja instrumentinhallintaa.

- **Sketsi: Musiikkityylit** - Näytelkää haluamanne sketsi ensin normaalisti. Valitkaa sen jälkeen useita eri musiikkityylejä, ja näytelkää sama sketsi uudelleen musiikkityyliin mukaisesti. Esimerkkejä: Bond-tunnari, ooppera, tango, hevi, rap jne. Taustalle voi laittaa lisämausteeksi soimaan asianmukaista musiikkia, tai soittaa sitä itse.
- **Leikki: Soita ÄX** - Tämä leikki vaatii hieman mielikuvitusta ja luovuutta. Leikin tarkoituksena on ryhmässä keksiä ja sopia jokin tilanne tai paikka, kuten esimerkiksi "maailmanloppu tai "rakennustyömaa", ja luoda tilassa olevilla esineillä, kehon äänillä ja saatavilla olevilla soittimilla kyseisen tilanteen äänimaailma. Lopuksi voidaan käydä läpi, mitä ääniä kukin kuuli. Esimerkkejä: Rakennustyömaa, tori, välitunti, lumisade, metsä, avaruus jne.
- **Leikki: Tunnarikisa** - Muodostakaa pieniä, noin neljän tai viiden hengen ryhmiä. Vuorollaan jokaisen ryhmän on tarkoitus laulaa, hyräillä, viheltää, tai soittaa jollakin soittimella jonkin tuntemansa tunnusmusiikin melodia/sanat (esimerkiksi Nokia-tune, tai Kotijäätelöauton musiikki). Kilpailun tuomari voi asettaa määreitä sille, mikä lasketaan "tunnusmusiikiksi." Tuomari voi esimerkiksi määrätä, että Hesburgerin tv-mainoksen lopussa oleva "HESBURGER!"-huuto ei ole "tunnusmusiikki." Ryhmän tulee aloittaa melodia/laulu välittömästi oman vuoronsa tultua - miettimisaikaa on siis vain muiden ryhmien vuorojen ajan. Ryhmä putoaa kilvasta pois, jos

se ei keksi sopivaa laulua/melodiaa riittävän nopeasti - tuomari tuomaroit ja jakaa tässä oikeutta. Viimeisenä jäljellä oleva ryhmä voittaa. Kilpailua voidaan soveltaa esimerkiksi niin, että tunnusmusiikki täytyy soittaa soit-timella, tai tunnusmusiikin sijaan on soitettava jonkin musiikkikappaleen teemaa/melodiaa. Tällöin kilpailu voi olla myös yksilökilpailu. (Ohjaaja huomio! Jos ryhmän musiikillinen taitotaso on kovin vaihteleva, ei "soitto-kilpailu" ole välttämättä kaikille mielekäs!)

- **Iltahiljentyminen** - Maatkaa lattialla tiiviisti yhdessä. Sulkekaa silmät, ja kuunnelkaa hiljaisuutta muutama minuutti. Keskustelkaa, mitä ääniä ku-kin kuuli: rapinaa, vatsan murinaa, jotakuta nauratti, linnunlaulua jne.
- **Askartelu: Puuhaa sheikkeri** - Tähän askarteluhetkeen tarvitaan hie-man askartelutarvikkeita ja luovuutta. Shekkerin, eli "rytmimunan" voi askarrella luovasti melkein mistä vain. Runkona voi käyttää WC-paperirullan hylsyjä, Pringles-purkkeja, juomatölkkejä, juomapulloja, tai mitä tahansa muuta kappaletta, jonka voi sulkea tiiviiksi kartongilla ja tei-pillä, tai vaikka liimalla. Kappaleen sisään voi laittaa esimerkiksi hiekkaa, riisiä tai kuivattuja herneitä. Erilaiset materiaaliyhdistelmät rungon ja si-suksien välillä tuottavat luonnollisesti erilaisia soundeja. Lopuksi sheikke-rit voidaan tuunata, ja esimerkiksi leikkimielisenä kilpailuna valita paras tuotos. Työskentelyn onnistumiseksi ohjaajan on huolehdittava etukä-teen, että osallistujat joko itse tuovat "runkonsa", tai sitten hänen on ne valmiiksi hankittava. Lisäksi tarvitaan saksia, kartonkia, liimaa ja erilaisia teippejä, sekä "tuunaukseen" tarvittavia tusseja, sormivärejä, maaleja yms.

